

A seloegi

Kálvária.

1751-1901.

SZENTFÖLD BIZTOSÍ KÖNYVTÁR
Budapest, II., Heinrich L.-u. 1-6

A SELMECZI KÁLVARIA

KELETKEZÉSÉNEK TÖRTÉNETE, MAI ALAKJA ÉS AJTATOSSÁGA.

SOK RÉGI ÉS ÚJ IMÁDSÁGGAL ÉS ÉNEKKEL

A 150 ÉVES JUBILEUM EMLÉKÉRE

ÉS AZ AJTATOS BÚCSÚSOK

LELKI HASZNÁRA TÖBBEK SEGÍTSÉGÉVEL ÖSSZEÁLLÍTOTTA

HIDVÉGHY ÁRPÁD

BÉLABÁNYAI PLÉBÁNOS.

31 KÉPPEL

ÉS A KÁPOLNAÉPÍTŐ CSALÁDOK CZÍMEREIVEL

1751—1901.

[AZ ESZTERGOMI ÉRSEK ENGEDÉLYÉVEL.]

Kiadó tulajdonos: **a selmeczi Kálvária-alap.**

A könyv végén lévő „Énekgyűjtemény” kivételével minden jog fönntartva.
A könyvből befolyó jövedelem örök időre a selmeczi Kálváriáé.

SELMECZBÁNYA,

NYOMATOTT JOERGES ÁGOST ÖZV. ÉS FIA KÖNYVNYOMÓJÁN

1900.

*Forrón szeretett Üdvöztünk tiszteletének
nagyobb elterjesztésére, boldog kimulás perczének
elnyerésére és aranybányáink bővebb és folytono-
san tartó áldásáért»*

(Selmeczi tanács 1744.)

föjlajánljuk e könyvet

a

Keresztrefeszített Jézusnak

és

a Kálvária első és legjobb magyarázójának

a

Hétfájdalmú Szűz Máriának.

Kinek készült ez a könyv?

Még csak 150 éve, hogy a selmeczi Kálvária elkészült, és már, mi *selmecziek* is, alig tudjuk a históriáját. *Idegen emberek*, vendégek sokat kérdezősködnek erről a fölséges szent Hegyről, sőt még külföldről is tudakozódnak utána.

Selmecz maga feledhetlen hegyekre kúszó, égisz kapaszkodó házaival. És szemben a várossal, magas réten ott áll a világ legformásabb, legszebb Kálvária-hegye! Arczával épen a város piaczára néz.

Nyaka körül, vállain bokrok, mint prém a ruhán; mellén, egész aljáig, hársfasor fut végig. És a bokrok között fehér kápolnák, szentélyek csillognak. Egész éven át vannak látogatói.

Azt hiszem, mindenkit csodálatos mély érzés fog el, mikor a kápolnák mentén egyre föllebb-föllebb ér a szabad levegőbe. Óriási mélység van a szent Hegy közt és Selmecz meg a vidék körbe futó hegyfalai közt.

A szent Hegy tetején érczkövekből összerakott dombon 3 hatalmas kereszt, melyen a Megváltó és a latrok függnek szép szentélyben. Ezen a sz. Hegyen, Jézus és Mária szenvedésének képein minden ember ráismer saját életére, a kereszthordozásra.

Alattunk, völgyekben fekszik millió bányász levetett ruhája, elporladt teste. Ott a mult.

Fölöttünk a nagy égbolt, az örökkévalóság. Ez a nagy jövő.

Nehéz ezen a szent Hegyen nem imádkozni.

Ilyen csodálatos, mély érzés szállja meg azt is, a ki ebben a kis könyvben elolvassa a *Kálvária* történetét, melyet a selmeczi bányász-világ mult században határtalan bőkezűséggel, lángoló hittel rövid 7 év alatt épített föl. A bányászok mély hitének örökkévaló emléke ez a szent Hegy. Bár belepillanthattunk volna az Élet Könyvé-be, melyben minden jámbor fillérnek története meg van írva.

Hát még kinek készült ez a selmeczi kis könyv?

Leginkább és legfőképpen a milliókra menő *ajlatos zarándokoknak*, hogy az egész szent Hegyet és annak minden kápolnáját megértsék és végre valahára oly éneket kapjanak kezükbe, melynek strófái a kápolnákra illenek. — A könyvecske végén énekgyűjtemény van, hogy egész utjukon jó énekeket énekeljenek.

A könyvecske részeit többen hordtuk össze, mint Noe családja az oltárhoz való követ.

Minden dicsőség, tűz és jó illat, mely ezen kis könyv lapjairól égnek száll: a keresztre feszítet Megváltó dicsőségét hirdesse. Ő a banyaáldás Ura.

Őt keresik Selmeczen a különböző ajku népek. És 150 év óta a hazatérő ezrek közül egy sem panaszkodhatik, hogy a Mester éhesen bocsátotta haza.

Noe áldozatának füstje magasan szállt az égnek. Az Úr kedvesen vette.

Vegye kedvesen másfélszázados jubileumunk Te Deumát is!

Selmeczbánya, 1901. szept. 14.

I. RÉSZ.

Történet.

1. A szent Hegy régi neve és mondája.

Ezt már alig tudja valaki.

A selmeczi Kálvária-hegy régi neve: *Scharffenberg*. Magyarúl »éles hegy«-nek mondanám.

Német nevét azoktól a szász, flandriai bányászoktól kapta, a kik 600—700 év előtt vándoroltak be Selmeczre, és tót népünk közt, mint műveltebbek, a szót vitték.

A bánya megette, elnyelte őket is, csak a sok német név, elnevezés maradt utánok a hegyeken, helyeken, mint ruhafoszlány a fuldokló után.

Paradeis, Breitenberg, Scharffenberg stb. csupa Németországban lévő hegy, melyek alatt a szász és flandriai atyafi született.

A *Scharffenberg* hegyét ma is megtalálod Szászországban. Erről nevezték el a mi szent Hegyünket.

Ennek a szász hegynek, a mi Kálváriánk kereszt-apjának, következő mondája van:

»1225-ben Henrik örgróf ő fensége a Scharffenberg környékén vadászott. Ekkor lova patkójával egy kőbe botlott, a mely oly szépen csillámlott és ragyogott, hogy az örgróf leszállott lováról és fölemelte. Ezután megvizs-

gáltatta Freibergben s ime: jó ezüstércz volt«. — Bányamondák. Wrubel Fr. Freiberg.

A selmeczi szent Hegyről ezt a mondát hallottam: a Kálvária-hegy tövében egyszer bányát nyitottak.

Ekkor megszólalt egy földalatti szellem:

»Hagyjatok föl itt most az aranykereséssel. Majd ha Selmecz veszedelembe jut, ha elfogy a kincse, és attól féltetek, hogy megszűnnék város lenni, akkor jőjjetek el ide a nagy kincshez«.

És azóta a nagy kincs érintetlen pihen ott.

Persze az igazi kincs az Úr, ott fönn a kereszten, a kitől a bányaaladás függ, és a városiak sorsa.

Még azt is mondják a népek, hogy a ki a Kálvárián egy élő fát bűnös módon kivág, azt Isten korán kiszakítja az élők sorából, saját keze által. Külömben ezt a nép minden gyümölcsfa-irtóról is tartja.

150 év előtt a pogány *Scharffenberg* a hegyek legszentebb nevét kapta, azóta modják selmeczi *Kálváriának*.

2. Igaz-e, hogy a selmeczi Kálvária belül szinarany?

A nép úgy tartja.

De a valóság más és a legszentebb szent Hegy sokkal olcsóbb, mint más hegyünk.

A Kálvária hegye tetőtől talpig mérhetetlen mélységig fekete kő, roppant kemény szikla: bazalt. — Nincs abban egy mákszemnyi arany. Oly kemény, hogy mészhabarcs se fogja, építésre sem jó.

Később bujt ki ez a vastag, fekete ördögzarva a földből, mikor az arannyal, ezüsttel, ólommal átfont hegyek és dombok már régen pihentek, elrendezkedtek.

És ekkor, a mint kitolakodott a napfényre, jobbra-balra széttolt egy vastag ércszalagot, mely Ferencz-akna felől azaz délről Béalábánya vagyis északnak húzódik.

Az útjából kiteszított ércszalagot Grüner tellérnek nevezik.

Az sem áll, hogy a Kálvária hegye tűzhányó, azaz vulkán. — Mert a tűzhányó közepén lyukas és idővel nőtt meg a kifolyó tüztől, hamutól. Azért a vulkán réteges szokott lenni, holott a Kálvária egy darab, akár a hatalmas bátyja, a Szitnya. De igenis vulkanikus képződmény. úgy hívják, hogy »tömeges vulkán«.

3. Mit látott egykor a Scharffenberg.

Mint igen magas kúpot, mely 723·387 méternyire áll a tenger színe fölött és vagy három torony magasságban a vidék fölött, a régi népek igen becsülhették.

Egykor tán óriási pásztortüzet rakta rajta, mikor a tavaszi napéjgyen beállott és a népek a kedves nap visszatértét éjszakai tüzekkel ünnepelték.

A török időben *őrállomásnak* is használták, mert a félholdas vitézek Korpona felől mozogtak, szagolván itt valami aranyport.

»Az 1648. év július 27-én Selmece város tanácsa gróf Poppel csász. biztoshoz intézett levelében előadja, hogy néhány nappal ezelőtt a törököknek egy csapatja Goldbach és Gühübl tájékáról Selmece-re tört. A *Scharffenberg* (mai Kálvária) hegye körül szénát gyűjtött, meg aratott a nép. Ezeket megrohanták. Egy úri embert (einen feinen Mann) levágtak, többeket veszélyesen megsebesítettek s közel 9 személyt elfogtak. A menekülők azt látták, hogy

a törökök kalauza egy ezelőtti selmeczi városi lovas (talán pandúr) volt, a ki az utakat alaposan ismeri és veszélyes lehet a városra.

A városnak kevés gyalog katonája volt, a katona zsold meg (Trabanten-geld) nem folyt be rendesen a szegény néptől. A városi tanács tehát kérte a grófot, forduljon Ő Fölségéhez, adna ide néhány lovas katonát, hogy a támadókat üzöbe is vehesse és így a várost a nagyobb veszélytől megmentse.

A császári biztos ekkor megígérte, hogy Ő Fölsége rendeletére a selmeczi kamara (kir. bányaigazgatóság) 12 lovas katonát 3 hónapig fog tartani Ő Fölsége költségére. Ezeknek bérét a körmöczi kamara fizette.

Augusztus havában a tanács megsürgette a 12 lovast, mivel a törökök legujabban Almáson és az Au-ban is (Sz.-Antal) raboltak.

1648. szeptember 7-én, írja a tanács gróf Poppelnek, reggel, alighogy derengeni kezdett, 30—35 lovasból álló török csapat jelent meg a város mellett fekvő *Scharffenberg* alatt. Köztük volt a multkori pribék-szökevény is, a kalauz. A *Scharffenbergen felállított őr* (Schiltwach) jelt adott s a városban is lárma kerekedett. A huszárok és néhány lovas polgár lóháton kisietett. Gühübl és Goldbach felé összetűztek.

A törökök elsők voltak és a városiakat, a kik elszédtek egymástól, két oldalról támadták meg. Az út igen köves volt, azért a később jövők lovaikról leszálltak és a bokrok közül harcoltak. — Így a törököt visszavonulásra kényszerítették.

Ezen tusakodásnál, jelesül az első támadásnál Weymár János Jakabot, a ki leszállt lováról és vitézül tusakodott,

lefejezték, több városit megsebesítettek, Horváth Péter huszárkapitány és egy szolga elveszett. Lehet, hogy elbujtak. A kik verekedtek, mind erősítik, hogy mily tekintélyes és jól felszerelt törökök voltak ezek. A városiak megtették kötelességüket. Egy huszár lelőtt egy törököt, megmentett egy polgárt és megmenté az elesett Loránt fejét.

Minderről értesítették a selmecziek a palánki ezredest, de választ nem kaptak s így nagy veszélyben állanak, úgymond, ha segílyt nem kapnak.

Horváth kapitány, írják utóbb és egy szolga török fogságba került.« Szitnyai József, selmeczi polgármester, kir. tanácsos levéltári jegyzeteiből.

A török rég elkotródott, Poppel csász. biztos, Horváth kapitány rég eltávoztak e földről, az a régi selmeczi bányász nép is levelette halandó testét a temetőbe, csak a Scharffenberg áll a zöld réteken.

Azt is ide irhatom, hogy 1849-ben a Kálvária előtt a bányakórház fölött fekvő »Logre« (magyarul: tábor) nevű réten táborozott az orosz sereg.

4. Fritz protestáns földesúr odaajándékozta a Scharffenberget a selmeczi katolikusoknak.

(Néphagyomány.)

Deres fojű emberek így tartják Selmeczen:

1744. táján az egész országban pörpatvar volt. Katolikus és protestáns a vallásáért küzdött. Megesett, hogy ebben a háborús világban egy jezsuita pap Selmeczen rászorult a protestánsra.

El is ment hozzá, kopogott az ajtaján.

»Szabad«, hallatszott ott benn.

»Szerencsés jó napot kívánok tekintetes uram«.

»Isten hozta tisztelendő atya. Ritka vendég egy jezsuita ilyen házban. Meg sem kértem tisztelendőségedet, mivel lehetek becses szolgálatjára, míg le nem telepedik«.

Le is telepedtek a faragott német tölgyfaszékekre, Beszéltek egyről-másról.

»Rövid kéréssel alkalmatlankodnám, mondja egyszerre a fekete ruhás vendég, egy 44 éves jezsuita. Megveszem a Scharffenberg csúcsát tekintetes uramtól, ha eladja«!

Fritz Lipót András, a gazdag földesúr nagyot nézett erre a váratlan ajánlatra. Hogy is adná el az ember a posztó közepit. Mert a Scharffenberg is olyanformán feküdt a birtoka közepén.

Kereste a páter szemében a dolog nyitját.

»Réttel, szántófölddel együtt?« kérdi.

»Nem! Csak a hegy kellene«, mondja a jezsuita.

»Nem eladó, tisztelendő uram«.

»Nem veszi hasznát, tekintetes uram, annak a kopasz hegynek. Bazalt a teteje, bozót az oldala, se legelő, se erdő«, alkudozott a páter.

»Ha nekem rossz, tisztelendő úrnak se jobb«.

»Ép olyan jó, ha sziklás, meredek«.

»Csak a csúcsa kéne, a mi rossz? Ami pedig alatta jó, a rét, azt meghagyná nekem?« kérdi újra Fritz Lipót András.

»Igen, így gondoltam«.

»Nem adom el«.

Az alku véget ért, elbúcsúztak.

Fritznek az járhatott az eszében, hogyan ülhetne a hegy tetején idegen ember, mikor köröskörül minden az övé. Aztán . . . . .

Egy hét mulva újra kopogott a páter.

»Eladom a csúcsot«, kiáltotta eléje Fritz, »ha megmondja tisztelendő uram, mire való«.

A páter nem árulta el, nem is kapta meg a hegyet.

Harmadszor is eljött, de Fritz nem tágitott, tudni akarta mit csinál majd egy jezsuita a kopasz fekete sziklával.

»Kálváriát építek reá«, mondta végre a jezsuita, Fritz némán nézett reá. Isten a megmondhatója, mit gondolt lelkében. Odalépett a jezsuitához. Perger Ferenczhez, és kezet adott neki:

»Ha Kálváriára való, úgy fogadja el tőlem a hegyet tisztelendő uram, a római katolikus egyház részére ajándéknak örök időkre. Még pedig: addig legyen a katolikus egyházé, a meddig istentiszteletre szolgál!«

A páter meghatottan mondta:

»Isten fizesse meg«.

Igy esett meg az az érdekes dolog, hogy egy protestáns alapot adott és egy jezsuita épített reá, még pedig Selmecz legszebb kincsét.

Nem mindennapi história.

És azóta kecske, juh nem legel a Scharffenbergen, hanem ember keresi ott halhatatlan táplálékát.

Fritz neve pedig élni fog a selmeczi nép ajkán, míg a Kálvária össze nem esik s a városban ember él.

Még máskép is hallottam ezt a történetet.

Állítólag testvéreké volt ez a hegy. Az egyik utazott, s ez időben a másik eladta a katolikusoknak a hegyet.

Mikor tehát az utazó testvér hazajött és meghallotta a dolgot, megharagudott, de meg nem változtathatta.

Van-e hiteles írás Fritz ajándékaról, majd másutt mondom el.

5. A selmeczi Kálvária építésének legrégibb története.

A budapesti nemzeti múzeumban egy vastag könyvet őriznek, melynek latin czime: *A selmeczi jezsuita ház története.* (1648—1773.)

Ebbe a könyvbe a selmeczi jezsuiták évről-évre beleírták a selmeczi egyházat érintő dolgokat.

Itt találjuk meg a *selmeczi Kálvária egykorú pontos leírását*, melynél becsesebb okiratunk nincs.

A mi a Kálváriára vonatkozik, magyarul így szól:

1744.

... »Mindenekelőtt meg kell dicsérnünk *azon férfiuinak** apostoli buzgalmát, a ki a tavaszi bőjtnek pénteklein majd a bőjtnek megtartásáról, majd az Úr szenvedéséről oly erővel beszélt a nagyszámú és előkelő hallgatóságához, hogy sokan, bár engedélyt kaptak egészségük fönntartására húst enni, egy-két szónoklata hallatára nemcsak a húsevést hagyták el, hanem a szenvedő Krisztus tiszteletének előmozdítása végett a *selmeczi lakosok azt is elhatározták, hogy Kálváriát építenek.*

Azt mondogatták: többet ér, ha valaki egészsége kárával az egyházhoz alkalmazkodik és a szenvedő Megváltót utánozza, mint, ha ezeket a dolgokat fitymálja és duzzad az egészségtől.

Szándékukat pedig meg is valósították.

Alapkőletétele 1744. szept. 14.

Ugyanis a sz. kereszt fölmagasztaltatása ünnepén nagy néptömeg szemeláttára, mely processióval özönlött a kijelölt helyre, kürt és harsona szó, meg mozsárdurro-

* Perger Ferencz páter.

gatás hangja mellett letették az alapkövet a jelenlévők és messziről bámulók örömére, a társaság kiváló dicsőségére.

A hegy szépsége.

Ez a hegy, melyet annakelőtte Scharffenbergnek hívtak, kiválóan szép fekvése miatt ugyancsak megérdemli, hogy a selmecziek az ember megváltása titkait ünnepeljék rajta. Hiszen nemcsak közel van a városhoz, hanem mindenfelől szabadon is áll és néhány ezer lépésről látható. Tehát maga a természet oly kedvesen alkotta meg, hogy alig akad párja akár Magyarországon, akár Németországban. «

1745.

»A szenvedő Úr Jézusnak tisztelete nagyon megnövekedett ez évben.

Első sz. mise a Kálvárián.

Az új Kálvária-hegyen ugyanis fölépült a sz. kereszt temploma két szépséges torony között s a mű annyira haladt, hogy sz. kereszt fölmag. ünnepén már az első ünnepélyes sz. misét mondhatták benne. Ekkor ezen templom fölszentelésére a mi Máriatemplomunkból ünnepélyes körmenet indult ki.

Első processió.

Elül haladt a bányászok két lobogója és az ajtatos társulatok* zászlaja.

A menetet a kamaragróf úr ő méltósága és a városi tanács is kísérte, a kik mögött oly néparadat haladt, hogy meghaladhatta a 7 ezret is. Ennyire becsülték.

* 1. A diákok Mária-társulata, 2. Nep. sz. János-társulata, 3. Mária sz. Szive, 4. a katekizmus társulata volt ekkor Selmeczen.

A fölszentelés végzését a főmagasságú érsek és az esztergomi főegyházmegye által. helynöke, főt. Frivais püspök úr, a mi t. páter főnökünkre bízta. Zengett a trombita, hatalmasan dörögtek a mozsarak, midőn bemutatta Istennek a miseáldozatot.

Beszédet két idegen úr mondott, még pedig a crenove-i lelkész tót nyelven, utána nagy. tiszt. Herczok György krikehaji curatus úr németül. Mindkettő alkalomszerűen és szívhez szólóan beszélt. Kivált a német szónok tetszett, a kinek dicsőítő beszédjét a hallgatók kivánságára és a keresztén függő Megváltó tiszteletének növelésére ki is nyomatták és sok példányban a kamarai tisztviselők, meg a polgárok közt ki is osztották.

A fölső templom.

Az egész templomot egy bécsi festő freskókkal (a hogy közönségesen mondják), gyönyörűen kifestette. Boltozatja Krisztus Urunk dicsőséges föltámadását ábrázolja, a mint angyalok veszik körül. Az oldalfalakat két oltár díszíti, egyike Krisztusnak keresztéről való levételét, másika temetését mutatja.

A z érczköoltár.

Ezek közt érczkövekből mesterül összeállított hegyet látsz, melyet réti virágok csodálatos szépen díszítenek.

Ezen a hegyen áll két lator közt Krisztus jele*.

Hátuk mögött a falra festett Jeruzsálem városát pillantod meg, a keresztfeszítő katonák és gúnyolódók csapatját, végre a zsidó tömeget.

Magába a hegybe két barlang vezet, egyikében sz. Péter, másikában Magdolna siratja bűneit. Szóval minden,

* A kereszt.

a mi elkészült, oly szent, és a megfigyelőt annyira kegyelemmel tölti el, hogy a meddig a tél hidege engedte ünnep- és vasárnap (a kik csak teheték) nagy tömegben tódultak oda tisztelni a megfeszített Urat* . . . . .

1746.

. . . . . *Mindezen fölül nagy hasznot hajt s növeli Isten malasztját a selmeczieknek a szenvedő Krisztus iránt érzett indulatja. Ez az apostoli buzgólkodásuk immár vérükké vált.

A Golgotha hegye ugyanis kiváló fekvése miatt, meg azért is, hogy a városhoz közel van, a lakosok bőkezűségéből immár ujjonnan fölépült és mennyei lánggra hevíti a halandók szívét.

A két könyörgő ünnepi processio, mely az üdvösség fájának föltaal. és fölmag. napján vonult ki a városból, igen látogatott volt, 2100 és néhány ember békült ki Istennel a bűnbánat szentségében; némelyike hálát adott Istennek, hogy sulyos bűnéből, mely évekig nehezedett lelkére, kiszabadult és megvigasztalt szívvel tért haza.

Egy bűnös.

Ezek sorából való az a férfiú, a ki 30 éven át tudva-akarva szentségtörően hallgatta el bűnét. És mikor látta, hogyan gúnyolják Krisztust a katonák, mi módon verik arczul Azt, a kit föllebb is látott egy stácziónál a Hegyen, győzött önönmagán, leborult a pap lábaihoz és heves fájdalom érzetével kivetette magából a mérget: azt mondván, hogy ő egyike volt az Úr azon gúnyolóinak, a kiket a mestermű ábrázol.

Ez a jelenet szent könnyekre indította a népet. — Láttunk férliakat, nőket, a kik megtört szivük jeléül Krisztust utánozni akarták és töviskoszorut tettek fejükre.

A zarándokok közül soknak lelkét meghatotta az a fény, melylyel a szent kereszt uj lobogója tündökölt. Egyik oldalán Krisztus nyujtja hét bűnösnek ő sebe vérét, másikán a fájdalmas Anya volt látható, a mint különféle rangúrendű embert védett palástjával.

Négy hordozható szobor.

E mögött* haladt különböző lobogó és 4 gyönyörű hordozható állvány. Mindegyike nagyobb tartósság kedvéért mestermódon kifaragva és jó arannyal bevonva.

Ezek elseje a kis Jézust mutatja 4 angyallal, a kik a szenvedés jeleit viszik előtte.

Másika Jézus legszentebb Szívét tünteti föl, mely tövissel borítva ragyogó trónuson áll s mindenfelé lángokat szór. Ezt is 4 emberi alak veszi körül, a kik szivüket ajánlják föl Neki.

A harmadik állvány kiváló munkájú keresztet ábrázol, melyet rózsák borítanak.

Végül a negyedik a fájdalmas Anyát állítja elének, a mint halott Fiát a kereszt alatt ölébe veszi. Ez pompás menyezet alá került.

A főtisztelendő vendég plébános urak között, a kik gyóntatni jöttek, megjelent a főt. szent-keresztű és a szelvényi esperes úr is.

Beszédet mondott ntiszt. Paar Tamás schmidtshay-i lelkész úr a szenvedő Krisztus tiszteletére**. -- Hallgatói lelki vigasztalására ki is nyomatta és szét is osztotta.

* Ez a 4 szobor ma is megvan a Kálváriai Alsó Templomban.

** Ezt a sz. beszédet megtalálták a budapesti nemz. muzeumban. Gyönyörű beszéd.

A szent Lépcső.

Ekkor nagy kürtzengéssel, harsonaszóval, meg morszárdurrogással (a hogy a nép mondja) megnyilt sz. kereszt fölmag. napján a *szent lépcső* és megáldották és elhelyezték benne a sz. ereklyét.

Ebben a szent épületben 34 lépcső van azon évek emlékére, melyeket Krisztus végig szenvedve megváltásunkra fordított. Hosszában 6 öl. Végiben igen helyes kápolna áll a sz. Háromság emlékére. Emezt is, meg a sz. lépcsőzetet is teljesen végig, mester ecsetje füstötte ki. Utóbbi a legfölső eget mutatja.

Mindenkit, a ki reá néz, csodálatosan hat meg, egyuttal figyelmezteti, hogy a kereszt és a szenvedés fokain kell végigmennünk és végül Isten dicsőségébe érnünk. Az egész épületet 14 ablak világítja meg, ha a fölötte álló kupola 6 ablakát is beleértjük. És ezt a hegyet, az egykor megvetett *Scharffenberget*, most már számtalan ember rendkívül tiszteli és szereti.«

1747.

Sz. sír a Fölső Templomban.

»Ez évben a sz. Hegy igen szép szentélyt kapott, melyet egy ügyes ecsetű bécsi festő kifestett, a hol is a nagy oltár értékes kövekből sír módjára készült el, bányász neven *stuffák*-ból.

Azon kívül a sz. Hegy tövén fekvő lépcsők Rómából érkezett drága sz. ereklyékkal ékesítették föl.«

1748.

»A Kálvária hegyőnek ünnepei rendszeren folytak le. Nagyságos Ratschin báró, a Pálffy-vasasezred századosa,

fogadalmat tett e Hegyen a fölfeszített Krisztus előtt, mire gonosz lázából fölgyógyult. Ezt az eseményt megüzente s a megfogadott alamizsnát is letétette egy lovas által, kit e végből hozzánk küldött.*

1750.

Az ember nemcsak nappal bukkan Krisztus tiszteelőire, hanem éjjel is, sőt csikorgó télen is. A Fölvigyázó azt mondja, hogy sz. kereszt fölmag. ünnepén az emberek száma könnyen megüthette a 10 ezret. Egy éltes nő az ajtatos processió pompájának láttára megtért.

1751.

*Ez évben a szenvedő Krisztus tisztelete a Kálvária hegyén bámulatig fokozódott.

I. Ferencz a Kálvárián.

Ekkor történt, hogy I. Ferencz, a fölséges római császár, sz. Háromság ünnepén, déltájban udvari előkelőségeivel és a mágnás vendégek környezetével meglátogatta a sz. Hegyet. Itt a Hegy csúcsán, a sz. kereszt templomában, buzgón végezte imáját, ajtatos csókkal illette a sz. kereszt ereklyéjét, melyet a sz. Hegyre fölügyelő páter nyújtott oda neki és körülbelül $\frac{3}{4}$ óráig tartózkodván fenn, mindent kegyesen megszemlél. Nem is tudták elijeszteni jámbor elhatározásától, habár kimenetele előtt egy órával apró jéggel vegyes eső esett.

S azonfölül olyan kedvét lelte ezen óriási buzgósággal és fénnel épített Hegyben, hogy Bécsbe visszatérve saját jószántából a *szép selmeczi Kálváriának* — ugymond — 600 forintot utalványozott, ide nem számítva azt a 32 drb. aranyat, melyet Selmeczen adott. [n. b.

számítva 25 bécsi aranynak (die goldene und silberne Schaumünz)].

Szűz Mária VI. fájdalma káp.

Ezen nagy ajtatosságnak és bőkezűségének örök emlékeül jól megaranyozott czímerével ellátott stációt emeltek neki, mely a fájdalmas Anyát ábrázolja, a mint holt Fiát ölében tartja. A fölirat a fölséges látogatást jelzi.

Sz. kereszt fölmag. ünnepét nagy népsokaság jelenlétében örömmel ültük meg. Az ünnepélyes menetet N. N. Lipcse cs. kir. város' n. tiszt. plébánosa vezette.

Te Deum 1751. szept. 14.

Ugyanő ünnepi Te Deumot énekelt a sz. Hegy épületeinek szerencsés befejezéseért.

Eldördült a sok mozsár, ugyanakkor meg a városban és a várban elhelyezett ágyuk is belemorogtak. Tót nyelven az említett nagy t. plébános úr mondott szent beszédet, németül meg a mi ünnepi szónokunk.* Mindkettő rendkívüli hatással s a hallgatók kiváló lelki épülésére beszélt, úgyannyira, hogy mindkettejük sz. beszédjét nyomtatásban is kivánták. Délután hasonlóan nagy istentisztelet volt itt mozsárdörgéssel, s így telt el szent lelki ujjongással az egész nap.

Ablakos harang.**

A Hegy szent nevezetességei közé tartozik 4 igen ritka harang. Mindegyikének t. i. 4 kis ablaka van, hogy zenélő hangjuk legyen. Bécsben öntötték a császári udvari öntödében. Kedves hangjuk a szenvedő Úrnak tisztelőit édes szóval buzdítja ajtosságra és hívogatja ezen sz. Hegyre.

* Perger Ferencz

** Az egyik harang fölirata: »Aus Freigebigkeit Hiesiger Löbliger Bürgerschaft. 1750« Jos. Solonati, Inspector.

Ehhez járul 2 aranyozott ezüst ciborium, egy értékes kehely, egy czifrán kidolgozott ezüst tányér, 2 pompás miseruha, egyike fekete, másika karmazsin vörös, tiszta selyemből, mindkettő arany rojtokkal diszitve; 2 dalmatika vörös bársonyból, arannyal fényesen kivarrva. A tabernakulum teljesen arannyal bevonva, uj karzat, jó hangú orgonával.*

1771.

Csodálatos gyógyulás.

» . . . . . A Kálvária nem maradt kegyelem nélkül. Egy asszony 30 évig élt bűnben, gyakrabban gyónt, de mindig szentségtörően, mert a szégyenérzet és hamis szemérem visszatartotta benne a vallomást. Végre hosszú, nehéz betegségbe esett. Egy csöpp reménye sem volt már, hogy fölgyógyul. Ekkor megfogadta, ha meggyógyul, elmegy a Kálváriára és egész életéről vallomást tesz. Ebben a pillanatban erőt kapott, fölment a Hegyre, meggyónt és egészségesen tért haza.

A sz. Hegyet minden héten látogatták hívők.

Első magyar sz. beszéd.

»Ez évben mondta a Kálvárián az első magyar szent beszédet n. tiszt. Nagy István, Győrkeszi plébánosa.«

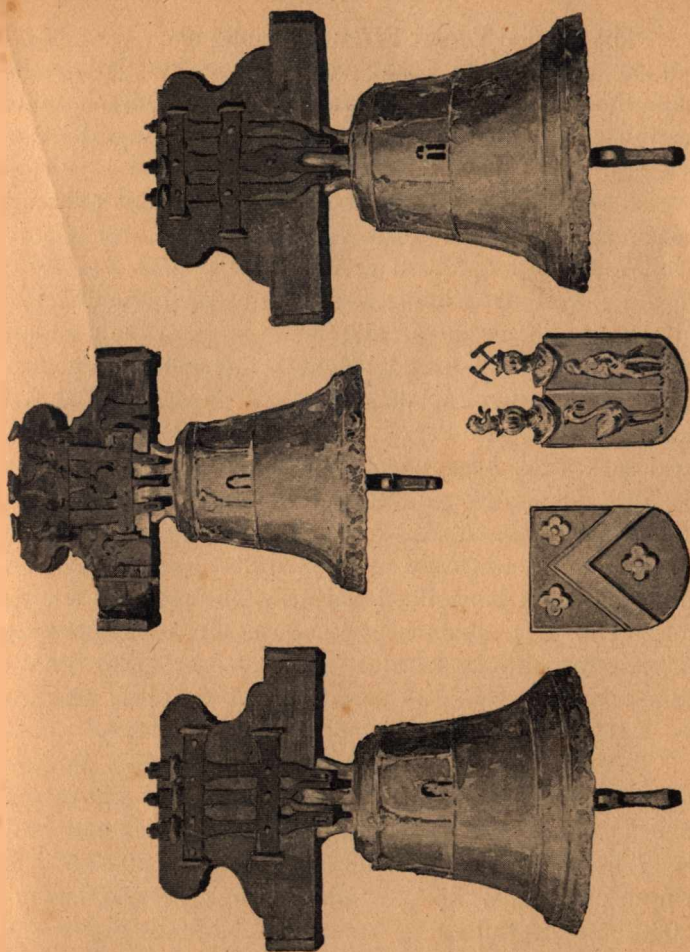
(»Historia domus Schemnitziensis Soc. Jesu.« Nemzeti Muzeum. A. B. 104. Közli Weiser Frigyes S. J.)

Ez a legrégebb, legpontosabb rövid leírása a szent Hegynek.

6. Mennyibe került a Kálvária?

Nehéz arra felelni.

Az egész Kálvária alamizsna-munka. A selmeczi bányász pedig ősidőktől fogva rendkívül adakozó szent célra.

Minden harangon 4 ablak, az ablakokban pedig sz. Lélek, Jézus a kereszten, Atya, Mihály arkangyal, sz. Ignác, Gábiel arkangyal, sz. Katalin, sz. Flórián stb. képei. — Az alsó Templom egyik harangján ez áll: Volivis Jesu Michaelis Donati Honoribus sacrata.

Mikor tehát Perger Ferencz jezsuita páter 1774. nagyobbjén lánggal égő szent beszédjében kinyilatkoztatta nagy tervét, hogy ez az aranyváros a szemben fekvő hegyen szép emléket építhetne a szenvedő Megváltó tiszteletére: szava nagy tüzet fogott.

Egész Selmecz lázba jött, adott, ki mit adhatott, pénzt, fát, követ, segítséget, ruhát, kelyhet.

7 év alatt épült föl a Kálvária.

Ez volt az a bőséges hét egyiptomi év, melyből az uj József, Perger atya, alig 44 éves fiatal ember, örök időkre szóló isteni magtárt épített, melyből egész nemzedékek halhatatlan táplálékot kapnak. Ezen 7 év alatt a Kálvária építésére Perger (és segítői) 27,245 forint 22 $\frac{1}{2}$ krajczárt, azaz *huszonhétezer kétszáznegyvenöt forintot és 22 $\frac{1}{2}$ krajczárt* gyűjtött és fordított. A havi gyűjtés és kiadás lajstroma főösszegekben ma is megvan. Azonban 27 ezer forinttal, (bár a pénz akkor 6—8-szor annyit ért, mint ma) nem lehet ilyen Kálváriát föl-építeni és teljesen fölszerelni. Egy alábbi becslés szerint ma ez az építkezés *kétszázezer* forintba kerülne. Az a 27 ezer forint tehát a számtalan és különböző alamizsnának csak egy része.

De már maga az a pénzgyűjtés csodálatos.

Perger könyvecskéje mutatja, hogy 1744. április—decz. végeig 1656 frt 48 kr. gyűlt össze, már a következő évben, mikor a felső templomot messziről lehetett látni, 3617 frt 12 kr. az uj alamizsna. *Havonta* 300—600 forintot gyűjtöttek, tehát a mi pénzünk szerint havonta 2000—4000 forintot.

Honnét jött ez a rengeteg pénz?

Honnét győzték 7 évig?

Ez már a haldokló Jézus gondja volt, a kitől a termés és a bányaáldás származik, a ki Egyiptomban is 7 bő esztendőt adott. Hogy az ember elgondolhassa, mennyibe kerülhetett a Kálvária fölépítése, röviden ide írom, hogy a szent Hegyen mi minden van:

van rajta Alsó és Felső templom 2—2 toronnyal, 1 szent lépcső nagyobb kápolnával, 1 szent sir, 1 börtön épülete, 3 előkészítő és 14 keresztuti kápolna. Minden kápolna kőből épült, boltíves. Minden kápolnában mai érték szerint 300 forint értékű féldombormű, azaz kép áll. Minden templomban, és egyéb szent helyen oltár, szobor, vagy féldombormű. Külön áll a fájdalmas Anya kőszobra, fölötte egy fakereszt.

A Hegy tetején-oldalán ugyan sokat kellett robbantani, törni, egyengetni, míg elkészült fönn az a kis síkság a várfallal, s oldalain a keresztbe futó utak, följárók.

Földet hordani, bokorral, fával kiültetni, vizet s egyéb anyagot fölszállítani, ez bizony mind drágább építkezés, ellátás, mint a sikon.

40 év előtt, mondta nekem egy öreg ács, mikor nagyobb javításon ment keresztül a Kálvária, a Szitnya felőli oldalon betanított samarak hordták a vizet, és hátulról, kelet felől kerülve értek a csúcsra.

Arról sehol sincs jegyzék, hány jámbor kőfejtő, kőműves, ács és száz más munkás hevér és nem hevér, férfi, nő dolgozott Jézusa iránti szeretetből ezen a szent Hegyen ingyen, egy-egy félnapot, néhány órát, a mint ideje engedte.

Perger maga röviden írja, hogy »sok hevér ingyen dolgozott, sok ezer zsindey, kő, a réztoronygombok és más drága ajándék ingyen került«. A nép azt tartja, hogy

a Paradicsom-hegyre ájtatos népek penitencziaképen jószántukból, köveket hordtak*. Így gondolkoztak és tettek a népek 150 év előtt is. A napszámról érdekes dolgot jegyzett föl a Kálvária alkotója, Perger páter, még pedig azt, hogy *5 órai kőfejtésért 7 krajczárt fizetett és erre csakis hevéreket fogadott föl.* (Utasítás 7. p.)

De ez mind kevés.

Megközelítő fogalmunk a munka és áldozatok ragyságáról csak akkor lesz, ha megnézzük a 17 kápolnát, melynek homlokzatán különböző családok ezimerei ragyognak**. Tehát 17 kápolnát az akkori előkelő selmeczi családok emeltek.

Ha még hozzávesszük a 4 ritka harangot, az aranybrokád-miseruha fölszerelést, (mely ma is legszebb, legdrágább öltözete a selmeczi kathol. egyháznak) és egyéb teljes templomfölszerelést, úgy az ember összecsapja kezét bámulatában és fölkiált: Úr Isten, mi mindent tett ez a város 7 év alatt!

És Selmezbánya városát nem tette tönkre ez a nagy áldozat. És az egykorú naplók, városi és egyházi jegyzőkönyvek ma is mutatják: hogy ez időben egyetlen egy templomot sem hanyagoltak el, hogy szobrokra, képekre, ruhákra, szószékre, lámpákra, olajra, folyton szép összeget áldoztak a hivek, hogy tehát *az új istentisztelet, az új épület, nem ette meg a régieket.*

* Mert a Paradicsomhegyre az első fakeresztet a Scharffenbergről hozták, mikor a Kálváriát kezdték építeni. Azért néz szembe egymással a Kálvária és a Paradicsomhegyi kereszt.

** L. 13. A Kálvária építői, jötevői.

7. Koldulás és kegyuraság.

Az alamizna gyűjtése így kezdődött:

» . . . . . 1744. márczius 13-án«, mondja az öreg selmeczi városi jegyzőkönyv, »megjelent páter Perger a tek. városi tanács előtt és bemutatott egy tervet, mely szerint ő az úgynevezett Scharffenbergen Kálváriát akar építeni. Ajánlja ezt a jó szándékát nevezett tek. tanácsnak és kéri: *vállalja el a kegyuraságot.*

Tanácsi határozat: a város az említett Kálvária-hegy fölépítésére a »Fünsterorthi szabad rendelkezésű alapból« 300 forintokat utalványoz. Ha pedig nincs ennyi a pénztárban aranyban, akkor a városi pénztár előlegezze.

Ez volt az első alamizna; vagy tízszer annyit kapott itt a kéregető Úr Jézus a selmeczi tanácstól, mint Judás Jézusért, a jeruzsalemitől.

Sőt a városi tanács annyira megbecsülte Perger jó szándékát, hogy a következő gyönyörű levelet írta az érsekhelyettesnek Esztergomba, melyet minden selmeczi olvasson el, ide írom szószerint az egykori tanács hitének örök emlékére:

»1744. május 22. Tiszt. páter Perger instancziájára, a ki a Scharffenberg hegyén Kálváriát épít, elhatároztuk, hogy a Főmag. Herczeg Érsekhez az alább jelzett levelet írjuk, melyben engedélyt kérünk az alapkő letételére és magunkra vállaljuk az épületek fönttartását:

Főmagasságú és Főtisztelendő Herczeg, Legkegyesebb Úr!

Forrón szeretett Üdvöztőnk legnagyobb jótéteményét, a megváltást el akarván ismerni, hisz kötelességünk, *az Ő tiszteletének nagyobb elterjesztésére, boldog kinu-*

lás perczének elnyerése végett nem különben *aranybányáink bővebb és folytonosan tartó áldásáért* elhatározta ezen Város, hogy az úgynevezett Scharffenbergen Kálvária-hegyet emel, melynek tövén, egyéb szerte állított stációkon kívül, melyek az Úr szenvedését jelzik, templomot állít, csúcsán pedig kis szentélyt Krisztus képével, a mint két lator közt függ.

Ezt a város szentül igéri; és fogadja, hogy mind a két templomot saját pénztárából romlástól menten fogja tartani (ha máskülömben nem volna elég azon alamizsna, melyet ezen Város által időről-időre erre a célra kinevezett egyén föl fog jegyezni).

Miután pedig ezen jámbor mű kivitelére Főmagasságodnak kegyes beleegyezése eddig hiányzik, azért ezennel alázattal folyamodunk Főmagasságodhoz, kegyeskednék a szenvedő Krisztusért lángoló buzgóságával és Isten nagyobb dicsősége terjesztésének állandó igyekezetével ezen fogadásunkba beleegyezni és mennél előbb megadni kegyelmesen (ha a sok országos gondtól érkezése volna) a hatalmat, hogy ezen Hegyet, stációival, kápolnájával és templomával fölépítsük, a mennyiben minden, a mi az alapkő letételére szükséges, készen áll, s az időjárás kedvez az építkezésnek, már csak Főmagasságod legszive-sebb beleegyezésére várunk. Kelt Selmeecz, 1744. május 22. Polgármester stb.

Junius 12. Főolvastatott főt. Klimó György érseki oldalkanonoknak levelo, mely szerint Ő Főmagassága mindenesetre megadja az engedélyt a Kálvária hegyén az alapkő letételére, hanem úgy, hogy ez az építkezés a Kamara* beleegyezésével történjék és az épület fönntartására szánt összeg kitünjék.

Határozat: folyóvá tétetik ezen évtől kezdve 300 forintnak kamatja, azaz 18 frt, mely egy tömeget tegyen ki, de oly kikötéssel és föltétellel, hogy az egész műnek azaz templomnak és Kálváriának főügyelője, a ki a tanács kebeléből leszen választva, köteles legyen ezen alapról, valamint minden hagyatékról és offeráról évente beszámolni.«

Ennek alapján készült a következő

kegyuri oklevél:

»Mi N. N. polgármester és tanács, 124 férfi, Selmezbánya sz. kir. város egész közönsége ünnepélyes szerződés és legszigorubb kötelezettség alakjában, melyet magunkra és összes utódainkra vállalunk, elismerjük ezennel:

hogy igen tisztelendő Perger Ferencz jézustársasági atyának azon ajtatos szándékát minden tekintetben megerősítjük, helyeseljük és jóváhagyjuk, hogy Krisztus legkeservesebb szenvedésének az emberek szeme elé való állítása végett Kálváriát és szentélyt akar építeni a Scharffenberg nevű hegy tetején, mely a város közelében a mi területünkön fekszik, hogy továbbá alatta templom épüljön.

Mielőtt azonban a sz. egyházi törvények értelmében az alapkő letétele engedélyét megkapnók a Herczegérsek úr Ő Főmagasságától, ezen egyházmegye Fejétől, hogy ezen mű ne váljon idők folyamán más vallásnak botránkozására, ne legyen az istentisztelet gúnyának tárgya, mikor ma úgy magunk, valamint az ajtatos keresztények, a legnagyobb költséggel akarjuk fölépíteni:

* Bányagrófi = bányai igazgatósági hivatal Selmezen.

azért kétségtelen kegyuri jogunk alapján igérjük, fogadjuk, egy lélekkel és akarattal kijelentjük, hogy az épületek föntartására 300 forintnak évi kamatját, 18 forintot a jelen okirat keltétől kezdve minden évben polgári jövedelmeinkből átadunk egy főlügyelő kezébe, a kit kebelünkől választunk. Ez köteles lesz évente hűen beszámolni — ha megvalósul a fönnemlített dolog — nemcsak az alapítványkép kiutalványozott jelzett összegről, hanem egyuttal minden alamizsnáról, hagyatékról, mely ájtatos jótévőktől utóbb ered. Midőn erre ugy magunkat, valamint összes következő unokáinkat és utódainkat ünnepélyesen lekötelezzük, nagyobb bizonyság kedvéért jelen okiratot a város tulajdon pecsétjével és szokásos aláírásunkkal ellátni szükségesnek tartjuk. Selmezbányán 1744. július 24.«

Egyuttal megírta a tanács, hogy a Kamaragróf beleegyezése, aláírása fölösleges, mert a Kamaragróf sem nem tett adományt, sem hozzá nem tett, sem nem ura a Kálvária-teleknek, mert ez a város birtoka, de nem is tekintély, a kinek a városi adománylevelet helybenhagyni joga volna. Így hát végre 1744. aug. 13-án megjött az építési engedély, a mikor »minden előkészület, anyag, ásatás az alapok számára már bőven készen állott«. — (Selmezi városi jegyzőkönyvek.) Selmezbánya lett tehát a Kálvária kegyura, és a fogadott 300 forintnak kamatját máig is hűen fizeti.

De kegyurasága csak egy-két évtizedig tartott, s már 100 év előtt maradt el a Kálváriai pénzállapotoknak városi átvizsgálása*.

* L. Visit canon. 1770.

Perger 7 év alatt sokszor fordulj a városhoz segélyért és kapott is, hol ezüstben, hol aranyban, hol fuvarozási segítséget, hol anyag-árendedményt. (L. 1745. 115. oldal, 1746. febr. 11., máj. 20., 1747. jan. 9., 1748. jun. tanácsi jegyzőkönyvek).

A bányahivatal adományai közül csak egyről értesültem: »1747. márcz. 23. A bányaconsultatio páter Pergernek 30 frtot adományoz a rendelkezési alapból. Elsőnek szavazott Vallo ág. evang. tag«. (Szitnyai, kir. tanácsos följegyzései.)

8. A selmeczbányai Kálvária leírása és anyagi értékének a selmeczbányai 1898. évi viszonyokhoz képest becslés útján való megállapítása.

Irtá: Sobó Jenő, ak. tanár, h.-tanácsos, a Ferencz-József rend lovagja.

Rövid leírás. A Kálvária lényegileg 3 részből áll, még pedig az *Alsó* vagy *Tót templomból*, mely a Kálvária-hegy tövében, a csatlakozó vízvásztó nyeregmagasságában fekszik, a *Középső templomból*, a hozzá tartozó sz. lépcsővel, a mely a Kálvária-hegynak mintegy $\frac{1}{3}$ magasságában van és végre a *Felső* vagy sz. kereszt templomból, mely a hegy legtetején, egy mesterségesen készített fensíkon áll és minden oldalról látható. A másik két templom a hegynek a város felőli nyugati oldalán van, melyek Krisztus Urunk kinszenvedésének egyes jeleneteit ábrázolják.

A Tót templomon alul 3 kápolna van, a Kálváriára vezető út mentén, a Tót templom és a sz. Lépcső között jobbról és balról 1—1 kápolna, a Középső templomtól fölfelé, jobb és balfelől 4—4 kápolna, ezután a hegynek

mintegy $\frac{2}{3}$ magasságában, a három templom tengelyében az »Ecce homo« — kápolna s innen a Felső templomig jobbról és balról ismét 2—2 kápolna.

Az összes kápolnák száma tehát 17. Végre a Felső templom mögött a hegy tulsó oldalán van a szent Sir kápolnája.

A város felől a Kisiblyére vezető kocsiútból kiágazólag, kereken 5 m. széles és *százados hársfakkal szegélyezett út* vezet az Alsó templomig, mely a templom előtt széles lépcsőben végződik. Az Alsó templomtól mindkét oldal felé kedvező emelkedésű *szerpentinus utak* vezetnek a hegy csúcsára, minden egyes fordulónál egyegy, a hegyoldalba épített kápolnával fölszerelve.

Valamennyi épület szilárd kőfalakkal bír és a késői barokk-stilusban, az ú. n. Mária-Terézia stilusban épült, míg a belső berendezés, illetve a templomok faragványai már a rokokó-stilusba mennek át.

9. Az épületek leírása.

1. *Az Alsó templom.* 30·65 m. hosszú és 8 00 m. széles, zömök, erős épület, középen a templommal, jobbról és balról egy-egy alacsony falazott toronnyal. A templom és a tornyok között van az egyik oldalon a sekrestye, a másikon a *remete* lakása.

A templom köralakú alaprajzzal bír és csonkakúp alakú kupolával van betetözve, a kupola bubján fából készült lámpással. Homlokzata a hatalmas portale fölött faragott kőből készült szemöldökökkel és faragott díszítményekkel van fölszerelve.

A templom belsejében köröskörül falfestmények láthatók.

A tornyok mindegyikében a *földszinten egy-egy kápolna* van, mind a kettő cseh-süveggel boltozva. A kápolnák falai szintén falfestményekkel vannak díszítve, mindegyiknek egy-egy külső sarkában egy-egy falak közé fogott és faragott kőből készült csigalépcső vezet a torony felső részébe. A tornyok négyzetes alaprajzzal, erős falakkal és hagymaalakú, erősen kidomborodott fődéllel bírnak. A födelek, úgy, mint a templom is, zsindegylyel vannak fődve.

Úgy a templom, mint a két kápolna kovácsvasból készült *rácsos kapuval* s azon belül egyszerű, deszkából készült kapuval van felszerelve, a templom előtti tér terrász-szerűen megegyengetve, melyről kőlépcsők vezetnek a templomhoz és a két kápolnához.

Beépített terület m ²	A m ² ára frt	Összesen frt
245·20	300—	73560—

2. *A Középső templom*, a mely a szent Lépcső felső végén, egy e célra megegyengetett területen áll, 8·00 m. külső átmérővel és köralakú alaprajzon álló kupolával bír, a kupola búbján kőből készült lámpással. Külseje egészen sima, belseje ellenben falfestményekkel van díszítve és kupolája zsindegylyel fődve.

Beépített terület m ²	A m ² ára frt	Összesen frt
50·24	250—	12560—

3. *A szent Lépcső*, a fönnebb leírt középső templom előtt terül el, 12·30 m. hosszú és 5·00 m. széles, falazott épület, emelkedő dongaboltozattal és egyszerű zsindegyly-fődéllel. Belsejében kettős tölgyfalépcső vezet a magasba, melyeket a lépcsőfokonként ereklyékkel felszerelt osztó-

gerenda választ el egymástól. Belül úgy a falak, mint a boltozat falfestményekkel van díszítve.

Beépített terület m ²	A m ² ára frt	Összesen frt
61·50	150—	9225—

4. A szent Lépcső két oldalán egy-egy fából való *külső lépcső* vezet a középső templomhoz, faoszlopon álló zsindegyfödéllel, 2·70 m. széles, 66·40 m²,

à 30 frt	=	1992—
		<hr/> 97337—

5. A *Felső Templom* a Kálvária-hegy csúcsán, egy e célra készült fűnsikon, melyet a város felöli oldalon kereken 30 m. hosszú és 700 m. magas, körben futó támasztófal tart; a támasztófal koronája alkotja a fűnsik mellvédjét.

A templom köralakú alaprajzzal és 6·50 m. külső átmérővel bír és falazott, zsindegyfyel földött kupolával van betetőzve. Homlokzata faragott kőből készült portállal, ugyancsak faragott szemöldökökkel és kovácsvasból készült rácsos kapuval van felszerelve s belseje falfestményekkel díszítve.

A templomtól jobbra és balra egy-egy kétemeletes, erős falazott torony áll, négyzetes alaprajzi alakkal, 5·30 m-es oldalakkal, vaslemezzel földött hagymaalakú, tagozott földéllel, teljesen egyszerű külsővel. A templom egész hosszúsága, a tornyokkal együtt 16·70 m., szélessége 5·30 m.

Beépített terület m ²	A m ² ára frt	Összesen frt
98·51	300—	29553—

6. A templom előtt lévő és mesterségesen készített fensík támasztótala, 30 m. hosszúsággal, 7·00 m. magassággal és 1·50 m. átlagos vastagsággal, kőből építve s látható részein durván vakolva.

Beépített terület m ²	A m ² ára frt	Összesen frt
315	15.—	4725.—

7. *A sz. Sír-kápolna*, a Felső templom mögött, a hegy tulsó oldalán, 8·50 m. hosszúsággal és 6·25 m. szélességgel, egészen egyszerű külsővel, zindelyfödéllel.

A kápolna belseje dongával van boltozva és festve. Végén a sz. sirral fölszerelve.

Beépített terület m ²	A m ² ára frt	Összesen frt
58·13	125.—	7266.—

8. *17 darab egyszerű kápolna*, egyenkint 3·30—3·50 m. hosszúsággal, 2·80—3·00 m. szélességgel; az egyik közülök 4·42 m. hosszúsággal és 3·15 m. szélességgel. Valamennyi kőből van építve, tömören boltozva, zindelylyel fődve, stilszerű homlokzattal, mely faragott kőből készült oszlopokkal és más-más címerrel van fölszerelve. Valamennyi kápolna kovácsolt vasból való, íves, kétszárnyú rácsajtóval s azon belül egyszerű faajtóval* van ellátva.

Beépített terület m ²	A m ² ára frt	Összesen frt
157·70	150.—	23655.—

9. *Az Ecce homo kápolna*, a többiektől eltérően emeletes s mindkét oldalon 3·20 m. hosszú szárnyfallal csatlakozik a hegyoldalhoz; a jobboldali szárnyfal mögött

* Eső ellen; télen csukva.

kölcpcső vezet az emeleti kápolnába. Fölszerelése szobor- csoportozatok.

Beépített terület m ²	A m ² ára frt	Összesen frt
970	200—	1940—

10. A Kálvária-építéssel kapcsolatos és most meg nem állapítható föld- és egyengető munka, a vele járó kövéléssel és repesztéssel, a felső fensik feltöltése és különféle mellékmunkák költségei fejében a 1—9. tétel alatt felsorolt költség 10 %-a vehető számításba == 16448 frt

11. A magasan fekvő munkahelyek miatt az építőanyag felszállítása és az ehhez szükséges kocsii- és följáróutak készítése fejében, szintén az 1—9. tétel alatt foglalt összegek 10 %-a számítható . . . . . = 16448 frt

12. A Selmezbánya-kisiblyei útból kiágazólag készített és az alsó templomhoz vezető út, a tetején lévő falépcsőkkel, mindkét oldalon hársfákkal szegélyezve — 2500 frt

13. A Tót templomtól a Felső templomig és onnan visszafelé vezető szerpentinás út, átlagosan 200 m. szélességgel, útkorlátokkal, vízfogó árkokkal és támasztófalakkal; 730 folyóméter à 12 frt . . . . . = 8760 frt

A becslés összes értéke: 204252 frt

Selmezbányán, 1899. május hó 12-én.

10. A Kálvária-hegy (Scharffenberg) adományozásáról szóló okmányok.

Mindenki szeretné tudni igaz-e e Fritz ajándékáról szóló hagyomány.

A következő selmeczi levéltári okmányok alapján igaznak vehetjük:

Az 1752. évben fölmérték egész Selmeczet, s ez 2 vastag folio kötetben ma is meg van a levéltárban.

A II. kötetben olvassuk a 891. szám alatt, hogy nemes friedlenliebi Fritz Lipót András úrnak a Scharffenberg körül rétje volt, mely kitett 26,528 négszögölet „*a szent Kálvária-hegyhez, úthoz és épületekhez tartozó területet kivéve*“. Tehát a Kálvária az ő telkén állott.

De ajándékozta-e?

Egykorú irások se hegyeladásról, se hegyajándékozásról nem beszélnek. Nem írták föl, úgy gondoljuk, mert Selmeczen *mindenki tudta, mi történt a hegygyel*. Nem írták föl, mert a hegyen erdő nem volt, és a sziklás csúcs magában nem sokat jelentett. Hogy Selmeczen mindenki tudott a hegy elajándékozásáról, azt a következő eset bizonyítja. A jezsuiták eltávoztak Selmeczről, mert rendjüket feloszlatták. Helyökbe világi papok jöttek.

Ezen években sok zavar volt Selmeczen, hirtelen ment annak is, hogy az egyházi birtokok újra kerülnek. Fritz Lipót András már nem élt, sőt fia is meghalt, de élt a menyje, özvegy Fritz Cecilia úrasszony. Ez az özvegy, mint a Fritz-birtok örököse, 1788. évben azt írja a nagytekintetű selmeczi városi tanácsnak, hogy a Kálvária hegye egykor az ő apósáé volt, s azért, *ha eladják, kárpótlást kér*.

A tanács hamar utána nézett: kié a sz. Hegy?

De bizony írást nem talált róla.

Mögírta tehát a feleletet 1788. jul. 3-án 876. sz. alatt — „*Minthogy ezen területeket az istentisztelekre igazi tulajdonosuk, a kérvényező úrasszony apósa, még 1745. évben engedte át véglegesen, és mivel ez évtől használatukat senki sem támadta meg, és a Kálvária meg*

nem szünt, az istentisztelet pedig rendesen folyik: azért a tanács nem tehet eleget az ő kérésének.

Egy héttel rá még ezt toldotta hozzá a tanács: — »76. számú feleletünket nem bizonyítjuk okmánnyal és az örök átengedés csupán a Kálvária-földnek régen elévült és meg nem támadott haszonélvezetén alapul«.

Több írás nem került eddig napfényre.

De ezekből világos, hogy Fritz Lipót András örökre átengedte, odaajándékozta a Scharffenberg csúcsát és a hozzá vezető utakat a katolikus egyháznak istentiszteletre, a többit azonban megtartotta.

Dobra máig sem került a Scharffenberg, az istentisztelet ma is rendesen folyik rajta, a család is él. S így a néphagyományt igaznak vehetjük.

11. Friedenliebi Fritz Lipót András.

Ez a teljes neve a Scharffenberg egykori urának.

Atyja, András, philosophiae et medicinae doctor és kamaraházi Physicus és beszterczebányai senátor volt, azonkívül urburarius, azaz bányatulajdonos.

Három fiut hagyott hátra, Lipótot, Jánost és Ferenczet, a ki állandó beteg volt.

Szép vagyon jutott nekik, több ház, rét, szántó, sok ékszer és egy pompás könyvtár, melynek teljes jegyzéke ma is megvan a selmeczi levéltárban. A család katolikus volt, Lipót még tagja volt a deákok Marianus-congregációjának, a beszterczebányai jezsuita gymnásiumban. Később protestánsná lett. E miatt sok baja volt a selmeczi világi hatósággal. Már a polgáreskünél, mivel a bold. Szüzre nem akart esküdni s e szót kihagyta, kellemetlensége támadt.

Ő volt Selmeczen a protestánsok vezére, neve sokszor előfordul a királyhoz intézett egyházi panaszlevelekben. Mint kitértnek nevét a kath. városi tanács külön jegyzékben nyilván tartotta. A Scharffenberg körül lévő birtok az ő nevére volt írva az említett telekkönyvben, épúgy minden Fritz-birtok, mert ő volt a család feje, vagy mert megvette testvéreitől.

A Fritz család ma is él.

A Kálvárián se Fritz se Perger nincsen eltemetve. Perger páter teste az eperjesi temetőben, Fritzé tán a selmecziben várja a föltámadás nagy napját.

12. Perger Ferencz páter.

Ő is megérdemel egy lapot.

Ő tervezte és építette föl a sz. Hegyet.

A mi kedves páterünk, a ki Selmeczen, Magyarország legaranyosabb helyén, a legaranyosabb Kálváriát állította föl, cseh származású volt.

Szül. 1700. júl. 1. Luditz-ban. 20 éves korában Bécsben jezsuitának ment. N.-Szombatban, Sopronban és Grácban végezte iskoláit, 25 éven át Németország, Magyarország és Erdély különböző szószékein a népet lelkes szónoklatokkal oktatta buzgóságra. A híres pestis alkalmával először Temesvárt, azután Budán szolgált a betegeknek lankadatlan szorgalommal 3 évig. Komáromban az új várban 1 évig katonalelkész volt. Péterváradon, Budán, Kassán stb. előljáró, minister, spiritualis volt 11 évig.

Ezen hivatalaiban valami *különös módon adta magát a Szenvedő Jézus tiszteletére.*

Nem kimélt munkát, fáradságot, hogy azt a Hegyet, mely Jézus Szenvedése titkait megjeleníti, hirdeti, a leg-

nagyobb pompával fölépíthesse. Azt akarta, hogy az emberek lelkében a sz. Szenvedés emlékét fölélessze.

És valóban csodálatra méltó jelenet volt, miképen látta el a selmeczi és az eperjesi* sz. Hegyet nemcsak külső fénnel, hanem istentiszteletre való értékes fölszereléssel is. — Pedig ez csakis összekoldult alamizsnából került.

Munkától és öregségtől megtört aggkorában Eperjesen majd a Hegyre ment föl, majd a munkát igazgatta. Úgy látszott, hogy semmit sem viselt el nehezebben, mint azt, hogy élete vége felé már nem győzte erővel, ha föl akart menni a Kálvária hegyére. Mikor a legcsekélyebb dolog, mely a Hegyen az ajtatosság érdekében történt, tudomására jutott, örömeben sírt.

15 évig viselvén Eperjesen (miután Selmezcrről el-tették) ezt a hivatalát, megérdemelte, *hogy pénteken, a mely nap Üdvöztónk befejezte üdvösségünk művét, ő is elulazzék ez életből, hogy átvegye munkálkodása jutalmát.*

Egész életében mély buzgóság lángolt benne. Ennek főleg utolsó betegségében adta jelét. Már nov. 5-től guta-ütött volt. A haldoklók szentségeivel ellátva meghalt 1772. ápr. 26-án délelőtt $\frac{1}{2}$ 12 órakor Eperjesen.

Jó halál elnyerése végett a szenvedő Úr Krisztus után főleg a boldogságos Anyát tisztelte. A szent Szűz innsbrucki egyesületét, mely arra való, hogy tagjai szerencsésen távozzanak ez életből, nagyon előmozdította.

Annyi, oly nagy, oly soká tartó fáradozás után érde-
mekben gazdag és már az ég részére érett lelkét vissza-
adta Teremtőjének.* (Historia Domus Eperjes S. J.)

* A selmeczi után rögtön oda küldték s ott is épített egy Kálváriát.

Érdekes tudnunk: hogy mihelyt fölépítette Selmeczen a Kálváriát, rögtön áttette előljárásiára Budára, s ő 4—5 sorban számadásai végén szépen *elbúcsúzik a selmecziektől*:

(Búcsúja a selmecziektől.)

»Ezt a pénzmaradványt«, írja ő, »Haggenbucher Ignác T. T. atyának, buzgó utódomnak, pontosan átadtam oktob. 29-én, mielőtt Budára mennék. A kegyelmes Isten, szeretve szeretett Fiának Jézus Krisztusnak érdemei folytán, adjon irgalmával minden Előmozdítónak, Jótevőnek, Tisztelőjének, Barátjának, nem különben nekem legszegényebb bűnösnek, legméltatlanabb szolgájának, ez életben bő áldást, állandó kegyelmet, a másokban pedig örök dicsőséget. Ámen. *Ezt kívánja és kéri legőszintébb lélekkel első sorban a selmeczieknek*: P. Perger Ferencz. S. J.«

13. A Kálvária jótevői, építői.

A nagy városon és a városi tanácson kívül, kiknek jótéteményeit már röviden említettük, örök, hálás imádságunk szálljon égbe azon családokért és utódjaikért, kik saját költségükön egy-egy kápolnát építettek a sz. Hegyen.

A tervet mindenesetre Perger atya csinálta, mert a kápolnák többé-kevésbé egyenlő alakúak és nagyságúak. A templomokat és a sz. Sír szentélyét bizonyára a begyült alamizsna-pénzen emelték és önkéntes munkával. De a 17 kápolna egy-egy család műve.

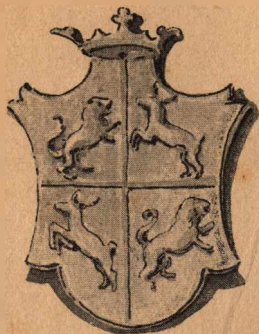
Czimercik kevés kivétellel, ott ragyognak a kápolnák homlokzatán.

Ut elején:

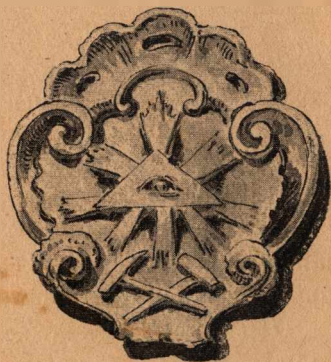

1. A búcsuzás kápolnáját építette: a *Mihálytáró*.

Ez a táró az egyház legbőkezűbb pártfogója volt kezdettől fogva. Tőle való a sz. Katalin templom 6 óriási ezüst gyertyatartója, a pleb. templom 2 hatalmas kandalabere, a híres nagy ezüst monstranzia, sok kehely, ruha, főszerelés, padok stb. . .

2. A kísértés kápolnáját építette: *Mitrouszky báró*.

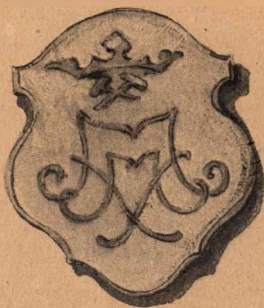

3. A lábmosás k. ép. a selmeczi városi *bűnyűszok: egyes*.

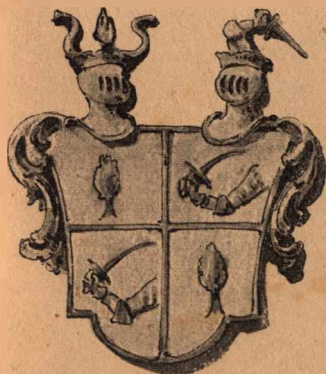
Az Alsó templomtól balra, fölfelé:

1. Jézus az olajfák hegyén k. építette *Breun* senator kereskedő családja. Polgármester is volt.

2. Judás csókja. Káp. építette *Pirott Ignác*, vagy *Masoch* tanácsos, vagy *Füller Mihály*. Czímerük közös.

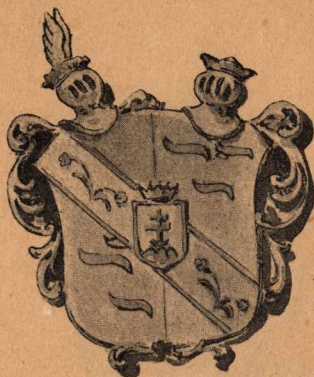
3. Jézust elítélik. K. építette *Lortlerer Károly*, tanácsos. A család él.

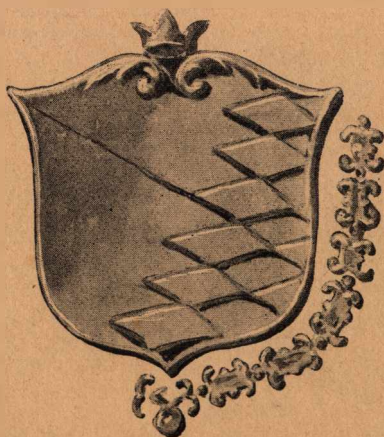
4. Jézust kigúnyolják. K. ép. . . . . ?

5. Jézust ostromozzák. Kép. építette *Markini Jakab*, olasz eredelű, selmeczi kereskedő. Végrendeletileg 200 frtot hagyott a Kálváriának.

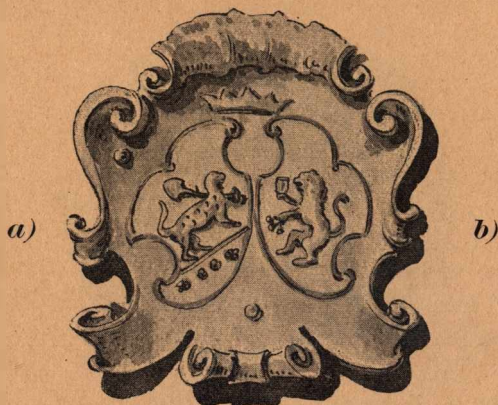

6. Jézus viszi keresztjét. K. ép. . . . . ?

7. Jézust keresztre 'szegezik. Ép. . . . . ? aranygyapjas vitéz. A címer nagyobb fele elmosódott.

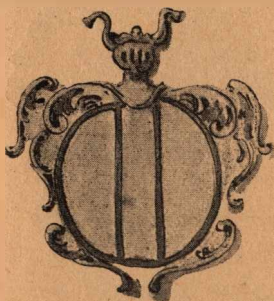

Az *Ecce homo*-t építette: a) *Grueber* család, tanácsos. A család él; b) *Krecsmáry* család, tanácsos.

A csúcsról lefelé fölülről kezdve:

1. J. körülmetélése. K. ép. . . . . ? ezimer teljesen elmosva, balról fenn egy kis korona.
2. Egyiptomi futás. Káp. ép. . . . . ? Czimer teljesen elmosva a kápolna teljesen a hegybe építve, nedves.

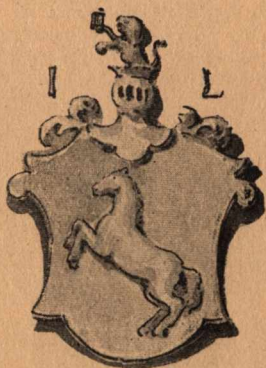
3. A 12 éves Jézus. K. ép. gróf *Koháry* család . . . . ?
1. Jézus találk. Anyjával. Káp. ép. *Faülhauer* senátor czímeréhez hasonlít.

5. Áll vala Jézus Anyja, K. ép. . . . .

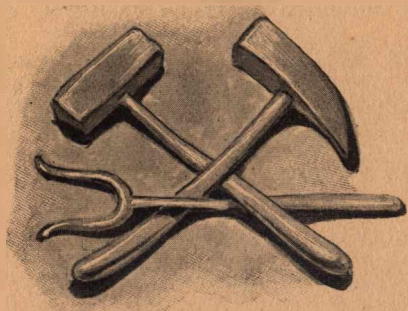

6. Jézus halva Anyja öléb.
K. ép. I. Ferencz, római csász.

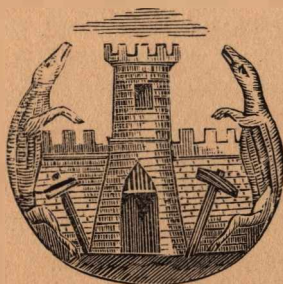

7. Jézus a sírban. Káp. ép.
Lang János, úrvagyám.

A felső tornyok egyikén a bányászok czímere látható:

A másik tornyon Selmezbánya czímere van:

A tornyon lévő szám 1757. nem az építést jelenti, legföllebb a torony földését, vagy javítását.

A Kálvária jötevői sokan voltak ezen kívül:

így a sz.-antali gróf Koháry család monstranziát és ciboriumot, casulát, Majer Erzsébet bárónő, utóbb kamara-gróf neje kis kelyhet, casulát, gróf Érdeődi Teréz 2 ciboriumot stb. stb. adtak.

A nagy Isten bizonyára ép oly telt, jól megnyomott, bő mértékkel fizetett vissza mindnyájuknak, mint a minővel ők mértek e földön a szenvedő Jézusnak.

14. A képek, szobrok és oltárok.

A kápolnák képei hársfából való reliefek, csavarral odaerősítve a falba.

Bizonyára régi időktől fogva volt Selmecezen, vagy közvetlen közelben faragó iskola.

»A Kálváriai hársfaképek stílusa átmeneti német-szláv, compositiója és technikája a XVI. század végének jellegét mutatja. Azon két nemzeti korszak után ítélve, melyen a híres bányaváros, Selmecebánya átment, (a középkori flandriai-alsó szász után, a melybe a flandriai és alsó szászországi bányászok tartoztak és a tót kor után) ez a Kálvária minden valószínűség szerint az *átmeneti* stílus korába tartoznék, mikor az alsó szász a tótba hajolt. Tehát nemzeti keveredék-kornak köszönné létét.« Dr. Mayer, Hofarchivar, Bécs.

A szobrok, képek művészi becse nem nagy. Krisztus és Péter fejét, mondja Dr. Mayer, rendesen jobban faragta ki a mester (Judás csókja). Egyébként nem sok gondot fordított a kifejezésre.

A sz. sírbatétel képe kőből való. Hallgass, selmeczi szobrász műve.

Az egyptomi futás képe Bergertől (Sziléziából) való s immár a harmadik, mert a kápolna a kőben fekszik.

A *képek és szobrok mesteréről az a monda* terjedt el, hogy: egykor (a múlt században) egy úri nő Berzen-czéről Selmeceze kocsin jövet Berzen-cze mellett észrevett egy »Maczko« nevű molnárfiút, aki valamit köre rajzolt,

vagy karczott. Leszállott kocsijáról, hozzá ment s ime: a fogat és ő ügyesen le voltak rajzolva. A molnárlíut magával vitte, fölneveltette s ettől crednek a képek.

A Fölső templom és a sz. Sir szentélyének oltárai érzékből való dombokra támaszkodnak. Ezek a kövek főleg a Pachertáróból és Ferenczaknáról kerültek. E század másik felében (1865.) (?) Lollók Ferencz-aknai bányameérnököt emlegették, kinek üzeméből 37 drb. szép kő került a sz. Hegyre.

Erről a 2 oltárról az a furcsa monda terjedt el itt, hogy a kövek közt ott nő az arany, de a remete mohhal takargatja.

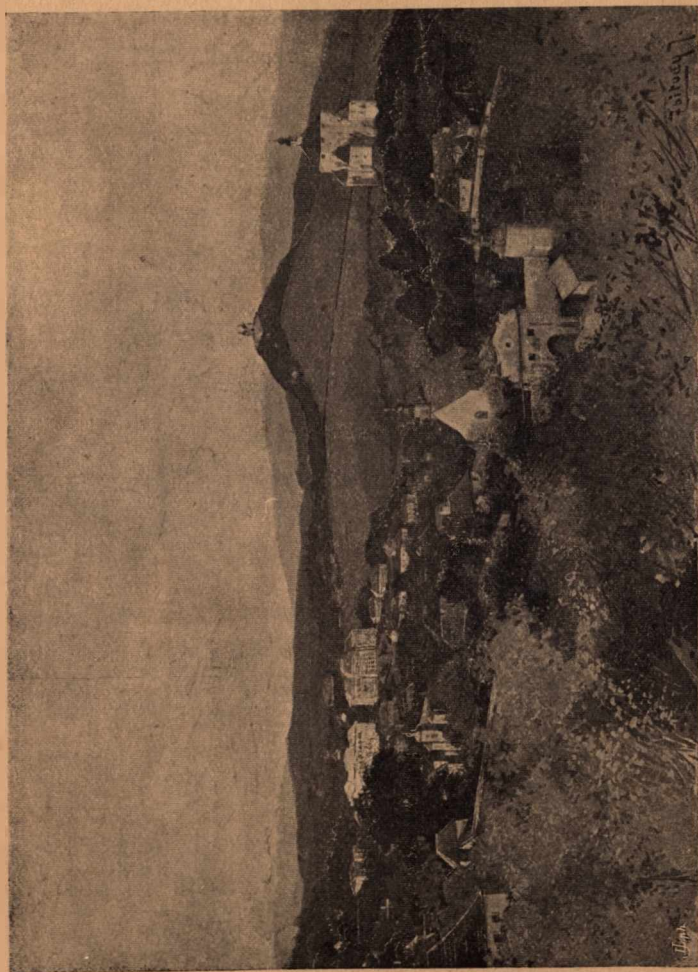
15. A fekete vaslap.

A sz. Lépcső alatti téren egy fekete vaslap fekszik a földön, melyen ez áll:

»Az 1867. évben a pesti koronázási halomhoz egy köbláb föld részint ezen helyről, részint az óvárosi hegyről, valamint az ó- és új-várról vétetett.«

Tehát innen vettek egy-két marok földet, valamint-hogy minden vármegyéből és önálló városból vittek egy keveset Pestre 1867-ben, halmot csináltak belőle, hogy az ujonnan koronázott király minden vármegye földjén, az egész ország földjén álljon. Erre a halomra lovagolt föl, onnan tette meg a négy kardvágást, a világ négy tája felé, hogy megvédi az országot minden ellenség ellen.

Tehát abban a szent pillanatban a selmeczi Kálvária földjén is állott a király.

1904

1904

16. Páter Perger testamentoma,

öreg papirosok közül került elő. Perger *Utasítások*-nak nevezi azt a néhány levelet, melyben 25 jó tanácsot ad jövődő utódjainak, miképen kell a Kálváriára és az istentisztelet rendjére ügyelni.

Én *testamentomnak* nevezem, mert Perger itt szívét és gondos lelkét hagyta inspektor-utódjaira, egyéb elajándékozni valója nem lévén a szegény szerzetesnek. Alább csak néhány pontot vettünk be a könyvbe, a mi főleg a selmeczieket érdekelheti és a multak mély hitét hirdeti.

7. Kőfejtésre hevéreket fogadjon, öt órai napszámért hét krajczárt szoktak volt kapni, ha pedig öltre akarna velök megegyezni, adjon tizenhat garast, de a lőporról ök maguk gondoskodjanak.

9. Négy, vagy körülbelül öt nappal a sz. kereszt föltaal. és fölm. ünnepe előtt hívja meg a kamara gróf úr ő méltóságát. Egyuttal kérje meg, kegyeskednék a múlt évek módjára megengedni, hogy (a kiknek nem köll reggel bányába menniök), a bányászok a (hordozható állványok) saraglyák vitelére és a nyilvános könyörgő menetre szorgalmasan megjelenjenek. Ha megkapta az engedélyt, hívja meg a Bányamester urat is, keresse meg az iránt, adja ezt tudtára a bányászoknak Kramrichterök és Aufwartherük útján.

Ha a kamaragróf úr ő méltósága vagy az alkamara-gróf úr ő nagysága azt vetné ellene — a mint hogy ez már megesett, — hogy a társpénztárnak, azaz Brüderládának nagy a kiadása, s hogy ezen fölül már van kötelezettsége, felelje azt, hogy a társláda kiadásai miatt egyetlen egy bányász sem panaszkodott eddig. Sőt inkább

örülnek, hogy újra kapnak valamicskét ebből a ládából s hogy heti garasuk némi eredményének tekintik, melyet a Brúderládába visznek. Hogy a bécsi bányász kollégium, mely annyiszor nézte át és erősítette meg a társláda számadásait, sohasem kifogásolta ezen kiadásokat. Azért reméli, hogy ő méltósága vagy más tisztviselő nem lesz oly szűkmarkú és Istennel szemben oly szűkkeblű, hogy más hitűek megbotránkozására és az isteni bányaáldás megcsappanása nyílt veszedelmére ezt a csekély kiadást, mely Isten dicsőségére való, megakadályozná, vagy teljesen be akarná szüntetni. Kérdezzék meg a hevéreket, nem adják-e szívesen ezt, még pedig a királyi kincstár megterheltetése nélkül. Vegyék tekintetbe, micsoda ez a kiadás azokhoz képest, a melyekre a szegény hevéreket olyankor kötelezik, a mikor a kamaragróf ő méltósága vagy más kiváló tekintélyű úr ünnepélyesen bevonul Selmeczre, avagy nevenapját üli.

A mi a »kötelezettség«-et illeti: az nincs. Azért is ezen kiadásokra mindig fölkérjük őket. Ez meg nem történék, ha máskülönben kötelezve volnának azok kiszolgáltatására.

Más egyebet efféle hűvös ellenvetésekre a sz. Lélek juttat majd eszébe.

10. Hívja meg és keresse meg a város nagytekintetű polgármester urát is. Kegyeskednék megtisztíttatni azt a két utat, a merre a két ünnepnap a menet a sz. Hegyre vonul. Azonkívül figyelmeztessenek a háziurak, a kik csatornáikkal az utakat beszennyezik, öntsék ki a vizet és szemetet máshová a processió előtt való két napon.

Azonfelül erre az ünnepre 8 nappal előbb meg szokás hívni írásbelileg a szomszéd tiszt. plébános urakat, első

sorban a bélabányait, a hodrusbányait, a sz. jeromosrendű atyákat, nemkülönben a mieinket is Hegybányán. *Hasonlókép azokat a leányokat, a kik mindnyájan fehér ruhában a fájdalmas szűz Anyát viszik.* Utóbbiakat nem egyenkint kéri föl házukban, hanem a szónok hívja meg a szószékről úgy a német, valamint a tót templomban.

13. *Az istentisztelet így megy végbe a sz. Hegyen:** sz. kereszt fölt. vagy fölm. előtt való nap délután 4 $\frac{1}{2}$ órakor énekes litánia van kitett oltári szentség előtt. — Utána zeneművet adnak elő, ennek végeztével áldás, a pap beteszi a szentséget a tabernaculumba s a néppel együtt elénekli az Úr szenvedéséről szóló német éneket, a mint ez a kis könyvben található.

Mikor elvégzik, a sz. kereszt ereklyéjét csókoltatja. Ha ugyanis előbb csókoltatná, megzavarodnék az ének, a mely bizony megindító.

Másnap legalább is 6 órakor reggel úgy fönt, mint lent a tót templomban sz. misét mondanak, s ha előtte való nap nem consecráltak kis ostyákat, a most misézők consecrálnak. $\frac{1}{2}$ 7-kor ugyanis, midőn a mi templomunkban elvégződött az első sz. mise, kivonul a processió a sz. Hegyre.

Mindenek elején megyen a zászlóvivő a kereszt fehér zászlajával, kíséri két római módra öltözött katona. Követik az elemi iskolák, azaz a hevérek iskolája, melynek közepén leányok és fiúk között saraglyán (hordozható állványon) viszik a kis Jézust. — A kovácsok zászlaja után a városi iskolák előtt visznek két kisebb új lobogót. A kovácsok említett zászlaja és a tót templomból való sárga lobogó között pedig viszik saraglyán sz. Iionát. A

* Azon időben.

deákok között megyen a b. Szűz Mária sz. szivéről nevezett társulatnak lobogója néhány társulati tag kíséretében.

A kicsinyek előtt ismét két kis uj zászlót visznek, végül követi a deákok lobogója. Mögöttük halad a zenészek kara, kik előtt ismét két kisebb vörös lobogót visznek.

Végül az egyházi ruhába öltözött tanulók, nemkülönben a szolgálatot tevő pap előtt, a kinek két levita segédkezik, nagy keresztet visznek, mely szépen föl van díszítve virágokkal. Az istentiszteletet végző pap után közvetlenül következik saraglyán Jézus legszentebb Szive.

Ezt követik a kamaraház tisztviselő urai és a tanács.

A fájdalmas Anya szobrát* fehér ruhájú leányok viszik. A processió díszé végett mindenfölköt arról kell gondoskodni, hogy kettesével menjenek. Ezen kívül a sz. beszédben figyelmeztetni kell őket, hogy ne fussanak előre kényelmesebb helyekre. Azért a remetének is a lelkére kell kötni, tartsa csukva a vasrácsot s ne engedjen másokat szobáján keresztül a kápolnába, míg a városból meg nem érkezik a processió, hogy a nép, vagy más zarándok el ne foglalja a tisztviselő urak helyeit s ekkép netalán elhagyják a processió kíséretét.

Mihelyt megérkezett a menet, rögtön megkezdődik az énekes nagy mise úgy a német, valamint a tót templomban, melynek végeztével sz. beszéd vagyon. Ez után végül az utolsó sz. mise.

Ezért már előtte való nap gondoskodjon ezen sz. misékről.

* Ezek a szobrok mind meg vannak a Kálváriai Alsó Templomban: 1. Sz. Ilona szobra, 2. Prágai Jézuska (a középső rész oldalain), 3. Jézus Sz. Szive (a jobb) és 4. a fájdalmas Anya (a bal kápolnában.)

Délután 4 órakor litánia van. A többi ugyanaz, mint előtte való nap. Mielőtt a keresztet csókoltatná, hirdesse ki, hogy másnap 8 órakor ugyanitt sz. mise lesz, a midőn a tót templomból és a sz. sírból már előbb idehozott ciboriumokat megtisztítja, s a megmaradt particulákat vagy a velummal letakart ciboriumban, vagy egy corporáléban haza viszi a tabernaculumba.

14. Jézus sz. Szive ünnepén, az az Úrnapja nyolczada után való ünnepnapon szentséges mise és délután énekes szentséges litánia van.

Ha ez az ünnep összeesik sz. Alajos ünnepével, akkor a sz. Hegyen már 8 órakor van énekes sz. mise, hogy az énekesek a mi templomunkban tartandó sz. misére újra megjelenhessenek. Egyébkint a mikor a kettő egybe nem esik 9 órakor mondjuk a sz. misét. Ennek az éneklésére rendszeren a tiszt. bélabányai plébános urat kérjük föl.

Meg kell hívni ezenkívül 2 tót anyanyelvű páterünket gyóntatás végett. A kik ugyanis ez nap ájtatosan áldoznak és a sz. lépcsőn föl mennek, teljes búcsút nyerhetnek. E napon 7 órakor lent Jézus sz. Szive kápolnájában is van sz. mise. Ezen mise után utolsó a főt említett énekes sz. mise. Dél után $\frac{1}{2}$ 5 órakor litánia van. Egyéb, mint más ünnepeken, bár megfelelőbb volna, hogy korábban végződjk az istentisztelet, mivel némely embernek házi teendői végett korábban kell haza mennie.

Ezt az ünnepet úgy a tót templomban valamint a mienkben is ki kell hirdetni. Azért ne feledje el megírni a hirdető czédulát. Ez áll a sz. Anna és sz. Mihály arkan-gyal ünnepére szóló hirdetési czédulákra vonatkozólag is. Mert habár a nevezett három ünnepen semminő istentiszteletet sem végzünk a sz. Hegyen, teljes búcsút mégis

nyerhet a sz. lépcsőn minden ember, a ki bűneit igazán megbánja és buzgón áldozik.

Ezeket az ünnepeket készakarva választottuk, mert ezeken a napokon a hívek Selmecznek egyetlen egy templomában sem részesülhetnek teljes búcsúban.

És hogy ezeket az ünnepeket a tót és német templomban kihirdetni egy könnyen el ne feledje, írjon a sekrestyés könyvébe, a midőn ilyen hirdetésnek történnie kell, nota benó-t, és jegyezze föl kevés szóval, pl. ma hirdetendő a sz. hegyi ájtatosság vagy teljes búcsú. Ilyen formán ha a Felügyelő páter meg is feledkezik, a sekrestyésnek módjában áll őt figyelmeztetni.

Avagy, végre, ha ennek a könyvében elég üres helyet talál, írja oda szórul-szóra, mit és mikor kell a sz. Hegyről hirdetni.

15. Zöld csütörtökön consecráljon két ostyát, nevezetesen: egyet az Úr koporsója részére a sz. Hegyen, s ezt vigye oda délután este felé. Tegye ki, hogy az ájtatos keresztények, kik Nagypénteken már kora reggel nagy számmal oda jönnek, imádhassák. Így nem kell egyéb, mint hogy a Remete reggel félre tegye a függöny-állványt, és meggyújtsa a lámpákat és gyertyákat.

Eddigélé mindig önkényt ajánlkoztak néhányan arra, hogy a sz. sír kápolnájában a két éjszakán a Szentségnél virrasszanak. Ha buzgóságuk lankadna, szerezzen magának társakat a Remete, szükség esetén pénzért, és virrasszon itt velük. Este minden világot el kell oltani, kivéve a két lámpát. Nagyszombaton pontban $\frac{1}{2}$ 4-kor megtartandó a Föltámadás.

A Föltámadás* körmenete elején megyen csipkés vörös ruhában a zászlóvivő nagy fehér keresztet ábrázoló lobogóval. A kisebb vörös zászlókat ki kell osztani a körülményekhez képest. — A föltámadt Krisztus szobrát a Remete viszi. Körmenetkor a »Christus ist erstanden« éneket énekelik vegyest váltakozva a kürtökkel és harsonnával. Utána a Te Deumot kezdik meg sz. kereszt kis templomában, ennek ez után végeztővel a Regina coeli-t. Utána az imádságot mondja el a pap és csöndes áldást ad. Kiveszi a szentségmutatóból a sz. ostyát és corporáléban titokban haza hozza a mi templomunkba.

Ha legalább a három üdvölvésre szükséges löporra akad jó szívű adakozó, jó cselekedetet gyakorol, mert a mozsarakat különben, melyeknek a kamaraház bőviben van, könnyen kikönyörgi és sok löporra úgy sem lesz szükség, ha (fojtásnak) fölül korpát használ.

Hogy ebben a különös istentiszteletben és a sz. Hegyben Róma kiváló kedvét találta, már abból is kitetszik, hogy sem Magyarországon, sem Németországban nincsen sz. Hegy, melynek 1 évben hatszor volna teljes búcsúnapja, mint ennek. Azonkívül: a sz. Hegy Fölvigyázója, ha nem is kéri, fáradozása elismerésül és lelke megvigasztalására hatalmat kap, egy különös pápai oklevél értelmében, hogy 500 keresztet és ugyanannyi haldoklót teljes búcsúval ellásson. Ezekhez a mi u. tiszt. atyánk azt a hatalmat csatolta, hogy 4000 rózsafüzért a sz. Brigitta búcsújával** ruházzon föl, s ezt XIV. Benedek sz. Atyánktól eszközölte ki. Azért hát, bárki viselje ezen sz. Hegy

* A Fölső templom mögött a sz. Sir kápolnájából.

** Salzburgban a sz. Keresztről nevezett atyák joga a Brigitta búcsút osztogatni, illetve a rózsafüzért ilyen búcsúval megáldani.

gondját vegye lelkére és oltalmába ezt az ájtatosságot, hogy egy betű változtatás se essék rajta, ha csak nem a szenvedő Krisztus dicsőségének öregbitésére.

17. Mivel Selmezc nagytekintetű városa írással kötelezte magát a jámborul elhunyt Észerházy Imre primás és esztergomi Érsek ő Eminenciájára előtt arra, hogy ezen sz. Hegyet örökké megóvja a romlástól, azonkívül évente 18 forintot, azaz 300 forintnak kamatját adományozza neki és a hegyet beépítésre átengedi, méltányos dolog ez uttal, hogy a sz. Hegy patronusa, a tanács kebeléből képviselőket, közönséges nyelven templomatyákat küldjön ki, kiknek útján a sz. Hegy számadását jogos okból megvizsgálhassa; kivált olyankor, ha fontosabb dologról kell gondoskodni és az említett város saját pénztárából akar segítségére jönni. És ha Isten megáldja a sz. Hegy pénztárát, hogy valamely tőkét, bárminőt, kamatra elhelyezhet, az a templomatya tudtával adassék ki, a mint e részben és az előbb említett dologban egyezés jött létre a várossal. Nem is kell sokat várni, a míg t. i. ezrek meg ezrek gyűlnek össze. Nagyobb hasznát látja a sz. Hegy, ha 500, vagy akár 100 forintot biztos helyen kamatoztatunk, hogy ennek fejében a sz. Hegy annál könnyebben tartassék fönn. — Ebben a pontban egy Felügyelő páter se ellenkezzen, attól meg Isten óvja, hogy valaki ellen pört indítson. Ez a sz. Hegynek igen nagy kárára vezetne. Az említett 18 forintot meg, t. i. az adománynak kamatját, a városi pénztáros azaz Stadtkammerer úrtól évente pontosan kérje ki.

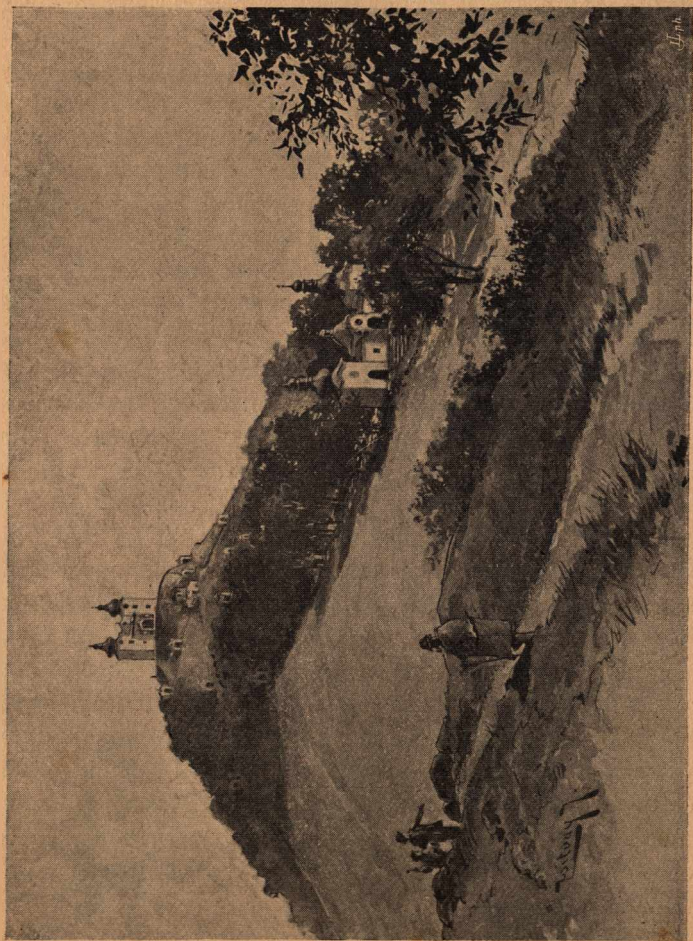
18. Ha a sz. Hegyen valamely nagyobb dolgot kell létesíteni, forduljon a Ládához is, vagyis a bányászok pénztárához, a mely néhány száz forinttal mindig segít-

ségére lesz, a hogy nekem elmenetelem előtt Kempf Ignác de Angareth, a bányászati kamara örökös biztosa, megígérte. Ha valamit kérni kell, előbb hívja el a Kramrichtert, magyarázza meg neki mit és mennyit kér, hogy a bányászok költségvetésében a bányászoknak erről beszámolhasson és kifejthesse, hozzájárulván saját szavazatával; ha ezek azután ráállanak, nyújtson be folyamodványt a kamaragróf úrhoz, nem különben egyéb kamaratisztviselő urakhoz, engedjék meg kegyesen a bányászoknak, hogy ezt az összeget ládájukból kintalványozhassák, a melyet t. i. kértek s a melybe beleegyeztek. — Micsoda okokkal kell ezt a folyamodványt ellátni, ezt majd meg-súgja a sz. Lélek.

19. Sohase hiresztelje el, mennyi pénz van a pénztárban, hanem tartsa titokban, mert az emberek nem tudják, mennyibe kerül az építkezés vagy más templomi tárgy. És ha csak azt is hallják, hogy 100 forint van a pénztárban, szűk markuakká válnak a sz. Hegy kárával. Ez a sz. Hegy valóban szegény, tekintettel azon kiadásokra, a melyek a Hegy javítására és fönntartására szükségesek, főleg ha a tornyokat valamikor rézzel kell befödni.

20. Ha eső esik, a sz. misét és sz. beszédet otthon a mi templomunkban tartjuk. De meg kell jegyezmem, hogy valakit ki kell rendelni, úgy a mi templomunkban, valamint a tótban, a ki az ezüst pixissel a csöndes misék és az énekes sz. mise alatt alannizsnát gyűjtsön. A német templomban ki lehet rendelni zászlóvivőt az ő fényes egyenruhájában. Nem különben álljon a sz. Hegyen gyón-tató atya a tótok rendelkezésére, *mert a tótok annyira ajtatosak* és nagylelkűek, hogy nem tekintenek az esőre*

* Gyönyörű dicséret, melyet ma is elmondhatunk!

1874

és *Halená-jukban fölmennek a sz. Hegyre búcsu nyérése végett.* Ez ugyan mindenki számára föltétel, a ki az nap búcsút akar nyerni, mert a mi templomunkban búcsúban nem lehet részesülni.

Hagyja meg a remetének azonfölül, hogy a lámpásoknak tisztességes gondját viselje, hogy rendeltetésük helyén, t. i. Krisztus Urunk börtönében, a *Fájdalmas Anya* szobránál*, a sz. Kereszt oszlopánál (szobránál) és sz. Kereszt kápolnájában a megszokott napokon állandóan égjenek.

Ha valamely kápolna ajtaját nyitva látja a Remete, csukja be mielőtt a szél letépné. Vasárnap és ünnepnap ne mászkáljon a városban, hanem örködjön szorgalmasan, hogy a csintalan gyerekek vagy korlátoltabb eszű emberek ne okozzanak kárt a kápolnáknak, vagy a fáknak. Nyilvános ünnepek megtartása előtt egy nappal a köveket takarítsa ki söprővel az összes folyosókról. A viasz emlékadományokat s a sz. Hegy könyvecskéit megszámlálva adja át valamely selmeczi hevérenek cladás végett, a kinek egyébiránt ingyen engedje meg, hogy rózsafüzéreket, képeket stb. áruljon. Ha ünnep előtt az eső a bélabányai kapun túl a sz. Hegyre vivő utat megrongálná, figyelmeztesse a Felügyelő páttert, tisztíttassa meg hevérekkel vagy más munkásokkal. *Tartasson valami kilenczedet szép és nyugodt időjárásért,** mikor a nagy pompával végzendő szent hegyi ünnepek immár közelednek. Erre a sz. Hegyre felügyelő páter is buzgón gondoljon ajtatos imáiban és sz. miséiben.*

* Tehát már akkor épült és nem utóbb!

** Minő rendkívül buzgók voltak!

24. *Ha azt a rétet, mely a sz. Hegynek dől, s a melyen a lól templom áll, a más vallású Fritz el akarná adni, legyen azon minden ügyekezettel a nagytekintetű tanács, valamint a tekintetes bányabírótság igénybe vételével, hogy ezen telek a sz. Hegy részére alapítványos birtok czimén megvételessék. Adja elő a más vallású rokonságnak, melynek mások előtt elővétel joga van, hogy tán nagy kára eshetik úgy a selmeczi katolikusok, valamint a zarándokok részéről, részint a kik ezt a sz. Hegyet látogatják, a mikor letiporják a füvet stb.*

Ha annyi pénz nem volna a pénztárban, meg kell kérni Markini szül. Glattlin úrasszonyt, a ki különben is jó indulattal van ezen sz. Hegy iránt s eddig nagy jótevője volt. Ha addig életben marad, kétségen kívül kölcsönadja a megkivántató vételárt; avagy egy időre tán a város is rendelkezésünkre bocsátja a tőkét, a meddig t. i. a sz. Hegy pénztára vissza nem téríti, a mihez, ha Isten is úgy akarja, s ha a tekintetes tanácsos urak is, egy-két szóval segítik-tolják a dolgot, nem sok év kell majd. Addig kamat fejében megelégedhetnek a széna felével, mely a réten terem. S azért tanácsos volna, hogy azt a kunyhót, mely csupa deszkából épült és szalmával van fődve. a mely lóistálló volt, s a melyben az építkezéshez való eszközöket tartogatták, mivel különben is romló félben van és közel a a kőbánya felé fekszik, kőből örökkévalónak megépítsék és a kőbánya felé hosszában két öllel megnyújták és (larix) fenyő zsindelelyel fődötten jó magasra szerkesszék, hogy majdan a Fritz-rétről gyült széna pajtája gyanánt is szolgáljon. Elül nagy szobát, kamarával és konyhával kell fölállítani, hogy esetleges lakója fölügyelhessen a rétre és a fákra, a lakásért járó néhány forintot pedig a ház

fönntartására lehessen fordítani. Oldalt pedig istállót és kamarát kell emelni a fönmaradt szerszámokra, melyeknek egykor még hasznát vehetik a sz. Hegy építésénél. Arra a fagyos ellenvetésre, hogy itt vendégfogadó* készül, azt kell felelni, hogyan gondolhatják józanul, hogy ez a dolog a tanács és a bányabíróság ellenére jöhetne létre?

Végül, ha a Fritz-féle csűr, mely amúgy is romlófélben van, újból fölépülne, mielőtt a rét a sz. Hegy birtokába kerülne, magánál az Úrnál kell közbenjárni, tolja el kissé Antal felé, hogy a följáráthoz való bemenet, a hol az ember a hársfák között a tót templom felé megyen, tágasabb és a kilátás szabadabb legyen.

25. *Azt a keresztet, melyet a Paradicsom hegy fölé állítottak és a sz. Hegy fölé tekint, mindig jó karban köll fönntartani a sz. Hegy költségén, örök emlékül és hálaul. Mert ezen szegény Jézussal, a ki a réten lejjebb ki volt téve, kezdődött és végül szerencsésen be is fejeződött a sz. Hegy építése.* Ez által a sz. Hegy velem együtt mérhetetlen jótéteményhez jutott. Soha el sem vitték volna máshová, ha föllebb, (t. i. az ujonnan épült templomban a Kálvária csúcsán) a német templomban a Keresztre Feszített képét tisztelet végett föl nem állítottuk volna, s ha az alsó réten álló feszület nem lett volna igen kicsiny és kevésbé mesterien kidolgozva.

Tán majd az odatett pörzsöly, melyet a remete legalább kétszer nézzen meg nyáron, behoz annyi alamizsnát, a mennyi fönntartására kívánatos.

* Bizony ma is jó volna valami zarándok-menhely!

** Ez az oka, hogy a bucsusok ma, 150 év mulva is, oda járnak a Paradicsom hegy keresztségéhez, a mire egykor tán Perger intette őket.

(A mi most jön, azt már Perger utóda írta
jóval később.)

26. Mivel az 1766. évben a Nagytekintetű magistratus ígéretet nyert, a második adományáért, hogy ezen bőkezűsége elismerésül ingyen huzassék meg a harang egyes tagjai elhunytakor, eleget köll tenni ennek a kötelességnek, ha kívánják s ha a tél hidege ezt meg nem akadályozza.

II. RÉSZ.

ÁJTATOSSÁG.

1. Kálváriai jó tanácsok.

1. Nem illik zarándok embernek búcsú-utján pipázni. Ha pipáját egy-két napra nem tudja elhagyni, hát vétkét el tudja-e örökre?

2. Nem illik muzsikusoknak pihenő helyen világi nótát fujni.

3. Nem illik utközben, városban, más processióval találkozáskor a keresztekét összértetni, csókoltatni. Mivelhogy Jézus önönmagát meg nem csókolhatja és Őt evvel nem tiszteljük.

4. Nem illik a gyónószék körül tolamakodni, a gyónóhoz közel állani. Lelkedre vedd, ha a gyónó miattad nem meri elmondani vétkeid, és rosszabbul megy haza, mint jött. Hát neked tetszik-e, ha gyónol és fölötted hivatlan szomszéd áll?

5. Az előimádkozó becsületbeli kötelessége jól vezetni a népét és gyónáskor a legszigorúbb rendre fölügyelni. Mit ér az olyan vezető, a ki nem tud vezetni.

6. A selmeczi gyónási rendet pontosan be kell tartani.

7. Nem illik áldozás után hirtelen fölkelni, netalán kiüssed a pap kezéből a ciboriumot. Várd be, míg a pap 2 lépést elhaladt. — Ne szorongj, ne tolamakodjál, ne furakodjál, hiszen maga a valóságos, igaz, élő Úr Jézus megy előtted s jön hozzád.

8. Nem illik több processiónak versenyt kiáltani, egymás szent énekén különböző hangokkal keresztül gázolni. — Templomban csak egyfélét szabad egyszerre énekelni. — Ha pedig gyónnak a népek, úgy csöndben kell imádkozni.

9. Nem okos dolog a selmeczi búcsún örökké Mária-éneket énekelni. Hiszen ezen a selmeczi sz. Hegyen a sz. kereszt fölhal. és fölmagasztalása ünnepein van búcsú. Azért tehát nem a selmeczi Szűz Máriához, hanem a *Szent Kereszthez megyünk búcsút járni.*

Első sorban tehát a Szent Keresztről énekeljünk.

10. Tilos és érvénytelen annak a búcsújárása, a ki bűnös módon pörrel, haraggal jött el hazulról. Mindig kérjed házasársad, szülőd engedelmét.

11. Tilos annak is, a ki otthon adósságait nem akarja törleszteni, sőt most is kölcsön pénzzel jött ide.

12. Haszontalan annak, a kinek haragosa van otthon, kivel nem akar kibékülni.

13. Haszontalan annak, a ki igen sok munkát hagyott otthon, és így zavart, rendetlenséget okozott az otthonvalóknak.

14. Tilos kis gyereket első gyónás és sz. áldozás végett Selmeczre becsempészni és így saját plébánosod elől megszöktetni a tanulatlanokat. A búcsú nem vásár, a hol a hibás és éretlen állaton is túl lehet adni. Nem szájjal gyónik és áldozik az ember, hanem lelkével.

15. Tilos bódékban oly énekeket, imákat, ajtatos füzeteket, imakönyveket vásárolni, a melyiken felül, a czimlapján hiányzik ez a néhány szó »A püspök engedélyével« avagy »Az egyházmegyei hatóság engedélyével«.

Mert a püspök engedélye nélkül nem szabad szent dolgokat kinyomni és kiadni. Azért itt találod a jó közt a rosszat is, a milyen pl. »A mennyei 7 zár«, »A bethaniai arany levél« . . . . és más dolgokat, ígéreteket, melyeket Isten és szentjei soha sem ígértek, melyekről az egyház nem tud, és a melyeket üldöz, mint mérget. Ha ilyet látsz, jelentsd be egy lelkiatyának.

16. Hazamenet vigyázz, el ne fecsérelj azt a kincset, melyet sok fáradsággal, búcsújárással szereztél.

17. Előimádkozónak nem szabad prédikálni, mert őt nem küldte az Úr Jézus tanítani és az egyház őt erre ki nem tanította. De megengedett könyvből szabad felolvasnia.

2. Útközben

ha szent épületeket, szobrokat láttok, üdvözöljétek. Főleg és mindenekfölött vigyázzatok, ha templom közelébe értek, melyben Oltári szentség van. Itt van maga az élő Úr, a Mester, azért térjete be hozzá egy perczre, imádás végett. Ha pedig messze, az úton kívül áll ilyen templom, akkor is gondoljatok a kedves Mesterre és forduljatok feléje és mondjatok el legalább egy rövid Mi Atyánkot.

Ha eleget énekeltek, vegyétek elő a *rózsafüzért* és mondjátok el egyszer az egyház fölmagasztaltatásáért, máskor a megholt hivekéért, a pápáért, királyért, községért, haldoklókért, jó egyesületekért vagy sok más egyéb szent czélra.

Igen jól teszi az előimádkozó, ha óránként felolvas egy-egy pontot a 147. oldalon található megemlékezésekből, valamint a 142. oldalon lévöböl. Igen kérem az előimádkozót, olvassa el népének fejezetenkint a „*Lelki*

számvétel“-t 151. old. és ezt a rendkívül hasznos szokást ismételve örökké minden zarándoklatkor. Mert a búcsún legfontosabb a jó gyónás.

3. Selmeczi gyónási rend.

A két Kálvária búcsu alkalmával a következő gyónásrend érvényes:

Mihelyt valamely processió megérkezett a templomba, üdvözölte az Oltárban reá várakozó édes Üdvözítőt és a templom védszentjét és a gyónásra jól elkészült, a processió vezetője a sekrestyében, vagy közvetlen a gyóntatószékben *számozott gyónóczédulát kap társai számára a gyóntató atyától*. Ezen számozott czédulákat elosztja társainak, akik számuk szerint egymásután rendben gyónnak.

Czédula nélkül tehát senki sem gyónhatik s azért a gyóntatószék körül való álldogálás teljesen fölösleges és tilos. A kinek pedig czédulája van, nyugodtan beleülhet a padba, mert senki sem előzheti meg őt.

Ha azonban valaki elkésik a czédulájával, akkor egészen utolsónak marad.

A gyóntató atya 20 czédulánál többet egyszerre nem ad. A gyónó átadja gyónása előtt a czédulát a lelkiatyának és ha ez a 10—20 czédula mind összejött, a czédulák újra kiosztatnak.

Ha valaki *szent misére való* adománypénzt akar átadni, úgy menjen el a plébánia templom (»német templom«) sekrestyéjébe, a hol a sz. misékről hivatalos jegyzéket írnak. Itt mondja el szándékát és adja át adományát. Senki se merjen szent gyónás előtt lelkiatyának misemondásra való adományt kínálni, mert ez illetlenség volna.

Nagyobbára minden lelkiatya 3 nyelven gyóntat, azonban a gyóntatószék föliratát jó megnézni, vagy jó megkérdezni, hol lehet németül vagy tótul, vagy magyarul gyónni.

4. A selmeczi Kálvária szent utjának magyarázata.

A selmeczi Kálvária kápolnáit és templomait nagy mester állította össze. Ennek a mesternek igen ájtatos és igen okos embernek kellett lennie. Mert ha az ember jól megnézi, minő kápolnák és templomok következnek egymásután, minő titkokat jelentenek, úgy *bámulatra méltó rend* tárul szemei elé. Ez a titkos rend szebb magánál a gyönyörű Hegynél, szebb az ég csillagainak rendjénél. Hogy ezt a szent Kálváriát megérthessük, tudnunk kell, hogy *a selmeczi Kálvárián nincs rendes keresztút*, azaz jeruzsálemi keresztút, a mely imakönyveinkben is le van írva.

A rendes jeruzsálemi keresztút első stációja így szól: »Pilátus elítéli Jézust«. Tehát a rendes keresztút az Úr Jézusnak utolsó útját ábrázolja, elítéltetésétől (azaz Pilátus házatól) a sirig. Ez a jeruzsálemi út 14 stációra oszlik.

A selmeczi szent út egész más. Kezdődik a Názárethi ház előtt, mikor Jézus elindul hazulról, hogy megkezdje megváltói munkáját. Ez a selmeczi szent út 24 stációra, megállásra oszlik.

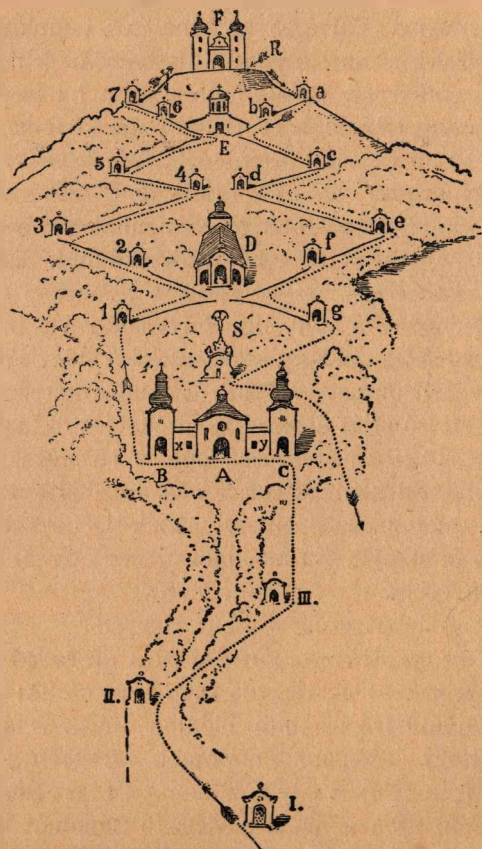
Mi van tehát ezen a szent Hegyen?

Jézus és Mária fájdalmas élete 24 képben.

E szerint a szent Hegy is két részre oszlik: bal oldalt Jézus 7 fájdalmára és jobb oldalon Mária 7 fájdalmára. A szent Hegy közepén templomok és egyéb szentélyek állanak egymás fölött egy vonalban. A szent Hegy tövénél az odavezető uton pedig 3 előkészítő kápolnát találunk a szép hársfák alatt.

I. A kápolnák.

A 3 előkészítő kápolna azt mutatja, hogy Jézus a mi megváltásunk kedvéért elhagyja I. szülői házát, II. a világ minden kincsét, III. sőt apostolait is.

A »→ a búcsúsok útját mutatja. — *x* a remete lakása, *y* a sekrestye.

Jézus 7 fájdalma bal oldalon magán a sz. Hegyen kezdődik, az Alsó Templom mögött és ily rendben következik: 1. Jézus vérrel verejtékezik, 2. Judás elárulja, 3. Jézust elítéli Kaiás, 4. Kicsúfolja Heródes, 5. Megostoroztatja Pilátus, 6. Jézus viszi keresztjét, 7. Fölszögezik a keresztre. Ebből látjuk, hogy ezen a 7 kápolnán több is van, kevesebb is van a rendes keresztutnál. (Az 5 első kápolna már több és más keresztuton nincs meg. — Viszont sok más hiányzik). Ez a 7 fájdalom röviden összefoglalja a szenvedés történetét, úgy hogy minden ember könnyen kitalálja, mit lehetett volna, mit kellett volna még beletoldani két kápolna közé. De ezekre a toldásokra nem volt hely és némely hiányzó titok a jobb oldalra is került.

Szűz Mária 7 fájdalma közé, melynek sorrendje: a) Jézus körülmetéltetése; b) Futása Egyiptomba; c) Elmaradása a templomban; d) Találkozása Anyjával keresztútján; e) Kereszten függése; f) Jézus holtan Anyja ölében; g) Sírba tétele.

Így a két oldal egymást kiegészíti!

Most következik egy nagy kérdés: *miért jutott a szent Hegy fele a boldogságos Szűz Mária 7 fájdalmának*, azaz miért nem csináltak a 14 stációból rendes jeruzsálemi keresztutat?

A mi magyarázatunk ez: a Kálvária tervezője (talán Perger) olyasmit akart létesíteni ezen a páratlan szép hegyen, a mi schol sincs e világon, Jézus szenvedése mellett *Mária szenvedését akarta föltüntetni*. Miért?

Hogy a bányavilág bebizonyítsa, kimutassa háláját és tiszteletét az aranyváros Patrónája iránt. Mert Selmeecz legrégebb temploma, (melyet a tatárok föl-

dúltak?), a „*Mi Asszonyunk*“ temploma volt és a mai selmeczi plébániai templomnak is a boldogságos Szűz Mária a Patrónája.

Szabad volt-e Jézus szenvedései mellé Mária fájdalmait állítani?

Szabad volt. — Mert 1. a Megváltó mégis csak Jézus, az Isten egyszülött Fia és nem a pusztá teremtmény, Mária. A mint ezt világosan mutatja a Kálvária egész beosztása, minden kápolnája, főleg a Felső templom, melyben közepén Jézus függ a kereszten. — Mutatja a 2 búcsúnap, a mennyiben, nem Mária ünnepeire, hanem a *kereszt fölt*. és fölmag. ünnepeire esik a búcsú.

2. Sz. Ágoston és sz. Bernát atyák és az egész keresztény világ hite szerint: minden kegyelem, melyet Jézus az ő halála árán szerzett, Mária ölébe hull, hogy Mária kezei útján jusson az emberekhez. Mária tehát nem Megváltó, de osztogató.

3. Mária nemcsak kegyelmével de szenvedéseivel is fölülmulja a többi egész teremtet világot. Jézus az ő fia volt, neki kínálta a Fiút Gábor arkangyal útján az Atya és tőle kérte vissza, midőn Mária Jézus fogantatásába és halálába beleegyezett. Mária szenvedett legtöbbet Jézus után a nagy keresztuton. Méltó tehát, hogy Máriától és Máriával tanuljunk keresztutat járni. mint az első jámbor asszonyok és férfiak.

Jézus és Mária szenvedése így szerencsésen összefonódott és mintaképe lett a férfi és nő életének. Jézus az új Ádám, Mária az új Éva.

A selmeczi Kálvárián tehát az egész emberi nem élete, utja, és szenvedésének dicsőséges vége, célja van képekben megörökítve.

Mennyire fölséges, titokzatos Hegy!

Férfi és nő! a ti sorsotok, életeitek könnyű iga, édes teher lesz, ha látjátok, hogy a világ két legszentebb teremtménye ennyit szenvedett!

II. A templomok és egyéb szentélyek.

1. A legfőbb templom *F* a *Kereszt temploma*. — Benne függ 2 lator közt a Megváltó. — 2. A Kálvária közepén a sz. Lépcsőhöz *D* van építve *Mária* dicsőséges Megkoronáztatása szentélye. 3. Legalul pedig az *Utolsó vacsora szentélye*, *A* vagyis az Alsó templom van. S így csodálatos módon összekerült oly 3 dolog, mely örökké legnagyobb kincse marad a világnak: a Passió, az Eucharistia az és Istenanya titka, (vagyis Jézus szenvedése, az Oltári szentség és Mária tisztelete.) — Az egyház összes szentei főleg ezen 3 szent titoknak voltak rendkívüli tisztelői, a mint azt minden életrajzban olvassuk.

A selmeczi Kálvária 3 temploma ezen 3 legszentebb titok temploma.

Hát arra a gyönyörű összeköttetésre gondoltatok-e, mely az Alsó Templom és a Felső Templom közt van?

Az Alsó Templom főoltára képen az Úr Jézus *megigéri*, a Felső Templomban pedig *teljesíti* a keresztáldozatot!

Az Alsó Templomban *megszerzi és elrendeli a sz. misét*, és a Felső Templomban bemutatja a *véres szent misét*, a keresztthalált. Látjátok-e, halljátok-e az egyház tanítását, az Úr Jézus tanítását, hogy a *sz. mise ugyanazon áldozat*, mely a kereszten vérrel ment végbe! Látjátok-e a Felső Templomban az oltár alatt, miként nyujtogatják karjaikat a tisztító tűzben szenvedő lelkek az

oltár táblája és a kereszt felé? Gondoltok-e arra, hogy Krisztus a kereszten többé meg nem hal, de a sz. misében minden nap vérontás nélkül föláldozza magát és ismétli halálát?

Ezért nyujtják karjaikat az oltár felé, melyen a sz. misét végzik. Ezért nyujtják a Felső Templomban, a hol a keresztáldozat föl van tüntetve, és nem az Alsó Templomban, a hol még nem látjuk szemmel Krisztus Urunk halálát.

Még egy különös dologra figyeljünk: az Alsó Templom jobb oldali kápolnájában Jézus Szíve, a megváltó szív áll az oltár tetején, az oltár alatt Jézus holt teste, mely föl fog támadni. Oltár tetején a Szív, az élet jelképe és forrása, oltár alatt a halál alakja, egy megholt ember. Így van ez a baloldali kápolnában is: oltár tetején a bűn nélküli Mária a kereszt alatt, alatta pedig egy barlangban a bűnbánó nő, Magdolna, ki a bűn által meghalt, és a bűnbánatban Jézus vérétől föltámad.

Ennek megfelelő a Felső Templom két barlangja melyek egyikében: a jobb oldalon a bűnbánó férfi: Péter siratja vétkeit, baloldalon a másik barlangban, a bűnbánó nők mintaképe, Magdolna siratja bűneit. Így akarta a kápolnarendező mester, hogy mindenütt a bűnös Ádám és Éva és a bűn nélküli Jézus és Mária, vagyis az új Ádám és új Éva kerüljön össze.

Gyönyörű rendezés! Hasonló az ó- és új szövetséghez, az ígérethez és teljesedéshez. — Mindenütt a bukott és megváltott embert látod!

Két év előtt fölmértük a Kálvária utját az Alsó Templomtól baloldalon kezdve, úgy a mint az út czikkczakkosan halad föl a csúcsig és onnan jobb oldalon le, a kápolnák mentén, az Alsó Templom széleig.

Az út hossza kitett 365 ölet.

365 nap egy évet tesz ki. S így nagyon valószínű, hogy az építőmester is tudott arról, hogy ez a körút egy egész évet ábrázol. *Egy évet, egy egész életforgást, napkeltétől napnyugtáig, azaz bölcsőtől a sírig, ábrázol a selmeczi szent Hegy!*

Gondolt minderre az a jámbor páter, a ki a szent Hegyet építette? Vagy mi találtuk ki ezeket a titkokat?

Bizony ez az ő műve, mert a régi világban sokat gondoltak, mikor épületeket raktak a földre, mint valami nagy betűket. Azért sokszor titkos értelem szerint építettek.

A sz. Sír temploma *R* a Fölső Templom mögött fekszik, hogy egy kissé a jeruzsálemi sz. Sírhez legyen hasonló, mely szintén lejjebb, a Golgotha dombja alatt feküdt, egy kertben. Egykor ezen sz. Sír templomában tartották a selmeczi Kálváriai föltámadási ünnepélyt.

III. A szent lépcső.

A selmeczi szent lépcső hű utánzata, mása annak az igazi szent lépcső-épületnek, a Scala-Santának, mely Rómában van a lateráni bazilika mellett.

Mi az a szent lépcső?

28 fehér márványfok, mely egykor Pilátus törvényszéki palotájában feküdt. Elítéltetése napján az édes Üdvözítő ezen fehér márványlépcsőn ment többször föl-le mezitláb. Némely lépcsőfokra szentséges vére is hullott. Ezeket a márványlapokat sz. Ilona császárnő (a ki a sz. keresztet is fölfödözte) 326. évben Rómába hozatta. Ma a 28 fehér márványfok deszkával van beburkolva (a múlt század óta), hogy a kopástól megóvják. Csak térden állva szabad fölmenni rajta. A közepén végig szentek ereklyéi

feküsznek, akár Selmezen. Itt-ott üveggel fődött hely van a deszkaburkolaton, oda hullott Jézus szentséges vére a márványlapra. — Ezt már nem találod Selmezen. — Ha az ember Rómában térden állva fölért a szent lépcsőkön, jobbról-balról gyalog lejöhet egy-egy folyosón, akár Selmezen.

Minálunk Selmezen a deszkalépcső alatt nincsen márványlap. Itt a lépcsők száma 34, hogy az Üdvözítő 34-ed fél életévére gondoljunk. Térdelve menj végig rajta. Minden lépcsőfokon imádkozzál valamit az anyaszentegyház szándékára. *De csak röviden*, pl. egy Miatyánkot, vagy egy Dicsőséget, hogy mások is végig mehessenek ezen a szent úton. Ha lehet, csókold meg a szent ereklyéket. Négynél több ne térdeljen egy-egy lépcsőn.

5. Ima hazulról való induláskor.

(Mennyei hangok. Radlinszky.)

Uram Jézus Krisztus! ki életedben annyiszor zarándokoltál Jeruzsálembe: nehéz zarándoklásaid tiszteletére indulok most én is ezen szent útra, hogy elnyerjem isteni kegyelmedet és vigasztalást találjak nehéz sorsomban. Óh Jézusom! adj kegyelmet, hogy ezt az ajtatosságot legszentebb tetszésed szerint és lelkem hasznára végezzem el. Minden lépésemet, imámat és küzködésemet, testem és lelkem minden mozdulatát egyesítem a Te legtökéletesebb imáiddal, lépéseiddel és kiállott minden küzdelmeddel és kérlek téged: ne tekintsd hibáimat, melyekbe tán megfontolás nélkül esem, se elégtelen buzgóságomat, mely minden cselekedetemen meglátszik, hanem tekintsd jó szándékomat és akaratomat, melylyel ez utra indulok; mert nem akarok egyebet tenni, mint a mi Neked kedves. Ámen.

6. Imádság, mellyel a búcsú-helyet köszöntjük.

(Radlinszky: Mennyei hangok, 832. old.)

Üdvözöllek isteni kegyelmek választott helye, selmeczi Kálvária! melyen Jézus Krisztus az ő szentséges Anyjának és sok szentnek közbenjárására mennyei kegyelmeit bőven osztogatja. Teljes bizalommal közeledem én is Hozzád, Isten kegyelmébe, irgalmába és a boldogságos Szűz Mária és a szentek könyörgésébe helyezve gyermeki bizalmamat: hogy Isten nem taszít el magától, hanem inkább buzgó szívet és tökéletes bánatot ad, hogy igaz bűnbánatot tartva megszámíthatatlan bűneim fölött, sokféle szükségemben annál bizonyosabban nyerjek meghallgattatást; a mi Urunk Jézus Krisztus érdemei és a boldogságos Szűz Mária, Isten Anyja könyörgése által. Amen.

Ének a selmeczi Kálváriát járó búcsúsok számára.

(Prónai Antaltól.)

Menet:

Krisztus Urunk szenvedését	Megveretve, meggyalázva
Énekeljünk most, hívek,	Jézus, terhed vonszolod,
Tekintsétek a keresztfán,	Megtöretve megutálva
Őt sirassák mindenek.	Drága véred hullatod.
Üdvözlégy, üdvözlégy	Üdvözlégy stb.
Szent hely Kálvária,	Gyenge tested kifeszítik,
A hol értünk vérzett	Vas szeg veri szent kezed
Az Istennek Fia.	Rajta piros rózsa nyílik
	Föld issza gyöngy-véredet.
	Üdvözlégy stb.

Ég-föld között ott nézzétek
 A Megváltót, emberek,
 Eczetot kap, csúfolást nyer,
 Ki mindenkit szeretett.
 Üdvözlégy stb.

Jertek hívek, jertek hozzá
 Hogy őt ott meglássátok
 Kalvária fájó útját
 Jámbor szívvel járjátok.
 Üdvözlégy stb.

Visszatérőben :

Hála néked ó Jézusom,
 Én Megváltóm, pátrónusom:
 Áldás fakadt sebeidből,
 Kimostál rút bűneimből
 Keménységes nagy kinodért
 Szivem igaz hálát kiált:
 Nem felejtem sohasem el
 A selmeczi Kálváriát.

Szegényekért szegény lettél,
 Betegekért betegedtél,
 Bűnösökért szégyenültél,
 Érettem is verettéél
 Keménységes stb.

Hadd csókoljam gyöngé kezed
 Melyet a szög megvórezett
 Oldalsebed legyen áldott:
 Mennybe nekünk utat nyitott,
 Keménységes stb.

Bűnöm miatt beteg voltam,
 Jóságodtól meggyógyultam,
 Szív ne légy rest, Jézust keresd
 Reménységed benne helyezd,
 Keménységes stb.

Jézusom téged kívánlak,
 Most már soha el nem hagylak
 Oltalmaz meg sz. karoddal
 Védj megváltó keresztfáddal,
 Keménységes stb.   ●

KALAUZ

A SELMECZI KÁLVÁRIÁN*.

Az első kápolna közlébe érve, ez éneklik:

Dallam: Jézus szenvedéséről . . . . .

** Búcsút járni menjünk fel

A szent Kálváriára

Jézus és szent Anyja sok

Kínjának csudájára.

Emlékezzünk! . . . Elmélkedjünk . . .

És könnyezzünk!

Üdvös itt a könny árja.

* A teljes búcsú elnyerésére ez a Kalauz nem szükséges. —
A Kalauz arra való, hogy a kápolnák képeit megértsük, megszívleljük

** Énekét megírta: *Tyukoss János*, esztergomi pap.

I. állomás.

(Jézus búcsút vesz anyjától).

Im a legszebb két orczán
 Színtén olt a bú könnye,
 Ily keserves búcsuzás
 Kell, hogy szívünk meglörje.
 Oh csak sirjunk! Van mért sírnunk.
 Óh búcsuzzunk
 El a bűntől örökre.

Jövendülés Jézusról: »Elhagyom házamat, lemondok örökségemről, az én szeretett lelkemet is ellenségeim kezébe adom«. Jerem. XII. 7. 8.

Jézus elhagyja szülői házát, anyját; órája ütött; a 4 ezer év elmúlt, a világ négy tája négy koronás férfi alakjában már nagyon várja a megváltást. Tehát Jézuson és Márián is beteljesedett az Úr rettentő ítélete: távoznok kell »a gyönyörűség paradicsomából«, boldog, közös életükből. Mily fájdalommal és erős akarattal indul az új Ádám a legnehezebb, legtövisesebb útra, a merre Atyja hívja!

Uram irgalmazz nekünk. Krisztus kegyelmezz nekünk.

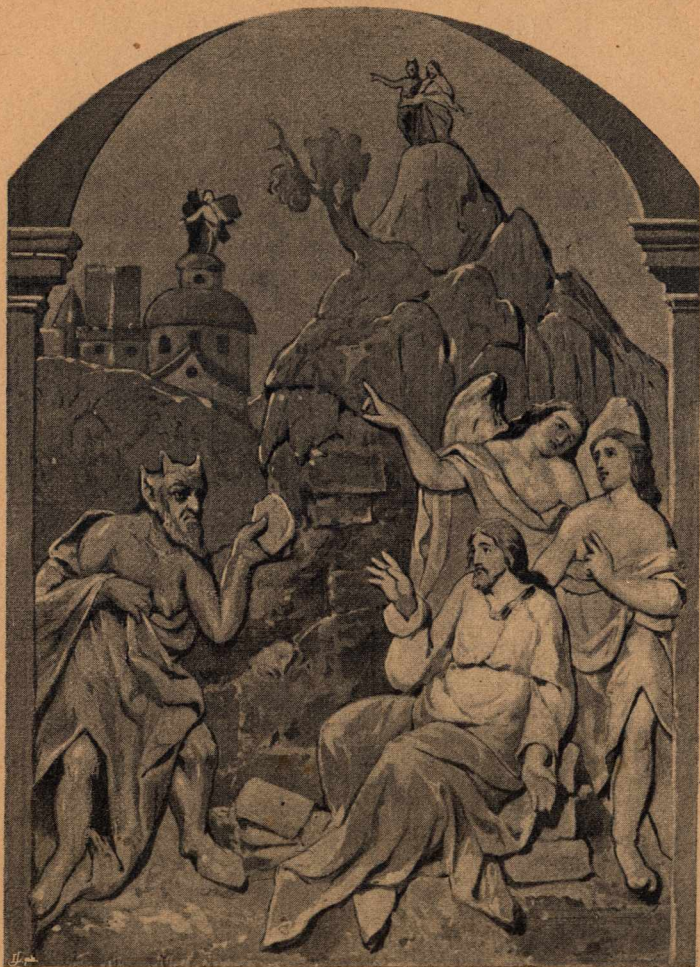
Uram irgalmazz nekünk. *Mi Atyánk. Üdvözlégy.*

V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Úr Isten! ki hű szolgádat, Ábrahámot a kaldeai Útból kivezetvén, vándor életének minden utain sértetlenül megőrizted: kérünk, hogy minket szolgálodat oltalmazni méltóztassál; légy, Urunk, induláskor segedelmünk, az úton vigasztalásunk, hőségben árnyékunk; esőben és hidegben ápolásunk, fáradságban enyhülésünk; viszontagságban védelmünk. sikamlásban istápunk; hajótörésben révpartunk, hogy vezérlésed szerint, a hová szándékozunk. szerencsésen eljussunk és ismét sértetlenül visszatérhessünk. Ámen.

* Utasok imája.

2. állomás.

(Jézust megkísérti a sátán.)

Bűnös ember értsd meg itt
 Bűnt elhagyni mint lehet.
 Nézd miképen űzi el
 Jézus a kísértetet.
 Így ha téged bűnre készlet
 A kísértet:
 Győzd meg úgy, mint Mestered.

Jövendölés: »És mivel kedves valál az Istennél, szükséges volt, hogy a kísértet megpróbáljon téged«. Tob. 12., 13.

»Azon időben Jézus a puszlába vitették a Lélektől, hogy megkísértessék az ördögtől. És miután bőjtölt negyven nap és negyven éjjel, azután megéheztek. És hozzá járulván a kísértő, mondá neki: Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy e kövek kenyerekké legyenek. Ki felelvén mondá: Irva vagyok: Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely az Isten szájából származik. Akkor fölívé őt az ördög a szent városba és a templom tetejére állítá őt és mondá neki: Ha Isten Fia vagy, bocsásd le magadat; mert irva vagyok: Hogy angyalainak parancsolt felőled és kezeiken hordoznak téged, netalán kőbe üssed lábadat. Mondá neki Jézus: Ismét irva vagyok: Ne kísértsd a te Uradat Istenedet. Ismét fölívé őt az ördög egy igen magas hegyre és megmutatá neki a világ minden országait és azok dicsőségét és mondá neki: Ezeket mind neked adom, ha leborulván, imádandasz engem. Akkor mondá neki Jézus: Távozzál sátán, mert irva vagyok: A te Uradat Istenedet imádjad, és csak neki szolgálj. Akkor elhagyá őt az ördög; és ime angyalok jövének, és szolgálának neki«. Máté 4., 1., 11.

Ime Jézus az egész világ nevében állja ki a kísértetet, és fájdalommal érzi, hogy sokan nem lesznek vele kitartók és elkárboznak.

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Üdv.*

V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által, megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Mindenható irgalmas Isten, tekints kegyesen kérésünkre és szabadítsd meg szívünket a gonosz gondolatok kísérteteitől, hogy a Szent Lélek méltó hajléka lehessünk. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

* Egyházi ima kísért. idején.

3. állomás.

(Jézus megmossa az apostolok lábait.)

Tanítványi lábait
 Jézus maga mossa meg,
 A megtérő telket is
 Maga Jézus mossa meg.
 Szent malasztja — visszaadja
 Régi tiszta
 Szépségét a lelkünknek.

Jövendölés: »Dávid királyi székén és az ő országában trónol, hogy megerősítse azt és megszilárdítsa az ítélet és igazság által mostantól mindörökké«. Izai. 9., 7.

Ez a jövendölés beteljesedett, Jézus megállapította 3 évi tanításával e földön az új országot, mely a világ végeig fog tartani, *az igazság és bűnbocsánat királyságát*, az egyházat, melynek Ő a királya, apostolai a bírái. Most megtanítja apostolait, miként kell e földön jól *uralkodni*: megmutatja, hogy szeretlemből kell egymásnak szolgálni.

Az evangélista szerint: »Azon időben fölkele Jézus a vacsorától és lelevé az ő ruháit és vevén a kendőt, átövezé magát. Azután vizet önté a medenczébe és kezdé mosni a tanítványok lábait és megtörölni a kendővel, melylyel átövezve vala. Minekutána tehát megmosta lábukat és ruháit fölvette, ismét leülvén, mondá nekik: Tudjátok-e, mit cselekedtem veletek? Ti engem *Mesternek* és *Úrnak* hittok, és jól mondjátok, mert *az vagyok*. Ha 'chál én, az Úr és Mester megmostam lábaitokat, ti is tartoztok egyik a másik lábait megmosni. Mert példát adtam nektek, hogy a mint én cselekedtem veletek, ti is úgy cselekedjetek«. Ján. 13., 11.

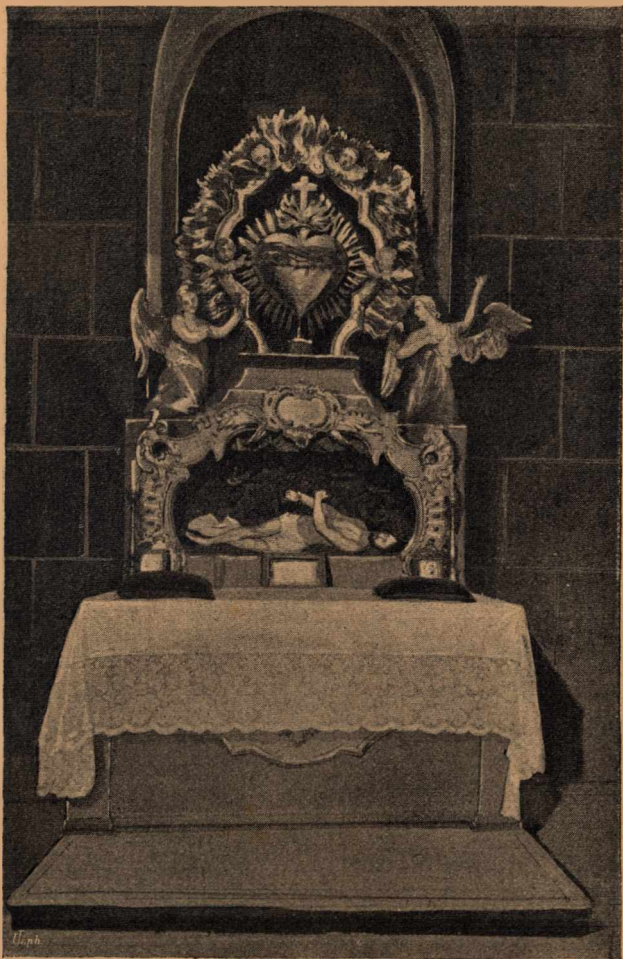
Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Üdv.*

V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Úr Jézus Krisztus! a ki tanítványaid lábait megmosni méltóztattál, kérünk ne vedd meg kezeink jámbor munkáját és add, hogy miként a husvéti szertartásokban a külső szennyet mossuk le, úgy mossad le Te mindnyájunk belső vétkeit. Ki élsz és uralkodol Isten mindörökké. Amen.

* Zöld csütörtök püspöki imája után.

4. állomás.

(Alsó Templom, jobb oldali kápolna. Jézus sz. Szive.)

Jézus Szive minket im
 Szeret még a sírban is,
 Ha meglérünk igazán,
 Sír öléből égbe visz.
 Sirja nekünk — dicsőségünk
 Reménységünk:
 Hogy föltámaszt minket is.

Jövendölés: »És ők rám néznek, kit átszegeztek«,
 Zak. 12., 10.

Oltár tetején Jézus tövissel koronázott sz. Szívét látod. Ez azon szív, melyről az Irás szól: »Egy a vitézek közül lándzsával megnyitá az ő oldalát, és legottan vér és víz jöve ki«. Ján. 19., 34. Ez azon Szív, mely az utolsó vacsorán (a következő, állomás képén meglátod) önmagát adta ételül, váltságul. A tövisek, melveket rajta látsz, juttassák eszedbe, hogy Isten tövises földet ígért Ádámnak és Jézus Szive a mi igazi tápláló földünk.

Oltár alatt látod Jézust a sírban, a ki nem sokára föltámad. Jusson eszedbe e két képnél Jézus ígérete: »A ki életét meg akarja tartani, elveszti azt. És a ki életét elveszti érettem, megmenti azt«.

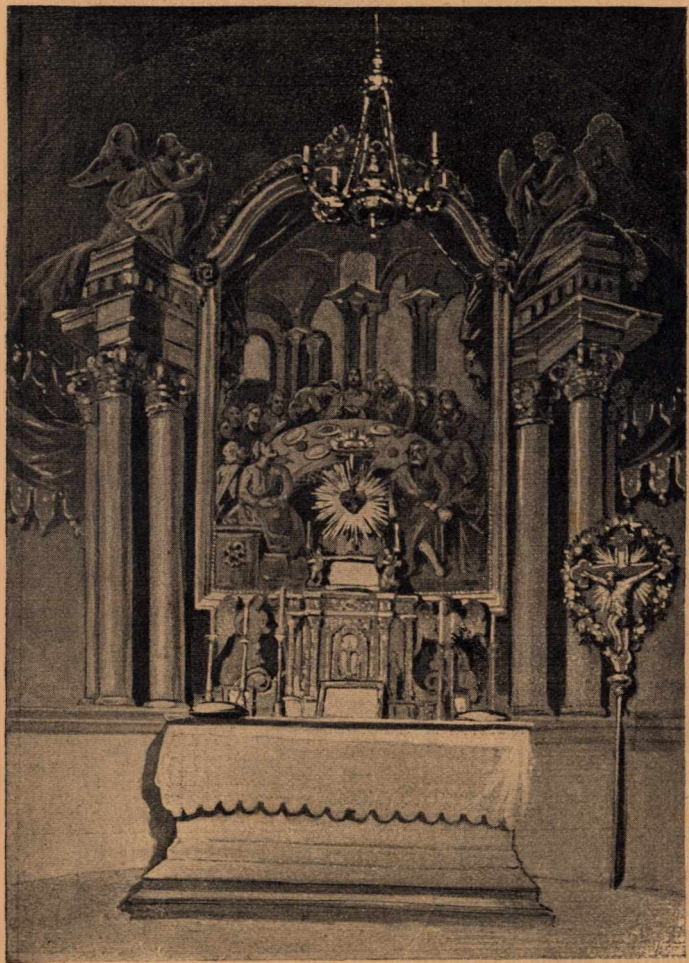
Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk.* *Üdv.*
 V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk**. Engedd, kérünk Mindenható Úr Isten, hogy a kik a te egyszülött Fiad szentséges Szívében ájlatosan örvendezünk és szeretetének kiváló jóféteményeiről hálásan megemlékszünk, ezeknek malasztjában és gyümölcsében gyönyörködjünk. Ugyanazon a mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

* Érdekes tudnunk, hogy Selmecezen már 150 év előtt tisztelték Jézus sz. Szívét, a mint ez a kápolna és a selmeczi Kálváriai imakönyv bizonyítja. Mindenkinek figyelmébe ajánlom!

** Jézus sz. Szive egyh. imája.

5. állomás.

(Alsó Templom. főoltár, középső rész. Utolsó vacsora.)

A megtisztult sziveknek
 Jézus Szive szaporán
 Vendégséget ad, miként
 Az utolsó vacsorán.
 Istenségét — emberségét
 Testét, véréit
 Adja nekik igazán.

Jövendülés: »Angyalok eldelével tápláltad népedet, és munka nélkül készített kenyeret adtál menyből nekik, minden gyönyörűség és minden íz édessége lévén abban«. Bölcs. 16., 20.

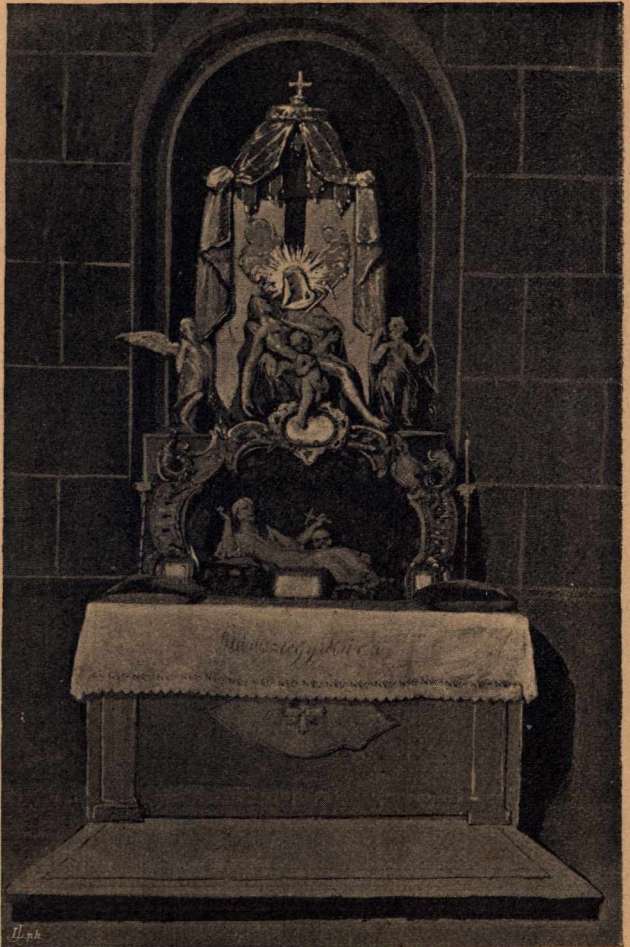
A főoltár fölött, nagy, magas terebben látod az Úr Jézust apostolaival, a mint megszerzi az oltári szentséget, az élet igazi gyümölcsét, melyből a ki eszik, halált nem lát örökké. — »Midőn pedig vacsoráltak, mondja az Irás, vevé Jézus a kenyeret, megáldá és megszegé, és adá tanítványainak, és mondá: Vegyétek és egyétek, ez az én testem. És vevén a kelyhet, hálát ada, és nekik adá, mondván: Igyatok ebből mindnyájan; mert ez az én vérem, az új szövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára«. Máté. 26., 26.

Óh imálandó Szeretet, mely annál nagyobb dolgokat alkot, mennél közelebb ér a halálhoz.

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Üdv.*
 V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk. Úr Isten! ki nekünk a csodálatos Oltári Szentségben kinszenvedésednek emlékezetét hagytad: adjad kérünk, a Te Testednek, s Vérednek szentséges titkát úgy tisztelnünk, hogy megváltásodnak gyümölcsét magunkban szüntelen érezzük. Ki élsz . . . . Amen.

L. n. h.

6. állomás.

(Alsó Templom, Baloldali kápolna. Mária fájd. Szive.)

Bünből igaz megtérés
 Merő édes boldogság,
 Ha többé nem vétkezünk
 Ha követjük Magdolnát
 Mindenkorra — megtagadva
 Megsiratva
 Bűneink gyászos multját.

Jövendülés: »A te lelkedet is tőr járja át, hogy kinyilatkoztassanak sok szívből a gondolatok«. Luk. 2., 35.

Mária ölében tartja halott Fiát. Mögötte az életfája, a keresztfá, melyről Jézus, a gyümölcs, lehullott, átvert mellet, szívvel. Mária látta, mikor a százados megnyitá lándzsával Jézus oldalát. Ekkor az ő szent Szive is sebet érzett, melyből irgalom és szeretet folyt ki a világra. — Jézus még halva is tanította Anyját szeretni az emberi nemet.

A barlangban a bűnbánó Magdolna vezekel, »kinek sok bűnei bocsáttattak meg, mert igen szeretett«.

Ime látod. ájtatos zarándok, hogy az egész templom a *Szeretet* titkait hirdeti, mert »a ki nem szeret, halálban marad«.

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Üdv.*
 V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Örök, mindenható Úr Isten!
 ki a boldogságos Szűz Mária Szívében a Szent Lélek méltó hajlékát készítéd el, engedd kegyelmesen, hogy ezen legtisztább Szív emlékezetét ájtatos lélekkel ünnepeve, a te Szived szerint élhessünk. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

* Mária Legtisztább Szive ünnepe

7. állomás.

(I. káp. Jézus az Olajfák hegyén.)

Dallam: Keresztények sírjátok.

Bús Olajfák szent hegye
Gyötrelmekkel van tele.
Jézus értünk hullat ott
Vérverejték harmatot.

Jövendülés: »Az éjjeli látomás iszonyodásában, mikor az álom el szokta érni az embereket, félelem esék reám és rettegés és minden csontjaim megrémülének«. »Elszomorodtam az ellenség szorongatása miatt; szívem megháborodott bennem és a halál félelme szállott reám«. Job. 4. Zsolt. 54.

Halljad e szavak teljesülését: »Azon időben térdre esvén Jézus, imádkozik vala, mondván: Atyám! ha akarod, vedd el e pohárt éntőlem; mindazáltal ne az én akaratom, hanem a tied legyen. Megjelenék pedig neki egy angyal mennyből, bátorítván őt. És a halállal tusakodván, hosszabban imádkozik vala. És lőn az ő verejtéke, mint a földre folyó vérnek csöppeci«. Luk. 22., 41.

Ime Jézus, a nagy családtya, a jó pásztor, életét készül odaadni gyermekéiért, juhaiért. Ártatlan emberi természete megrendül a halál előtt. De akarata beleegyezik a halálba. A család alszik, az ellenség közeledik.

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Üdv.*
V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Úr Jézus Krisztus! ki a kertben szóval és példával imádkozni tanítottál bennünket a kísértések veszedelmeinek legyőzésére, engeddd kegyelmesen, hogy mindig készen imára, annak bő gyümölcsét elnyerni méltók lehessünk. A ki élsz és uralkodol. Amen.

* Breviár. Olajfák hegy imája.

8. állomás.

(Szent Lépcső.)

Értünk vérző Jézusunk
 Ime hozzád járulunk
 Váltsd meg éltünk gyötrelmét
 Mit a bűnnel érdemlénk.

Asz. ereklyék fölülről lefelé következő sorban fekszenek:

1. Sz. Péter és Pál apostol	18. Aranyszájú sz. János
2. » András ap.	19. Sz. Kelemen vértanu
3. » Jakab »	20. » Benedek apát
4. » Tamás »	21. » Bernát »
5. » Fülöp és Jakab ap.	22. » Domonkos
6. » Bertalan ap.	23. Assis.sz. Ferencz véréből
7. » Máté ap.	24. Sz. Brúnó
8. » Barnabás ap.	25. B. Elek és Pál vért.
9. Keresztre feszített Úr kendőjéből	26. Sz. Longinus vt.
10. Ostorozás sz. oszlopából	27. » Candidus »
11. Sz. Bonaventura	28. » Martialis »
12. » Gergely pápa	29. » Amatus »
13. » Ambrus püspök	30. Bűnb. Mária Magdolna
14. » Ágoston »	31. » » »
15. » Adalbert »	32. Sienai sz. Katalin
16. » Ferencz király	33. Sz. Teréz
17. » Tamás püspök	34. » Grata

Az előimádkozó álljon az ajtóba és onnan rendezze népét, hogy illedelmesen, zavar nélkül 2—2-en térdelhessenek egyszerre 1 lépcsőn és mehessenek végig rajta.

9. állomás.

(II. káp. Judás árulása.)

Judás csókja borzalom.

Jézusnak mily fájdalom.

Minden bűn ily árulás,

Irgalmazz óh Messiás!

Jövendölés: »De még az ember is, kivel békességem volt, kibem bíztam. ki kenyeremet ette, nagy csalárdságot tett rajtam«. Zsolt. 38., 40., 30. »És béremül 30 ezüst pénzt mértek. És mondá az Úr nekem; vesd a fazekas elé e dicső bért, melyre tőlük becsültettem«. Zak. 11., 14.

Az evangélium szavai szerint: »Azon időben Judás, egy a tizenkettő közül, eljőve, és vele nagy sereg, kardokkal és dorongokkal, küldetve a papifejedelmektől és a nép véneitől. A ki pedig elárulta Őt, jelt adott nekik mondván: A kit megcsókolok, ő az, fogjátok meg. És azonnal Jézushoz járulván mondá: Üdvözlégy Rabbi! És megcsókolá őt. Jézus pedig mondá neki: Júdás csókkal árulod el az ember fiát?« Máté 26., Luk. 22, Ján. 18.

Péter levágja Malchus fülét. A távolban a hegyen Judás elveszi árulása igaz díjját, a kétségbeesést és öngyilkosságot. A fán nincs lomb, mert átok szállt ágára. Ilyen baráttal kellett Jézusnak az Atya örök rendeletéből 3 évig együtt élnie és élete utolsó vacsoráját is elköltenie. Ki képes megérteni, mennyit szenvedett ez a legszen- tebb Szív!

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Üdv.*

V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk. Úr Isten! kitől mind Judás, bünének büntetését, mind a lator bűnbánatának jutalmát vette: engedd, hogy irgalmasságod bennünk úgy működjék, hogy valamint a mi Urunk Jézus Krisztus kinszenvedésének idején ez érdemeknek különféle zsoldját adta mindkettőnek, úgy nekünk is, eltávolítván a régiség tévelyét, föltámadásának kegyelmét nyujtsa. Ki él és uralkodik. Amen.

* Nagy Csütörtök imája.

10. állomás.

(III. káp. Jézus elítéltetése.)

Bárha benne nincs vétek,
 Gonosz bírák ítélnek
 Az örök Bíró fölött.
 Jaj nekünk mi bűnösök!

Jövendölés: »Fölállanak a föld királyai és a fejedelmek egybegyűlnek az Úr ellen és az ő Fölkentje ellen.« Zsolt. 2., 2.

Az elárult Jézust Annástól, Kaifás és a nagytanács elé hozzák. Halljad ez evangelistát: »És a papi fejedelem mondá neki: Kényszerítlek téged az élő Istenre, hogy mondd meg nekünk, ha te vagy-e Krisztus, az Isten Fia? Felelé neki Jézus: Te mondád. Akkor a papi fejedelem megszaggatá ruháit mondván: Káromkodék! Mit ítéltek? Azok pedig felelvén, mondák: Méltó a halálra. Akkoron orcájára pökdösének és nyakon csapdosák őt, némelyek pedig tenyereikkel arczul verék.« Máté 26., 63.

Megtörtént tehát a világ legborzasztóbb ítélete. — Mózes 2 kőtáblája és a római fehér jelvény hiába állanak ott, se égen, se földön nincs irgalom, Jézusnak az én bűnöm miatt meg kell halnia. Óh isteni Megváltóm! ha lelkem egykor megjelenik Örökké való Szined előtt, add, hogy nagyobb irgalomra találjak, mint Te találtál e földön.

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk.* *Üdv.*
 V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

 Könyörögjünk. Tekints, kérünk Uram, a te népedre, melyért a mi Urunk Jézus Krisztus nem kételkedett magát üldözői kezébe adni s a kereszt halálát szenvedni, ki veled él és uralkodik a sz. Lélekkel egyetemben Isten örökkön örökké. Amen.

J. J. P. h.

II. állomás.

(IV. káp. Jézus Heródes előtt.)

A förtelmes Heródes
Jézusból csak csúfot tesz.
Ila megbántjuk Istenünk,
Mint Heródes, úgy teszünk.

Jövendölés: »Förládoztatott, mert Ő akarta és nem nyitotta meg száját; mint a juh leölésre vitetik és meg-némul, mint a bárány nyirója előtt és nem nyitja meg száját«. Izaiás 53., 7.

A főpapok Pilátushoz vitték Jézust. Pilátus azonban szabadulni akarván az ítéletmondástól, Heródeshez küldi. Az evang. szerint: »Heródes pedig látván Jézust, igen meg-örüle; mert sok idő óta kívánta vala őt látni, mivel sokat hallott felöle, és reménylette, hogy valami jelt lát majd tőle tétetni. Kérdezé pedig őt sok beszéddel; de ő semmit sem felele neki. Ott állának pedig a papifejedelmek és írástudók, szüntelen vádolván őt. Heródes pedig megveté őt hadi népével együtt, és csúfságból fehér ruhába öltöztetvén, visszaküldé Pilátushoz«. Luk. 23., 8.

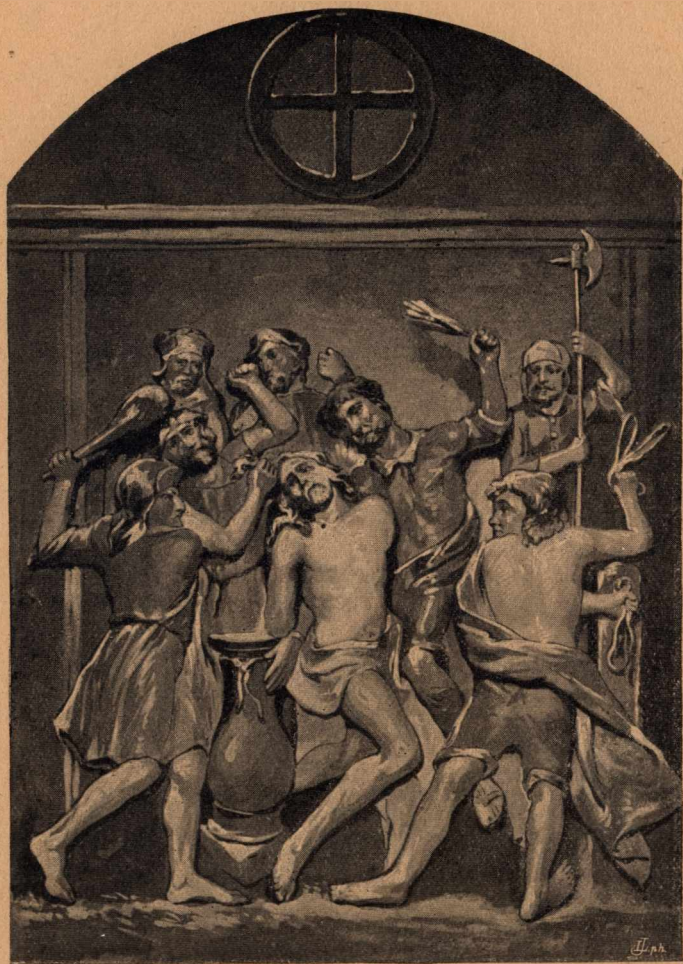
Fontold meg ember, mit érzett e pillanatban Jézus, ki tanítani jött és hallgat, ki az uralkodók székeit megerősíteni jött e földre és ilyen jutalmat talált.

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Üdv.*
V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Örök, mindenható Úr Isten!
ki Üdvözítöket. hogy az emberi nemnek az alá-
zatosság követendő példáját adjad, testet fölvenni
s kereszthalált szenvedni engedted, add kegyelme-
sen, hogy béketűrését követhessük és föltámadá-
sában résztvehessünk. A mi Urunk Jézus Krisztus
által. Amen.

* Egyh. ima, Jézus szenved.

12. állomás.

(V. kép. Jézust megostorozzák.)

Itt meg a mi szerelmünk
 Ostorozzák helyettünk,
 Jaj mint tépik, szaggatják
 Minden izmát, szent tagját.

Jövendölés: »Én pedig féreg vagyok és nem ember, emberek gyalázata és a nép megvetése«. Zsolt. 21., 7.

Heródestől Jézus a gyáva Pilátushoz kerül vissza, a ki magát is Jézust is meg akarja menteni s azért megostoroztatja a Megváltót, hogy azután talán elbocsáthassa. A katonák tehát fekete márványoszlophoz kötik a levétköztetett Jézust és vesszőkkel, meg szíjjakkal addig verik, míg egész teste sebbel, vérrel tele lesz, míg a szegény áldozat bírja élettel, s össze nem rogy. Az evangélium rövid szavai szerint: »Akkor tehát Pilátus fogván Jézust, megostoroztatá«. Ján. 19., 11.

Oh legtisztább Jézus, ki előtt az angyalok térdre borulnak, ennyit kellett-e magadra vállalnod az én testem bűneiért! Oh hogyan fogok egykoron Neked beszámolni hosszú életemről, melyben oly keveset küzdöttem testem ellen!

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Üdv.*
 V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Kérünk Téged, Úr Isten! öntsd szivünkbe szent kegyelmedel, hogy önkénynt vállalt önmegtágadás által bűneinket kiirtván, inkább e földön sanyargassuk magunkat, mint örök kínokra vettessünk. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

* Fekete vasárnap után való péntek imája.

13. állomás.

A) (Börtön).

Börtönében szóltan ül
Minden gúnyt csak egyre tűr
Tűr, hogy lelkünk börtönét
Megnyithassa mielőbb

Jövendölés: »Az én testemet a verőknek adtam és orczáimat a szaggatóknak; nem fordítottam el orczámat a szidalmaktól és rám pökdösőktől«. (Zsaiás 59., 6.)

Ime hogyan teljesedett be a próféta szava: »Ekkor a vitézek a tanácsház tornáczába vivék Jézust és egybehívák az egész csoportot és felöltözteték őt bíborba és tövisből font koronát tőnek föl neki. És kezdék üdvözölni őt: Üdvöz légy, zsidók királya! És náddal verék fejét és pökdösék őt és térdet hajtván, imádnak őt.« Márk 15., 16.)

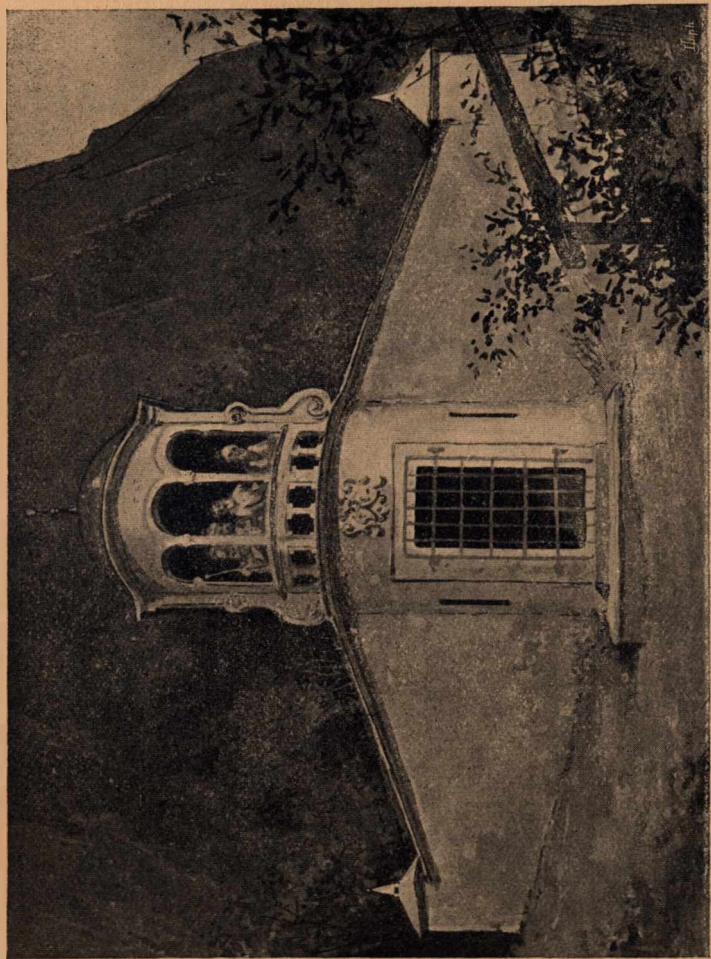
Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Udv.*
V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. Kereszted által megváltottad e világot.

Könyörögjünk.* Óh legtürelmesebb Jézus! Óh

Istennek ártatlan báránya! Ha már igen fájdalmas ostromoztatásodért a legforróbban kell Téged szeretnem, mivel tartozom azért a sok és sokféle bánталomért, elmondhatlan gunyért, gyalázatért, melyet a tanácsház tornáczában kellett kiállanod, mikor felbőszült ellenségeid kényük-kedvük szerint bántak el veled. Mikor lator módjára börtönbe vetettek, szügies nyakadra kölelet, ártatlan kezedre békót, vasat vetettek, legszentebb, imádandó arczodba csúnyán köpködtek, mintha istenkáromló és legnagyobb gonosztévő lettél volna, mikor kiváló hazug módjára pofoztak, sőt mintha e földön alábbvaló ember nem lett volna, lábukkal tiportak!

* Selmeczi Kálváriai imakönyvből.

Ugyanaz állomás.

B) (Ecce homo).

Merő vér a homloka,
Sebzi tövis korona.
Im az ember! emberek,
Nézzetek mit szenvedek!

Jövendölés: »Menjetez ki és lássátok, Sion leányai, Salamon királyt a koronával, mellyel megkoronázta őt anyja eljegyzése napján és szívöröme napján.« Én. én. 3., 11.

»Kiméne tehát ismét Pilátus és mondá nekik: Ime kihozom nektek őt, hogy megismerjétek, hogy semmi okot sem találok ő benne. (Kiméne pedig Jézus, töviskoronát viselvén és bíborruhát.) És mondá nekik: Ime az ember! Midőn tehát látták őt a főpapok és szolgák, kiáltának, mondván: Feszítsd meg, feszítsd meg őt!« Ján. 19., 4.

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Űdv.*
V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk.* Óh Úr Jézus! minő lelfoghatatlan fájdalmat érzett Szived, mikor uj és rettenetes módját találták ki, hogy a Te Istenségedet gyalázzák, véghetetlen bölcseségedet kinevezzék, Mindenhatóságodat átkozzák, Szentségedet legyalázzák! Óh, bár le tudnám törölni ezt a gyaláztat és gúnyt szeretetem számtalan és tökéletes tetteivel. Óh ezerszer dicsérlek és áldalak legtürelmesebb Jézus mindezen szégyenért és becstelenségért, melyet bűneimért szenvedtél! Add malasztodat, hogy Téged ezentúl bűneimmel meg ne sértselek s az összes rettentő becstelenségeket Rajtad meg ne ujítsam. Ámen.

* Selmeczi Kálváriai imakönyvből.

14. állomás.

(VI. káp. Jézus viszi keresztjét.)

Pilátus sem kimélte,

Jaj, halálra ítélte.

Viszi már szent keresztjét

Rajta bűnünk nagy terhét.

Jövendölés: »Bizonyára a mi betegségeinket ő viselte és fájdalmainkat ő hordozta.« Izaiás 5., 3.

Ime miként valósult meg a próféta szava: »Akkor azért Pilátus kezökbe adá őt, hogy megfeszíttessék. Átvevék tehát Jézust és kivezeték. Ki a keresztet hordozván magának, kiméne azon helyre, mely agykoponya helyének mondatik, zsidóul pedig Golgotának.« Ján. 19., 16.

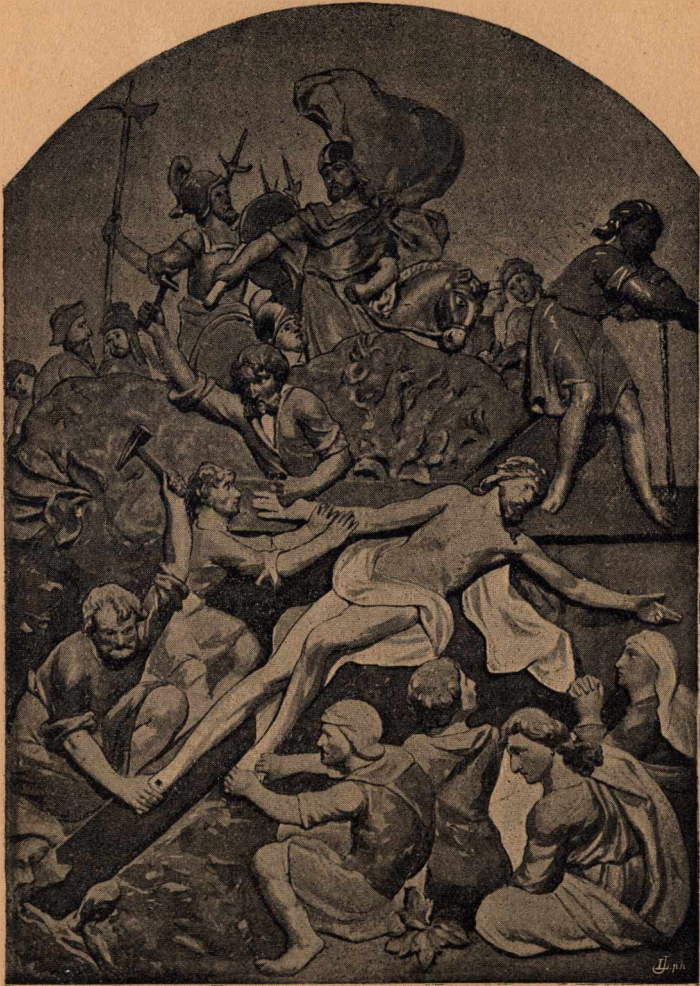
Itt látod Jézus utolsó utját, a keresztutat. Viszi magának a keresztfát, mint egykor az ártatlan Izsák, saját áldozatára, halálára. — Indul a nagy misére, áldozó és áldozat egy személyben. »Óh isteni Megváltóm! erős akarral karolom át mind azt a keserűséget, nehézséget, melyet életem végeig akarsz nekem juttatni. Kérlek azon fájdalmakra, melyeket nehéz kereszted hordozása alatt szenvedtél: add kegyelmedet és segítségedet, hogy tökéletes türelemmel és csendes megnyugvással vigyem keresztemet, s Tőled a bűn soha el ne válasszon.« (Ligouri sz. Alfonz.)

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk.* *Üdv.*
V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk.* Úr Isten! ki szent Fiadat a kereszt gyalázatfáján meghalni engedted, hogy az ellenségnek hatalmát tőlünk eltávolítsad: engedd kegyelmesen, hogy a föltámadás dicsőségét elnyerjük. Ugyanazon a mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

* Jézus Szenv. imája.

15. állomás.

(VII. káp. Jézust keresztre szegezik.)

A zsidókba forr, pezseg
 Krisztus-gyilkos gyűlölet.
 Nem elég a kín nekik,
 Mig keresztre nem verik.

Jövendölés: »Körülvett engem a sok eb; a gonoszok gyülekezése körülkerített engem. Átlyukgatták kezeimet és lábaimat, megszámlálták minden csontomat; ők pedig néztek és szemlélték engem; elosztották magok közt ruháimat és öltönyömrre sorsot vetettek«. Zsolt. 21., 17.

Ez a jövendölés szószerint valóra vált: »Vala pedig 3 óra, mikor megfeszítették őt«. Luk. 15., 25.

A nehéz pálya véget ért. Jézust levelkőztetik, a keresztre fektetik, tagjait erősen meghúzzák és iszonyú szögekkel a fához odaszögezik. Ime elkezdődik azon legszentebb miseáldozat, melyre az Atya Ádám vétke óta vár. Most kezd elégtételt kapni a megbántott Isten, most kezd az áldozat láttára megindulni szive s kezd megbocsátani a bűnös embernek.

»Legédesebb Jézus! zárd megszorodott lelkemet szent kezeid és lábaid nyitott sebeibe. Ide futok életem forrongó viharaiból, mint biztos pihenő helyre. Szúrd át, én megvetett Megváltóm, szívemet és szögezd keresztfádra, hogy csak Téged szeressen. Verj meg, Uram az élet fájdalmaival, csak könyörülj rajtam az örökkévalóságban«. (Ligouri sz. Alfánz.)

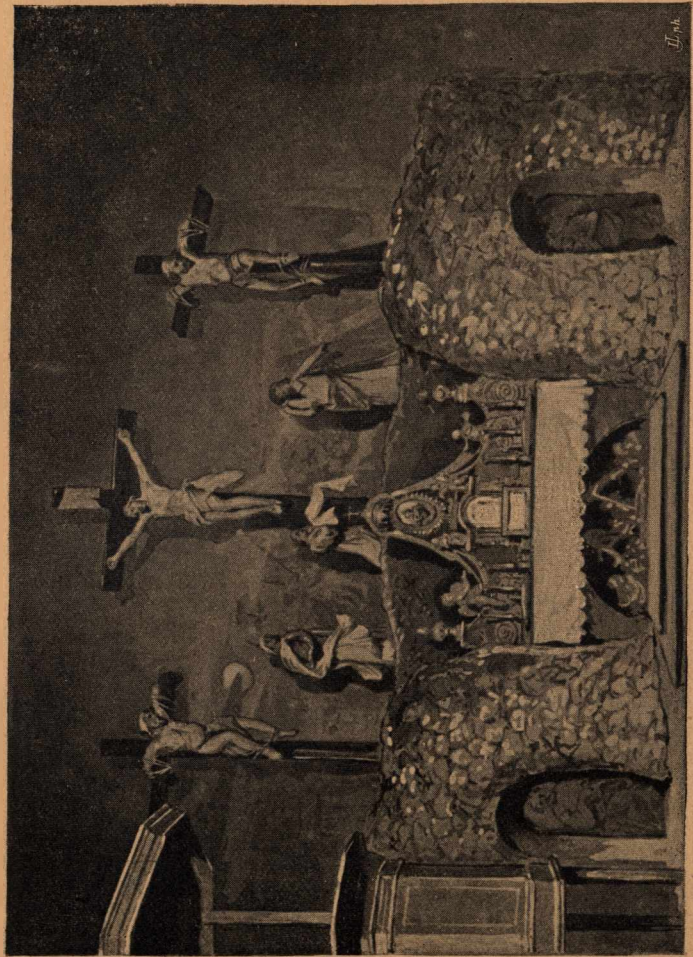
Uram irtg. Krisztus kegy. Uram irtg. *Miatyánk. Üdv.*

V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Uram Jézus! ki mennyei Atyád dicsőségéből a földre leszállottál, bűneink bocsánatára drága véredet ontottad, alázatosan kérünk, hogy ítélet napján a te jobbodon méltók legyünk ezt hallani: Jöjjetek Atyám áldottai, bírájtok az országot, a mely a világ alkotásától fogva nektek készítettett. Amen.

* Litánia Krisztus Urunk kinszenvedéséről.

16. állomás.

(Fölső templom. Krisztus a keresztfán.)

Függ már ég és föld között,
Ertünk hal meg bűnösök!
Nézzétek csak, ha valjon
Van-e több ily fájdalom?!

Megfogadjuk Jézus itt,
Megbecsüljük kinjaid!
Bűnnel többé meg nem bánt,
A ki itten nálad járt.

Jövendölés: »És szóla az Úr Mózesnek: csinálj rézkigyót és tedd azt jelül, a ki megmaratván, reátekint, megél. Megcsinálá tehát Mózes a rézkigyót és jelül tevé azt, melyre a megmártak föltekintvén meggyógyulának«. Mózes 4., 21., 8.

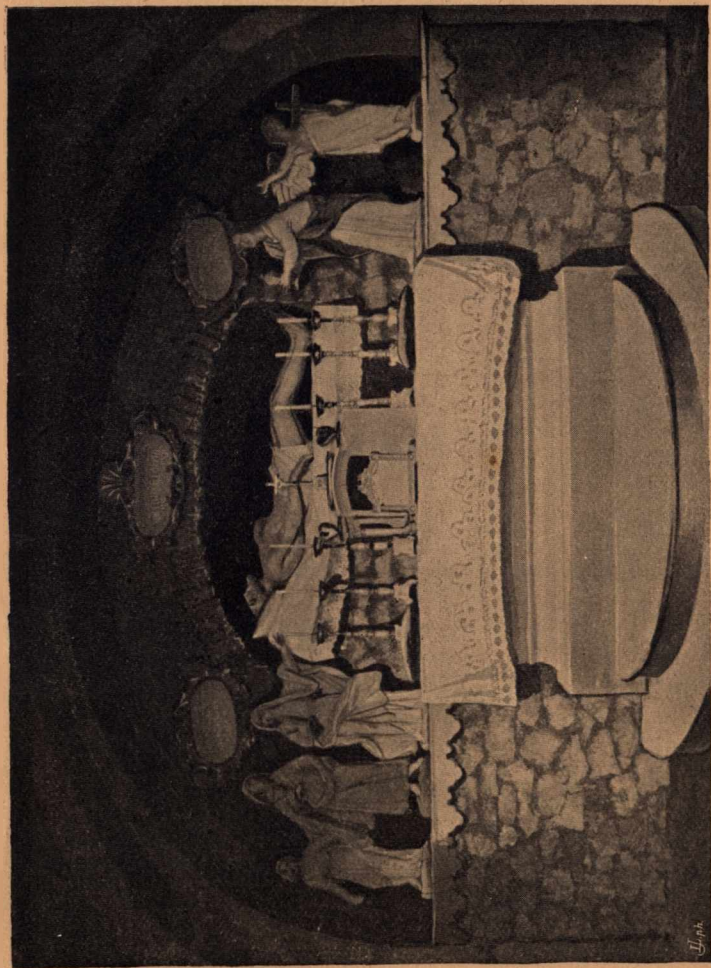
»Megfeszíték őt és vele más kettőt kétfelől, középen pedig Jézust«. Ján. 14., 1. — A latrok egyike megtér, másika elfordul. A kereszt alatt áll Jézus anyja, János, Mária Kleofás felesége és Mária Magdolna. A falon, távol Jeruzsálem városa, közelben pedig a főpapok és keresztrefeszítők tömege. Az égbolton a végítélet, Jézus jön a megdicsőített kereszttel a világot itélni. Oltár alól a tisztító-tűzből epedve nyujtják karjaikat a szenvedők Jézus vére után, mely a kereszten kifolyt és az oltáron a sz. misében újra megjelenik. Az érzékőbarlang egyik oldalán Péter, a nagy bűnbánó férfi, másik oldalán Magdolna, a nagy vezeklő nő siratja vétkeit. Ime a nagy Áldozat az oltáron van, a kereszten. »Ime hogy hal meg az Igaz«.

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Üdv.*
V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. keresztet által megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Adjad irgalmas Isten, egyedül a mi Urunk, Jézus Krisztus keresztjében dicsekednünk; hogy, a kinek halála által megváltattunk, ugyanannak ereje által testünket a vétkekkel és kivánságokkal keresztrefeszítvén mind a halálnak meghaljunk, mind neked egyedül, ki az igazságosság forrása vagy, örökké éljünk. Ugyanazon a mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

* Keresztszentelés imája. Ritual. Strig. 375.

17. állomás.

(Szent Sír temploma.)

Jézus Sírja te benned
 Temetjük el bűnünket.
 Adj uj éltet Jézusunk!
 Neked élünk és halunk!

Jövendölés: »Az napon Jessze gyökere a népeknek jelül fog állani; neki könyörögnek a nemzetek, és az ő sírja dicsőséges lesz«. Izaiás 11., 10. *Evangelium:* »És arimateai József elvévén Jézus testét, saját uj sírjába tevé . . . A papifejedelmek pedig elmenvén megerősíték a sírt örökkel, megpecsételvén a követ«. Máté 27. »És mikor elmúlt a szombat, Mária Magdolna és Mária, Jakab anyja és Szalóme, fűszereket vásárlának, hogy elmenvén, megkenjék Jézust, . . . És bemenvén a sírba, látának egy ifjat ülni jobbkéz felől, hosszú fehér ruhába öltözve, és megrémülének. Ki mondá nekik: Ne féljetek. A megfeszített názárethi Jézust keresitek: feltámadott, nincs itt; ime a hely, a hova tették őt«. Márk 16., 1.

Jézust az ő ellenségei a gyalázatos keresztrefeszítéssel mindörökre megakarták gyalázní; de csalódtak, mert az Ő sírja dicsőséges lesz. Dicsőséges lesz főleg Jézusnak 3-ad nap való föltámadása által és a keresztények soha meg nem szünő tisztelete miatt, kik az Ő föltámadásában bírnak halottainkból való föltámadásunk biztos zálogát. Oh keljünk föl mennél előbb a bűn sírjából, hogy egykor a mennyi életre is föltámadhassunk.

Uram irtg. Krisztus kegy. Uram irtg. *Miatyánk. Üdv.*

V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot,

Könyörögjünk*. Úr Isten! ki ezen szentséges éjt Urunk föltámadásának dicsőségével megvilágosítád, tartsd fönn egyházad uj gyermekeiben a szeretet és kegyelemnek lelkét, hogy mind testben, mind lélekben megújulván neked méltón szolgálhassanak. Ugyanazon a mi Urunk stb.

* Nagyszombati collecta.

IL RH

18. állomás.

(I. káp. Jézus körülmetéltetése.)

Máriának hét fájdalmán
Vérző lelke bús siralmán,
Keseregjünk bűnösök!
Szűz anyánknak hét keserve
Meglánít a türelemre
A sok bű és baj között.

Callam: Álla a keserves anya,
Jézus első vérontása
Szent Anyjának lörszurása,
Alig bírja könnyeit.
Bár nekünk is szintén fájna
Jézus anyyi megbántása
Mellyel folyton illetik.

Jövendölés: »És halálra adta életét. És a bűnösök közé számláltatott. Ő sokak bűnét viselte.« Izaiás 53., 12.

»És minekutána eltelt a nyolczadnap, mondja az evangalista, hogy körülmetéltessék a gyermek, hivaték az ő neve Jézusnak.« Luk. 2., 21.

Jézust Betlehemben 8-ad napon az ószövetség módja szerint körülmetélik. Ki méri meg Mária fájdalmát, ki mondja el szomorú gondolatait, midőn a 8 napos kis isteni Bárány első vérét megpillantja. *Érzi a jövőt*, a mikor a próféták szürnyű jövendölései be fognak teljesedni; fél ettől a jövőtől, de fölajánlja Fiát és önmagát az Atya terveinek.

Óh fájdalmas Anya! könyörögj a szenvedő, jámbor női nemért.

Uram irt. Krisztés kegy. Uram irt. *Miatyánk. Üdv.*
V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk.* Úr Isten! ki a boldogságos Szűz Mária termékeny szüzessége által az emberi nemnek az örök üdvösség ajándékát adtad, engedd, kérünk, hogy érettünk való csedezésének foganatját érezzük, ki által méltók lettünk megnyerni az élet Szerzőjét, a mi Urunkat, Jézus Krisztust, a Te Fiadat, ki Veled él . . . stb.

* Ujévi mise imája.

L. P. H.

19. állomás.

(II. káp. Egyiptomi futás.)

Mily remegve, mily szorongva
 Fut síával Egyiptomba,
 Nézd, mint fél a gyermekért.
 Oh bár mink is félve futnánk
 Ha ellenség támad reánk
 Bűnveszély ha megkísért.

Jövendölés: »És Egyiptomból lúttam az én Fiamat.«
 Oseas. 11., 1.

»Azon időben megjelenék az Úr angyala Józsefnek álmában, mondván: kelj föl, vedd a gyermeket és anyját és fuss Egyiptomba és maradj ott, miglen megmondom neked. Mert keresni fogja Heródes a gyermeket, hogy elveszítse. Ki fölkelvén, vevé a gyermeket és anyját éjjel és elméne Egyiptomba.« Máté 2., 13.

Mily mély és erős Mária hite, mikor menekülnie kell Azzal, kire »a nemzetek várakoztak,« kiről azt olvasta az Írásban, hogy uralkodni fog, hogy király lesz Dávid székén. — Ime most ezzel a Messiással fut, menekül éjjel, nappal, hidegben, hőségben, szélben magányos pusztákon. Elhagyja Jákob házát, Dávid országát, a pátriárkák földjét és pogányok közé megy. Még kicsiny Mária magzatja és már életére törnek, mi leszen vele, ha megnő? Meg tudja-e védeni akkor is az Anyai szív?

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk.* *Üdv.*
 V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk.* Úr Isten! a benned reménykedők oltalmazója, ki Egyszülöttedet, a mi Megváltónkat Heródes kardja elől az Egyiptomba való futással akartad megmenteni: engedd nekünk, szolgálóknak, hogy a boldogságos, örökké Szűz Mária, az Ő Anyja közbenjárása által, a lélek és test minden veszedelméből kimenekülve, a mennyei hazába eljutni érdemesek legyünk. Ugyanazon a mi Urunk Jézus Krisztus által . . .

* Úr futása officiuma.

20. állomás.

(III. káp. A 12 éves Jézus a templomban.)

Elvesztésén szent Fiának
 Nézd mint sírja el a bánat
 S keserűség könnyeit.
 Jézusunknak elvesztésén,
 Bár nekünk is lelkünk mélyén
 Fakadnának könnyeink.

Jövendölés: »Láttátok-e, kit az én lelkem szeret?«

En. én. III.

»Az én könyhullatásom konyerem nekem éjjel s nappal, midőn naponkint mondják nekem: hol vagyon a te Istened?« Zsolt. 41., 4.

»Mikor Jézus 12 esztendő s lett, fölmenének ők is Jeruzsálembe az ünnepi szokás szerint. És lőn harmadnap mulva megtalálák őt a templomban a tanítók között ülve, a mint hallgatta és kérdezte őket. És látván őt, csodálkoznak. És anyja mondá neki: Fiam! miért cselekedtél így velünk? Ime atyád és én bánkódva kerestünk téged. És mondá nekik: Mi dolog az, hogy engem kerestetek? nem tudátok-e, hogy a mik az én Atyáméi, azokban kell lennem?« Luk. 2., 46.

Ugyanezen a hegyen, a Moria-hegyen kívánta egykor Isten a kis Izsákot Ábráhámtól, megparancsolván neki, hogy áldozza föl oltáron a fiut. Mária fájdalma nagyobb mint Ábráhamé és Sáraé. És mikor ő is megtalálja, újra visszakapja Fiát, Isten őt meg nem vigasztalja, mint Ábráhamot, hanem nagyobb fájdalmakra készíti elő.

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk.* *Üdv.*
 V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk* Úr Jézus Krisztus! ki Máriának és Józsefnek alárendelve a házi életet kimondhatatlan erényekkel szentelted meg, add, hogy mindkettejük segélyével, szent családot példáján okuljunk és örök társaságába eljuthassunk. Ki élsz . . .

* Sz. Család officiuma.

21. állomás.

(IV. káp. Jézus találkozik Anyjával.)

Im, hogy fiát viszont látja
 Újában a Golgotára
 Ismét mennyi fájdalom!
 Mért is, mért is vétkezünk mink
 Az okozza ezt a sok kínt
 Mért nincs bennünk irgalom?

Jövendölés: »A te lelkedet is tör járja át«. Luk.
 (Simeon jöv.) 2.

Az elítélt, keresztvivő Jézus találkozik mélyen megsomorodott Anyjával. — Mária megpillantja Jézust. — Szemei megnyílnak, és látja valóságban a legborzasztóbbat, a mit a próféták jövendöltek, »a fájdalmak férliát«. Reszket, miként Éva reszketett, mikor a tudás fája alatt megnyíltak szemei és meglátta Ádámot, és Ádám arczán a halált, Isten ítéletét, a malaszt elvesztét. Mária segítene szent Fián, de nem tud és tekintetével csak növeli Jézus szenvedését.

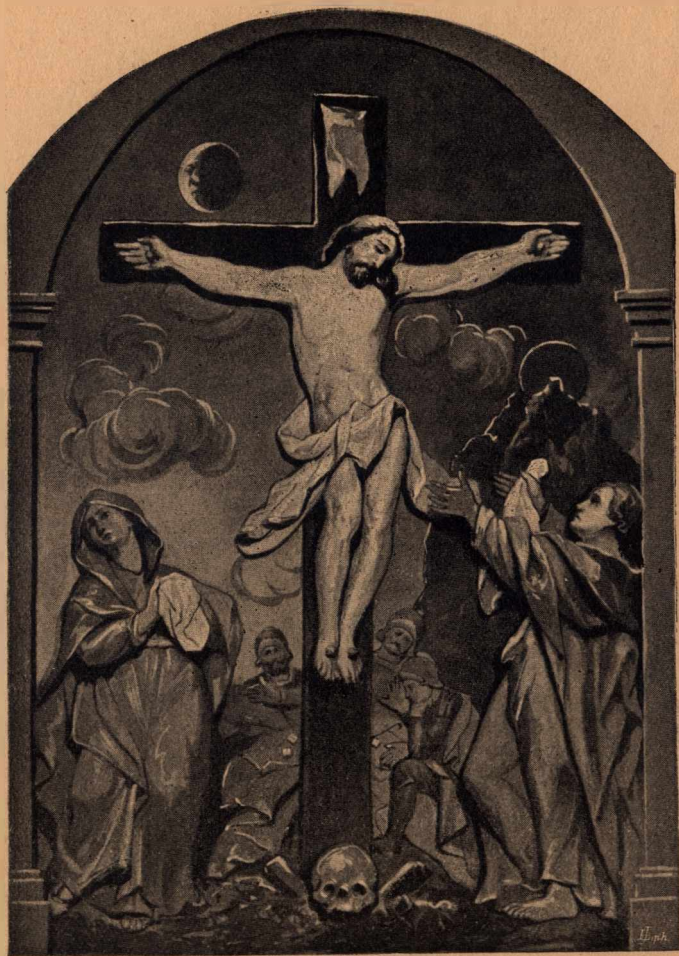
»Óh fájdalmas Királynő! könyörögjed ki számomra azt a kegyelmet, hogy sokszor, kitartóan és szeretettel emlékezzem isteni Fiad szenvedésére«. (Ligouri sz. Alfonz.)

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Udv.*
 V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Úr Isten! ki az elesett világot szent Fiad alázatossága által föltámasztád, adj hivednek állandó vidámságot, hogy a kiket az örök kárhozat veszélyeitől megmentettél, azoknak engedd meg az örökkévaló örömök élvezését. Ugyanazon a mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

* Húsvét utáni 2. vasárnap.

22. állomás.

(V. káp. Mária, Jézus keresztje alatt.)

A keresztnél kínjaidnál

Szent Anyádnak könnye sincs már

Megfeszített Jézusunk!

Ájul, szédül egyre mindig,

Mig mi, a kik megfeszíténk,

Fásultan csak ámulunk.

Jövendölés: »Óh ti mindnyájan, kik átmentek az uton, figyelmezzetek és lássátok, ha vagyon-e fájdalom, mint az én fájdalmam?« Jerem. Sir. 1.. 12.

»Allanak vala pedig Jézus keresztje mellett az ő anyja, és anyjának rokona, Mária, Kleofás felesége, és Mária Magdolna.« Ján. 19., 25.

Mária Jézus keresztje alatt áll, sz. János csodálva nézi a szeretet áldozatát, a katonák koczkát vetnek Jézus öltönyére, nap és hold elsötétednek. A kereszt alatt fekszik a nép szava szerint Ádám koponyája, melyre a Megváltó vére hull. Jézus lehajtja fejét s kiadja lelkét. Meghalt. Az anya nézi, és meg nem hal, Isten nem engedi, hogy meghaljon. Jézus Szive megreped, az Anya szívének nem szabad megrepedni, ki kell bírnia, elevenen kell elviselnie magát a balált.

Oh fájdalom, melynél, Jézuson kívül, soha mélyebb e földön nem volt. — Oh csodálatra méltó anyyi szív, mely felfogta Jézus halálát, miként kehely a misebort, ne feledkezzél meg rólunk, e szomorú életben, kik Jánossal a kereszt alatt fiad lettünk. (Lig. Alf.)

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk.* *Üdv.*

V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. keresztjed által megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Úr Isten! engedd kérünk, nekünk szolgálóidnak, hogy folytonos lelki és testi egészségnek örvendhessünk s a dicsőséges mindenkor Szűz Máriának esedezésére a mostani szomorúságból kimenekedvén, örökké tartó örömet élvezhessünk. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

* Lorettói litánia imája.

23. állomás.

(VI. káp. Jézus halva Anyja ölében)

Jaj, magzatja im halott már
 Szívrepezstön sír, zokog, bár
 Visszasírni nem lehet,
 Óh Anyánk, kit ölbe tartasz
 Mindörökre meg nem halt az,
 Föltámad még gyermeked.

Jövendölés: »Hová ment a te Szerelmesed? Oh legszebbje az asszonyoknak? Hová tért a te Szerelmesed?«
 »Nincs neki színe, sem ékessége«. Én. Ének. 5., 17. Izaiás 53.

Mária ölébe veszi a keresztről levett halott Fiát. A szenvedélyes bűnbánó Magdolna ott térdel, János és Mária, Kleofás neje, meg Arimathiai József, Nikodemussal fájdalommal és tisztelettel állnak a vértanuk Királynéja körül. — Immár újra magáénak mondhatja Fiát, mert az áldozat befejeződött, az ég és föld kibékült, az Ára ott fekszik Mária ölében. Jézus már nem szenved, teste pihen, de az Anya él, hogy az egész világ helyett, mint egy pap, elmondja az utolsó miseimákat, *a hálaéneket a nagy Istennek, a világ megváltásáért.*

Uram irg. Krisztus kegy. Uram irg. *Miatyánk. Údv.*
 V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Mert a te sz. kereszted által megváltottad a világot.

Könyörögjünk*. Úr Isten! kinek szenvedésekor Simeon jövendölése szerint a dicsőséges Szűzanyának, Máriának szentséges lelkét a fájdalom töre által járta; engedd kegyelmesen, hogy kik az ő fájdalmait tisztelettel ünnepeljük, a te kínszenvedésed boldog eredményében részesüljünk. Ki élsz és uralkodol mindörökkön örökké. Amen.

* 7 fájdalmú Anya officiuma.

24. állomás.

(VII. káp. Jézust sirba teszik).

Föltámad, bár sirba zárják,
Gyász helyett majd öröm vár rád,

Oh Te élő fájdalom!

Csak hozzánk is légy jó akkor,

Adj nekünk is a vigaszból,

Vezess át a bánaton!

Jövendölés: »Az istenteleneknél lesz sírja, de a gazdagnál lesz halála után, mivelhogy gonoszsgot nem cselekedett, sem álnokság nem volt szájában.« Izaiás 53., 9.

»Eljöve tehat arimatiai József Eljöve pedig Nikodemus is. — Tevék tehat Jézus testét és azt lepedőkbe takarák fűszerekkel, a mint szokás a zsidóknál temetni. Vala pedig azon helyen, hol ő fölfeszítetett, egy kert és a kertben egy új sírbolt, melybe még senki sem létegett vala. Azért a zsidók készületnapja miatt, mivelhogy a sír közel vala, oda tevék Jézust « Ján 19., 40.

A szent városban a húsvéti Báránnyok köré gyűlnek a családok és szent zsoltárokat énekelnek. *Ez Jézusnak szól, az igazi megölt húsvéti Báránnyak*, kinek temetésénél nagyobb, szentebb nem volt. Mária könnyei hullanak a kősírra, melyben pihenni fog az ő Fia. A sír körül áll az egész keresztény egyház, néhány jámbor ember. De az igazi sír, mely egyedül méltó helye a megholt Jézus imádató szeretetének: *Mária fájdalmas és hálával telt anyai szíve.* »Oh Istennek fájdalmas Anyja. kérjed ki számomra azt a kegyelmet, hogy a föltámadás nagy napján dicsőséggel támadjak föl, jobboldon álljak és a menybe menjek, hogy Jézust örökké szeressem, dicsérjem és magasztaljam Amen.« (Ligouri sz. Allonz).

Uram irtg. Krisztus kegy. Uram irtg. *Miatyánk.* *Üdv.*

V. Imádunk téged Krisztus és áldunk téged.

F. Meri a te sz. keresztod által megváltottad a világot.

Könyörögjünk.* Úr Isten! ki nekünk harmadnapon egyszülött Fiad által, miután ez a halált legyőzte, az örökkévalóság kapuit megnyitottad: add, hogy fogadásainkat, melyekre megelőzőleg malasztod által gerjedtünk, kísérő segedelmeddel teljesíttessük. Ugyanazon a mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

* Húsvét vasárnapi ima.

8. Fájdalmas Anya szobra a keresztt alatt.

Megfeszített Üdvözítőnk
 És te, bajban megsegítőnk:
 Vérsző lelkű Szűz Anyánk!
 Tisztelgésünk, bánkódásunk
 Legyen lelki újulásunk,
 Irgalmatok hozza ránk!

Jövendölés: »Óh ti mindnyájan, kik átmentek az úton, figyelmezzetek és lássátok, ha vagy-e fájdalom, mint az én fájdalmam.« Jerem. siralm. 1., 12.

Ezen a helyen állhatott egykor a sz. keresztt, melynek helyébe a Kálváriát építették a régi selmeczi hívők. Jézus a kereszten és Mária 7 törrel szívében a keresztt alatt: ezt láttad, Ajtatos zarándok, az egész selmeczi Kálvárián. Jézus váltott meg téged és Mária ölébe, kezébe kerül minden kegyelem, hogy az emberek közt elossa. Itt megtanulhatod, hogy a szentek méltón voltak örökké nagy tisztelői 3 dolognak: Jézus szenvedésének, az Oltári szentségnek és Isten Anyjának.

Jézus, Mária a ti szenvedéstekek tanítson meg élni, szenvedni és boldogan meghalni.

Könyörögjünk*. Istennek sz. Anyja. A megtérő bűnösöknek Hathatós szószólója! Könyörögj érettünk sz. Fiadnak, hogy keserves kinszenvedése érdeméből bűneink bocsánatját megnyerhessük. Ámen.

* A 7 fájdalmú szobor magyar fölirata.

9. Hálaadó imádság.

(Ligouri szent Alfonz imája.)

Óh Úr Jézus Krisztus! ki azt mondád: »A ki utánam akar jönni, vegye föl keresztjét és kövessen engem« ime, én lépésről-lépésre követtelek keresztutadon és kiváló buzgósággal fontoltam meg rajta szenvedésed minden titkát. Köszönetet mondok Neked ezen nagy kegyelmedért és kérlek, ne engedd, hogy szenvedésed végtelen érdemei az én szegény lelkemnél kárba vesszenek. Mutasd meg vérző sebeidet mennyei Atyádnak elégtételeül minden bűnömért és gonosz tettemért. Mosd meg lelkemet drága véredben és mivel e földön a Kálvária hegyére követtelek, add, hogy Téged egykor mint Megváltómat és Üdvözítőmet Sion hegyén a menyek országában örökké láthassalak, szeresselek és dicsérjelek.

És te Fájdalmas Anya és ti, Istentől vérvörös koronával, hervadhatlan pálmával és fehér ruhával földíszített szentek, barátjai a földi keresztvivőknek! Mi szegény, még korona nélküli testvéreitek, gyöngé és inkább gonosz cselekedeteink súlyos terhe, mint a kereszt alatt görnyedő bűnösök, hozzátok emeljük könnyező szemeinket és kérünk titeket: emlékezzetek meg Isten előtt szegény lelkünkéről, hogy az irgalmas Úr rajtunk is megkönyörüljön, kik még ezen nyomorúságos és veszedelemmel teljes élet szenvedés-útjain ide-oda hanyatunk, hogy a kereszttel és kereszt által a ti társaságtokba jöjjünk és Istent veletek örökké dicsérjük és magasztaljuk. Amen.

10. Imádság, melyet Krisztus Urunk szenvedésének minden kápolnájánál el lehet mondani.

(Selmeczi Kálváriai imakönyv 14. old. 1770.)

Óh Úr Jézus Krisztus! én Megváltóm! köszönöm ezt a keserves szenvedésedet, melyet érettem szegény bűnösért (itt nevezd meg a titkot, pl. *az olajfák hegyén*) kiállottál; kérlek, adj nekem irgalommal ezen szent kínszenvedésed által, halálomig állandó kegyelmet. Amen. 3 Miatyánk és Üdvözlégy.

11. Imádság, melyet a Fájdalmas Anya minden kápolnájánál el lehet mondani.

(Selmeczi Kálváriai imakönyv 19. old. 1770.)

Óh megszomorodott Anyja az én Üdvözítőmnek! kinek legszentebb szívét nem kevésbé az én bűneimnek, mint a Te fájdalmadnak töre járta át; nyerj számomra ezen sz. fájdalmad által, halálom óráján igazi bűnbánatot, a Te szived szerint való szívet, melylyel Téged és Fiadat, az én Jézusomat itt ideig s ott örökké szerethesselek. Amen.

12. Imádság Krisztus kínszenvedéséről.

(Selmeczi Kálváriai imakönyv 9. old 1770.)

Úr Isten! ki a világ megváltásáért születni, a zsidóktól megvettetni, Judástól csókkal elárultatni, kötelekkel megkötötni és mint ártatlan bárány mézsárszékre vitetni, Annás, Kaifás, Pilátus és Heródes elé méltatlanul állíttatni, hamisan vádolttatni, ostromoztatni, kinevettetni leköpdöstitni, tövissel koronáztatni, arczul veretni, náddal ütötni, szemeid bekötötni, tested meztelenné tétetni, keresztre feszíttetni, a latrokhoz és gyilkosokhoz hasonlítottatni, epével

és eczettel itatni és lándzsával átütletni akartál: kérlek Téged óh Uram, ezen legszentebb fájdalmaidra, melyekről én, méltatlan ember, most elmélkedem, szent keresztedre és halálodra, méltóztassál engem a pokol kínjaitól megszabadítani és oda juttatni, a hova a megfeszített latrot vezetted magaddal, ki az Atyával és Szentlélekkel igaz Isten, élsz és uralkodol mindörökké. Amen.

13. Szeretet-fohász a megfeszített Jézushoz.

(Selmeczi Kálváriai imakönyv 1770. 11. old.)

Óh én Jézusom! mily embertelen kegyetlenséget vittek végbe Rajtad bűneim! Mert én, én vagyok az a gonosztévő, a ki Téged oly csúfosan levetkőztetett, oly sokfelé megsebezett: óh én bűnöm, én bűnöm, én legnagyobb bűnöm! Bocsásd meg nekem óh Jézusom és nézz reám irgalmas szemeddel, melylyel a bűnbánó latorra tekintettél a keresztről! Lábaidhoz borulok a bűnbánó Magdolnával és keservesen siratom bűneimet; igazán fölteszem magamban, hogy életemet megjobbitom. Óh hagyj inkább ezen helyen meghalnom, semhogy Téged a jövőben egyetlen-egy halálos bűnnel megbántsalak. Amen.

14. Imádság délután 3 órára,

a mikor Krisztus Urunk a keresztfán meghalt.

(Selmeczi Kálváriai imakönyv 18. old. 1770.)

Óh jóságos és könyörületes Jézus, én reményem és mindenem! azon kimondhatalan keserűség által, melyet irántunk való szeretetből 3 óra hosszat tartó haldoklásod alatt a kereszten kiállottál, legfőképp azon órában, mikor legszentebb lelked a testből elszállott, könyörülj rajtam s más lelkeken, melyek ezen pillanatban a keserű halállal

vívódnak, hogy velük együtt boldog halállal muljak ki. Amen. Miatyánk. Üdvözlégy.

Jegyzet. Krisztus keserves halálának emléke és tisztelete Isten előtt igen kedves, nekünk pedig boldog halál elnyerésére igen hasznos; azért egyszer se hagyjuk el; s ha megesnék, hogy oly társaságba jutnánk, hogy ezt az imádságot ebben az órában el nem mondhatnók s egy kicsit félre nem vonulhatnánk, akkor legalább néhány forró, szívből eredő fohással emlékezzünk meg róla és könyörögjünk szerencsés haláláért.

15. Imádság Jézus isteni Szívéhez.

(Selmeczi Kálvár. imak. 10. old. 1770.)

Óh legszerelmesebb Jézus! ki szentséges Szivedet az Oltáriszentségben ételül és vigasztalásul akartad adni, hogy szívünket a szeretet útján egészen Magadhoz vonjad: hallgasd meg a Hozzád kiáltók kérését, és add meg kegyelmesen, hogy mindnyájan, kik kárhoztatják és siratják az emberek tiszteletlenségét és hálátlanságát ezen isteni Szív iránt, és kárpótláskép iránta lehető tiszteletet akarnak tanusítani, épen ezen szentséges Szív szeretetétől lángra gyuljanak, és irántuk való jószágodat örökké dicsérik és magasztalják. Amen.

16. Jézus szentséges Szívének litániája.

(300 napi búcsú XIII. Leo pápa 1879. ápril 2.)

Uram, irgalmazz nekünk!

Krisztus, kegyelmezz nekünk!

Uram, irgalmazz nekünk!

Krisztus, hallgass minket!

Krisztus, hallgass meg minket!

Mennybéli Atya Isten!

Megváltó Fiu Isten!

Szentlélek Isten!

Szenháromság egy Isten!

Jézus Szive, az örökkévaló Atya Fiának szive,

- » » a Szűz Anya méhében a szent Lélektől alkotott sziv,
- » » az Isten megtestesült igéjével egyesült sziv,
- » » legcslegfölségescbb sziv,
- » » Isten szent Felségének temploma,
- » » a Magasságbelinek szövetségsekreénye,
- » » Istennek háza és mennyország kapuja,
- » » a szeretetnek lángoló tűzhelye,
- » » az igazságosságnak és szeretetnek kincsháza,
- » » jószágtól és szeretettől áradozó sziv,
- » » minden erénynek mélységes tengere,
- » » tömérdek dicséretre méltó sziv,
- » » minden szivnek királya és középpontja,
- » » a tudomálynak és bölcseségnek rengeteg kincseit magában rejtő sziv,

LITANIÁK

Jézus Szive, melyben az istenségnek egész valója
lakozik,

- » » melyben a mennyei Atyának kedve
tellett,
- » » melynek özönnel gazdag forrásából
mindnyájan meritettünk,
- » » az örök halmoknak kívánsága,
- » » csendestűrő és nagyirgalmas sziv,
- » » az esennen hozzád folyamodók iránt
gazdag sziv,
- » » az istenes életnek és szentségnek forrása,
- » » bűneinkért engesztelő áldozat,
- » » szitkokkal tetézt sziv,
- » » bűneinken sanyarkodó sziv,
- » » mindhalálíg engedelmes sziv,
- » » lándzsával átfödött sziv,
- » » minden vigasztalásnak kútfeje,
- » » a mi életünk és feltámadásunk,
- » » a mi békességünk és kiengesztelődésünk,
- » » a bűnösök áldozatja,
- » » a benned bizók üdvössége,
- » » az istenes halállal kimulók reménysége,
- » » minden szentek gyönyörűsége,

Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, Uram
irgalmazz nekünk!

Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, hallgass
meg minket!

Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, irgalmazz
nekünk!

V. Szelid és alázatos szívű Jézus,

R. Alakítsad szived szerint szívünket.

Könyörögjünk.

Mindenható. Örökkévaló Isten! tekints a te szerelmes szent Fiadnak szívére, valamint a bűnösök helyében neked bemutatott hálaadására és elégtételére, nekik pedig, a te irgalmad-kegyelmedért esennen esedezőknek, adj kiengesztelődve bocsánatot, ugyanazon szent Fiadnak, Jézus Krisztusnak nevében, ki veled él és uralkodik a szent Lélekkel egyetemben, Isten mindörökkön örökké. Amen.

17. Felajánló imádság Jézus szentséges Szívéhez.

(XIII. Leo pápától.)

Édességes Jézus! az emberi nemzetnek megváltója tekints reánk, kik mélyen megalázkodva oltárod zsámolýához borulunk. Tied vagyunk és akarjuk is, hogy tied legyünk, hogy pedig hozzád mennél szorosabban fűzödjünk, ime ma önkényt Szentséges Szívednek ajánlja magát mindegyikünk. — Téged ugyan sokan sohasem ismertek; Téged sokan, — megvetvén parancsolataidat, — semmibe sem vettek.

Könyörülj meg mindnyájunkon, jóságos Jézus! és ragadj mindeneket szentséges Szívedhez. Légy királya, Uram! nemcsak híveidnek, kik sohasem hagytak el, hanem azoknak is, a kik mint tékozló fiúk tőled eltávoztanak: vonzzad őket, hadd térjenek vissza, sietve az atyai házba, nehogy nyomorultul éhen vesszenek. Légy királya azoknak, akiket a vélekedések tévedése fogva tart vagy a pártütés elszakított, és szólítsd őket vissza az igazság révpartjába, a hitnek egységébe, hogy hovahamar egy akol legyen és egy pásztor. Légy királya végezetül mindazoknak, a kik a pogányság ősi babonáiban bolyonganak, és

ne késlekedjél őket a sötétségből Isten fényének és országának visszahódítani. Adj, Uram! anyaszentegyházadnak szabadsággal teljes biztonságot; add minden népeknek a társadalmi rend és béke nyugalmát: tedd meg, hogy földünk mindkét sarkától csak ezen szózat hangozzék vissza: Legyen áldott a szentséges Szív, a kitől üdvösségünk származott; Neki dicsőség és hódolat mindörökké. Amen.

18. Kitünő ajtatosság

vagyis mód, ahogy a megfeszített Üdvözítőhöz imádkozni kell.

(Selmeczi Kálváriai imakönyv 38. old. 1770.)

(Ezt igen nagyon ajánlom, hogy ésszel és szívvel tudjunk imádkozni, ne csak szájjal. - Jó lesz az úton felolvasni.)

Szeresd állandóan a megfeszített Jézust! Érezz iránta szivedből fakadó *szánalmat*, hogy irántad való szeretetből annyi fájdalom után keserű halált szenvedett. Nézd meg minden pénteken, vagy ha akadályoznak, legalább vásár- és ünnepnapon néhány perczig a megfeszített Üdvözítő képét és gondold el:

Ki az, a ki a kereszten függ? t. i. a mennyei Atyának legkedvesebb, egyszülött Fiad, ég és föld Ura. maga a szentség és ártatlanság.

Minő mondhatlan fájdalmakat állott ki úgy benn lelkében, valamint testén véres gyötrelmében az Olajfák hegyén és a kereszten? milyen fájdalmas volt az ő ostromoztatása, megkoronáztatása, megfeszítettése, kigúnyoltatása, káromoltatása stb . . . . .

Minő módon szenvedte el mindezt a te Üdvözítőd? t. i. teljes megadással. erős lélekkel, vágygyal és véghe-tellen szeretettel.

Kiért szenvedett ilyeneket? egy ügyefogyott teremtésért, érted, nagy és hálátlan bűnösért, ki Őt nemcsak ez egyszer mint a zsidó hóhérok, hanem különböző és szörnyű bűneiddel százszor meg százszor feszítetted meg. Bánd meg eddig való hálátlanságodat, annyiszor elkövetett vétkeidet, mondj dicséret, hálát és köszönetet ezért a szeretettől áradó megváltásért, szeresd teljes szivedből Megváltódat, ki te beléd véghetetlenül szerelmes. Légy azon, hogy mások is szeressék és tiszteljék őt, légy türelmes szegénységben, betegségben s más bajban, és hébe-korba sanyargasd testedet egynémely vezekléssel az Ő kedvéért.

Reggel, ha fölébredsz, és elmondtad: Dicsőség az Ayának és Fiúnak és szent Lélek Istennek, dicsértessék és áldassék a legszentebb szent Háromság, most és mindörökkön örökké, Amen, kelj fel a megfeszített Jézus nevében. Jeleld meg homlokodat, a hogy tudod, ezzel a négy betűvel: J. N. R. J. és mondjad áhitattal: »Názárethi Jézus, zsidók királya. Ez a győztes jel oltalmazzon meg engem minden látható és láthatatlan ellenségemtől, óvjon meg a test és lélek minden bajától«. — Ez a fölirat igen erős és foganatos minden égiháború ellen. — Ennek utána a megfeszített Üdvözítő előtt, vagy a templomban az Oltáriszentség előtt kérd Jézust, 5 szent sebére, hogy a Mindenható Isten téged ezen a napon minden bűntől megoltalmazzon, s inkább ebben a perczen engedjen kegyelem állapotában meghalni, mintsem valami bűnbe, főleg nagyba csni.

Naponta, iparkodjál szent misét hallgatni, félre téve minden munkádat, kivévén, ha olyannyira sürgős, hogy félórára sem halaszthatnád el. Mert a mise igazi ismét-

lése és emlékezete Jézus Krisztus keserves szenvedésének és halálának. Figyelj arra a sz. mise alatt, mikor a pap a kelyhet eltakarja; az Úr testének és vérének fölmutatására, a pap áldozására. Ébressz magadban bánatot és forró vágyat, bár méltó lehetnél arra, hogy a pappal ezt a legfölségesebb Szentséget magadhoz vennéd. Biztosra veheted én keresztényem, hogy, ha szent misét hallgatva világi dolgaidban állandóan segítségül hívod a Mindenható Istent, minden ügyed hasonlíthatlanúl jobban sikerül, mint ha csak a magad fortélyába, eszébe, iparkodásába veted bizalmadat. Dicséretes példát mutatnak ebben a sok munkával elhalmozott koronás fők, a kik minden nap szent misét hallgatnak. — Mikor a pap az utolsó áldást adja a népre, nem kell mindjárt kifutni a templomból, a hogy ez sajnós, sok embernek rossz szokása, hanem várd egy kevés türelemmel, míg a pap sz. János evangéliumát elmondja, vagy az Oltáriszentség kitételekor áldását adja. Épúgy az esetben, ha valaki áldozik. Ilyenkor várd meg, míg a pap mindent elvégez; mert bizonyosra veheted, hogy egy-két percz alatt otthon keveset mulasztasz és veszítesz; de ha elhagyod Isten áldását, mely mindenkinek szól, sokat veszítesz.

Valahányszor elmégy hazulról, ajánld magadat és dolgaidat Krisztus 5 sebébe. Csókold meg búcsuk elnyerése végett a feszületet. Azért is igen jó, ha olyan kis keresztet hordasz testeden, vagy a rózsafüzéren, melyen a megfeszített Üdvözítő képe van, hogy kísértés, vagy baj idején vagy ájtatosságból, avagy búcsu nyerése végett nálad legyen, megcsókolhassad, tisztelhessed.

Munka előtt mondd: »Óh legkedvesebb Jézus! egyesülve azon szándékkal és szeretettel, a mellyel Te e

földön mindent végeztél, óhajtom én is ezt a dolgot Isten nagyobb dicsőségére végezni».

Munka után: »Óh Jézus! egyesülve végtelen érde-
meiddel, ezt a cselekedetet ajánld föl mennyei Atyádnak
és pótolj minden tökéletlenségemet». Mondj minden nap
Krisztus 5 sebe tiszteletére 5 Miatyánkot és Üdvözlégyet
hogy szerencsés halált érj.

Ha feszületet látsz, sóhajts emígy Jézushoz: »Óh Úr
Jézus Krisztus! mély sebeid és Szived minden fájdalma
által könyörülj rajtam és minden bűnösön, kivált a halál
óráján». Amen.

Ha a fájdalmas Isten-Anyja képét látod: »Óh
Jézus Anyja! Jószívű Anya! alakítsd szívemet Szived és
kedves Fiadnak Jézus Krisztusnak Szive szerint». Amen.

Minden hónapban, vagy legalább nagy ünnep- és
búcsu-napon, igen nagy buzgóság vágyával és szeretettel
áldozz, mert Krisztus az Oltáriszentséget szentséges szen-
vedésének megemlékezésére szerezte; és ez a szentség
legkiválóbb eszköze az örök üdvözölésnek és a Jézus
Krisztus kínszenvedése és halála végtelen érdemeiben
való részesedésnek.

Évente, Jézus szentséges Szívének tiszteletére, a
mely Szív minket véghetetlenül szeretett, irántunk való
szeretetből oly mondhatatlan fájdalmakat, igenis magát
a keserves halált elszenvedte, végezz 9 napi ájtatosságot.
Ezt az ájtatosságot elkezdheted Úrnapján és befejezheted
pénteken, Úrnap nyolczadának multával, a mely napra
állandóan Jézus szentséges Szívének ünnepe esik. De bár-
mely más időben is elkezdheted. — Ha effajta ájtatos-
sággal megtisztelünk némely szentet, a kik csak szolgálói
az isteni Szívnek, mennyivel inkább kell tisztelnünk urát

ennek az imádásra és szeretetre legméltóbb Jézus szívének?* Kivált, hogy már maga Krisztus is kinyilvánította, hogy Előtte igen kedves az Ő szentséges Szívének ájtatossága és hogy kiváló kegyelmekkel és minden jóval fogja elhalmozni mindazokat, a kik ezt forró szeretettel és buzgósággal fogják tisztelni. *Ezt az ígéretet ennek a könyvecskének megírója (Perger Ferencz S. J. 1750.?) az isteni Szív más sok ezer tisztelőjével már kitapasztalta.*

Hasonlóan Jézus sebei tiszteletére meggyónhatol és áldozhatol 5 pénteken, ha azonban e napok alatt ünnep esik, a mikor teljes búcsút lehet nyerni, úgy ne pénteken, hanem ilyen ünnepen gyónjál és áldozál. Azért is nem egy keresztény lélek hibázik ily esetben, a mikor 9 vagy 10 pénteki vagy szerdai ájtatosságot végezvén, olyankor gyónik, az ünnepen való gyónást meg elhanyagolja. Ez tehát soha se essen meg! Ugyanígy lehet a 7 fájdalomú szent Szűz, egyúttal Jézus Krisztus keserves kínszenvedésének és halálának emlékére szent gyónást és áldozást végezni. — Ha szép idő van és munkád megengedi, ájtatosan meglátogathatod a Kálvária-hegyet. Mert Isten sokkal több kegyelmet, még pedig *kiválóbbakat osztogat ilyen helyen*, mint otthon, mert az ilyen uttal ájtatossággal egy kevés vezeklés is jár a rossz utnak és hűvös levegőnek miatta. Teljes bizonyságunk van erre Mária-Zellben és más kegyhelyeken.

* Ime, mily régen tisztelték Selmeczen Jézus szentséges Szívét, mikor ez az ájtatosság a világ legnagyobb részében aludt!

19. Rövid és könnyű mód,

miként lehet az egész év minden órájában a megfeszített Krisztusról megemlékezni. (Selmeczi Kálv. imk. 1770. 20. old.)

(Az ájtatos előimádkozó az uton minden óra elején olvasson föl ebből hangosan egy-egy részt.)

5 órákor este: emlékezzél meg Jézus Krisztus nagy és mély alázatáról, a mint apostolainak lábaihoz borult, habár bűnösök voltak s lábaikai megmosta, bár maga az ég és föld legnagyobb Ura volt. Kérjed ezuttal azt a kegyelmet, hogy magadat kevésre becsüljed, hogy az emberek minden hiú tiszteletadását és dicséretét messze kerüljed és felebarátodat le ne nézzed.

6 órákor: gondoljad el Jézus Krisztusnak irántunk, emberek iránt való megfoghatatlan szeretetét, mellyel a legfűlségesebb oltári szentséget szerzette, a melyben legdrágább testét és véréát táplálékul hagyta nekünk. Kérj magadnak buzgó vágyat arra, hogy a lehető legtisztább lélekkel és legforróbb szeretettel vehessed azt magadhoz.

7 órákor: emlékezzél arra, hogyan izzadt vért Jézus Krisztus az olajfák hegyén, mikor a Getszemáni kertben szemei elé állott keserves szenvedése és halála, a súlyos bűnök nagy tömege és oly sok ezer gonosz bűnösnek hálátlansága; hogyan imádkozott erővel ezen aggodalmában mennyei Atyjához, hogyan hagyta magát egészen ennek isteni, legbölcsebb határozatára és akaratára.

Könyörögj azért a kegyelemért, hogy az életben előforduló nehéz pillanatokban soha se légy kishitű, hanem örökké vidáman az Isten akaratára bizzad magad és buzgón kitarts az imádságban.

8 órákor: emlékezzél meg arról, hogy árulta el Jézust Judás hamis csókja s hogyan fogták el ellenségei. Kérjed, hogy minden kétszínűséget kerülhess, felebarátodat őszintén szeressed és vele hamisan ne bánj.

9 órákor: gondolj arra, hogyan vezették a fogoly Jézust Kaifáshoz, hogyan vádolták; miként állott ki itt a börtönben egész éjjel oly rettentő nagy és sok szidást, méltatlanságot, legförtelmesebb gúnyolódást, legutálatosabb leköpést, kegyetlen arczulütéseket, a mi a nagy ítélet napján mind kiderül. Óhajtsad, bár tudnád mindezt a tiszteletlenséget a szeretet legteljesebb tetteivel pótolni. Érezz igaz részvétet a kigúnyolt Megváltó iránt. Köszönetkép ajánlkozzál arra, hogy Iránta való szeretetből minden gyalázatot és megvetést bosszu nélkül, türelmesen akarsz elszenvedni.

10 órákor: gondolj arra, hogy tagadta el gyalázatosan háromszor Péter az ő legkedvesebb Tanítómesterét és Urát, mivel félt, hogy Krisztus miatt az emberek megvetik, vagy tán börtönbe is vetik és halálra ítélik. -- Könyörödj azért a kegyelemért, hogy emberi tekintetből, vagy ideig való dolog elveszte miatt, ha mindjárt életedbe is kerülne. Istent semminő nagy bűnnel meg ne bántsd s ez által el ne tagadjad.

Reggel 4 órákor: gondold meg, mikép vádolták hamisan Krisztust Pilátus előtt, s miként hallgatott ő minderre a vádaskodásra magának Pilátusnak igen nagy csodálatára. Kérjed azt a kegyelmet, hogy Jézus szeretetéből minden hamis rágalmat és üldözést, gyűlölet és ellenségeskedés nélkül, erős lélekkel el tudj tűrni.

5 órákor: gondolj arra, hogy küldték Jézust Pilátustól Heródeshez, itt azonban fehér ruhába öltöztették, bo-

londnak tartották és kigúnyolták. Kérd azt a malasztot, hogy Isten szeretetéből minden gyalázkodó szót és méltatlanságot embertársad részéről türelmesen elviselj.

6 órákor: gondolj arra, mikép vetkeztették ki Jézust minden ruhájából, a mi az ő legnagyobb fájdalmainak egyike volt, hogy az emberek testi gyönyöreieért vezekeljen, s hogyan szakgatták föl testét sok ezer ostor ütéssel egész megszántásig. Imádkozzál azért a malasztért, hogy tested mindig tiszta legyen és a te állapotodnak megfelelő, szeplőtlen életet élj.

7 órákor: emlékezzél meg arról, mikép koronázták meg Jézust idáig hallatlan módon egy szörnyűséges hogyes töviskoronával, s hogyan lyukasztották át fejét elmondhatlan fájdalmakkal. Kérd azt a kegyelmet, hoy minden kevélységet és nyakaskodást elkerülj.

8 órákor: emlékezzél meg arról, miképen csúfolták ki újra a lehető legsértőbb módon Jézust, köpték és verdesték isteni arcát fájdalmas koronázása után a katona legények. Ébreszd föl magadban a részvétet és kérj olyan kegyelmet mint előbb 9 órákor.

9 órákor: emlékezzél meg, miképen mutatta meg Pilátus a szájalomra méltóan összevagdalt és tövissel koronázott Üdvözítőt a népnek, hogy ezzel szájalomra bírja őket. Ők azonban irgalmatlanul dühbel és bosszúval telve hangosan kiáltották: feszítsd meg, feszítsd meg őt; bocsásd el nekünk Barabbást, a gyilkost. Légy annyi igaz részvéttel megvetett Üdvözítőöd iránt, tedd föl magadban komolyan, hogy Őt ezentúl bűnnel meg nem feszited és az emberi segítség és kegyelem hátafordítását türelemmel viseled el.

10 órákor: emlékezzél meg arról, miképen ítélte halálra Pilátus Jézust, ártatlanul, mindenképen méltatlanul, mivelhogy félt, hogy a császár jóindulatát elvesztené, a hogy a zsidók fenyegették. Kérd a kegyelmet, hogy Istent meg ne sértsed, az igazságosság ellen és lelkiismereted ellen ne cselekedjél, hogy ezzel embernek tessed; és hogy az emberek hamis ítéletét is önkényt elszenvedjed

11 órákor: emlékezzél arra, mily nagy, kimondhatatlan vágygyal és szeretettel vette magára Jézus nehéz keresztjét s vitte sok ezer bajjal, türelmesen, egész a Kálvária hegyőre, hogy minket megváltson. Kérjed a kegyelmet, hogy Isten szeretetéből a magad kis keresztjét és kollektlenségét halálíg szívesen és állhatatosan elbírad; naponta pedig legalább egy Miatyánkkal és üdvözléggel tiszteld Krisztus váll-sebeit, melyeket a nehéz keresztfahordozás okozott neki.

12 órákor: gondold meg, mekkora kegyetlenséggel és legkínosabb tágítással szögezték a keresztfára és magasztalták föl Jézus Krisztusnak amugy is megsebzett tagjait. Ajánlkozzál kedves Megváltódnak, hogy Iránta való szeretetből készséggel fogadod nyomorúságodat, melyet mások okoznak neked; hogy tested vágyait állandó önmegettagdással megfeszíted és testedet egy-némely vezeklő cselekedettel sanyargatni fogod. Imádkozd el a délre előírt imádságot.

1 órákor: emlékezzél Krisztus 3 első szavára, melyet a kereszten mondott, t. i.: »Atyám bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek«, »Ime a te fiad (mondá Krisztus Máriának), ime a te Anyád«, (mondá Jánosnak). »Még ma velem lész a paradicsomban«, (igéré Dismasnak). Bocsáss meg hasonlóan, Krisztus szeretetéből,

minden ellenségednek, kívánj nekik minden jót, ajánld magad Isten Anyjának, mint egy méltatlan gyermek. Könyörögj a bűnbánó latorral a mennyei paradicsomért.

2 órákor: fontold meg Jézus 3 következő szavát: »Istenem, Istenem. miért hagytál el engem?« »Szomjazom«. »Befejeztetett«. Kérj kitartást a jóban. még akkor is, ha minden vigasz, akár külső akár belső elvételik tőled.

3 órákor: fontold meg Krisztus utolsó szavát: »Atyám kezeidbe ajánlom lelkemet«. Életedben és végső haldoklásodban add át magad egészen Isten akaratjának, Imádkozd el a 3 órára előirt imádságot.

4 órákor: emlékezzél meg arról, mikép tétetett Jézus az uj sírba. Kináld oda szivedet sír-helynek, hogy minden gonosz szokásodat kiirthassad, a keresztény erényekben gyarapodjál. *s így Krisztus egy uj sírban pihenhessen.*

Jegyzet. Krisztus szenvedésének illetén óra szerint való emlékezetét igen könnyen szokásoddá teheted. ha néhányszor figyelemmel el-elolvasod, erről magad kikérdezed, minő titkot jelent minden óra s minő kegyelmet kell ekkor kérned.

20. Lelki számvétel.

(Pázmány Péter imakönyvéből.)

Lelkére kötöm minden előimádkozónak, hogy ezt a „lelki számvételt“ Selmecz felé menet, vagy pihenéskor népének egyszer fönnhangon elolvassa, hogy minden zárándok jól meg tudjon gyónni. Mert bizony néha el kellene küldeni az öregjét is, tanítaná meg az iskolás fia, hogy kell lelki számvételt csinálnia és gyónnia,

hogy megjavuljon. Azért senki el ne mulassza ezt végig hallgatni! Ilyenkor ha uton vagytok lassan, egy csomóban lépkedjete.

Mit vétettél Isten

I-ső parancsolatja ellen?

(Én vagyok a te Urad . . . . .)

Először mondd meg Gyóntató Atyádnak, mennyi ideje, hogy meg nem gyóntál? Az elmúlt Husvétra meggyóntál s megáldoztál-e? Betöltötted-e az elébbi gyónásban adott penitencziát? Nem furdal-e lelkiismereted, hogy elébb nem épen és igazán gyóntál? Most jól készültél-e a gyónáshoz? Adtál-e hálát Istennek reád való gondviseléseért? Tudod-e a Hiszekegyet; Tíz parancsolatot? Imádságodban, Isten igéje hallgatásában figyelmesen, ájtatosan viselted-e magadat: vagy elméddel ide s tova vándorlottál? Zúgolódtál-e Isten ellen? Kétséges voltál-e Atyai gondviselésében? Hittél-e álmaidnak, varázsló dolgoknak, kerested-e babonával a jövődöt? Szoktál-e reggel s este imádkozni? Kész voltál-e ember szeretetéből vagy félelméből vétkezni?

A II. parancsolat ellen.

(Istennek nevét hiába ne vedyed.)

Hittad-e bizonyágul Istent hamis mondásra? Szükség nélkül esküdtél-e Istenedre, lelkedre, keresztény Hitedre? Szokássá vetted-e, hogy szó közben akármin megesküszöl, meg sem gondolván, ha igazán esküszöl-e vagy nem? Megfeddetted-e a hozzád tartozókat esküvéseket hallván? Esküdtél-e, hogy felebarátodat megvered, neki kárt csinálsz? Esküvel ígértél-e valamit igaz szándék nélkül? Fogadtál-e valamit Istennek? Halasztottad-e? Az isteni

dolgokat, szent Írást nem fordítottad-e tréfa dologra? Káromoltad-e Istent, szentjeit, valaki atyját, anyját, lelkét?

A III. parancsolat ellen.

(Megemlékezzél róla, hogy ünnepeket szentelj.)

Ünnepnap, ha ráértél, halottál-e misét, prédikációt? És hogyan? Voltál-e oka, hogy családod, cseléded ünnepnap misét, Isten igéjét nem hallgatott, nem kényszerítvén őket erre? Munkálkodtál-e, tobzódtál-e ünnepnapon? Isten házában beszélgettél-e?

A IV. parancsolat ellen.

(Atyádat, Anyádat tiszteljed, hogy hosszú . . . .)

Atyádat, Anyádat tisztelted-e, vagy szidtad, átkoztad? Voltál-e engedelmes parancsolatjoknak? Kívántad-e halálukat? Haragudtál-e reájuk? Indítottad-e őket bosszuságra és szomorúságra? Szükségben segítetted-e őket? Testamentumokat be teljesítetted-e? Azon képen az asszony: tisztelte-e férjét? Vagy engedetlenségével fejességével szitokra indította őt? Bizott-e urában? A férj pedig viselte-e gondját háza népének: fiait és a hozzá tartozókat, isteni szolgálatra és imádságra tanítván, tehetsége szerint igyekeztvén, hogy felesége, gyermeke, cseléde Isten szerint éljen, a bűnt eltávoztassa az Anyaszentegyház szentségében szabott időben részes legyen? Háza népét betegségében elhagytad-e, nem viselvén gondot mind testére, mind lelkére? Testi és lelki orvosságot szereztél-e? Fejedelmednek, lelki pásztorodnak engedelmes voltál-e? Náladnál idősbeket megbecsültél-e?

Az V-ik parancsolat ellen.

(Ne ölj . . . .)

Szándékkal, cselekedettel, tanácsoddal, parancsolattal, dicséreteddel, segítségoddal, voltál-e részes más ember halálában. vagy méltatlan verésében? Kivántál-e gonoszt felebarátodnak? És mit? Tartottál-e haragot valakire? Módot kerestél-e bosszúra? Megbocsátottál-e felebarátodnak, mikor bocsánatot kért? Ha valakit megbántottál, igyekeztél-e engesztelni, bocsánatot kérvén tőle? Szidtál, csúfoltál, gúnyoltál-e valakit szembe, háta mögött? Átkoztad-e marhádat, az esőt, szelet stb.? Öltél-e valakit lelkében: bűnre indítván, vagy gonosz példával megbotránkoztatván? Gonoszokat feddettél-e? Hizelegtél-e? Segélte-e a szűkölködőt, kiváltképen, ha láttad, hogy hideg vagy éhség miatt veszedelemben vannak? Mert a kit nem tápláltál, azt megölted. Hintettél-e szóddal, vagy cselekedettel visszavonást az emberek közt?

A VI-ik parancsolat ellen.

(Ne paráználkodjál.)

Szántszándékos gondolatoddal vétkezettél-e? Hányszor illetlen szóval? Hát cselekedettel? Rosz könyveket nem olvastál-e? Illetlen nótát nem hallgattál-e? A bűnre vivő alkalmat: részegeskedést, tilos látogatást, találkozást kerülted-e? Annyira a testhez és a világhoz ragaszkodtál-e, hogy kész voltál el lenni az örök boldogság nélkül, csak mindenkor itt élhettél volna?

A VII-ik parancsolat ellen.

(Ne lopj.)

Vettél-e, vagy volt-e szándékod, hogy elvedgyed más ember jószágát, titkon vagy erővel? Felebarátodat cseré-

ben. vásárlásban. marhád eladásában megcsaltad-e? Tet-től-e kárt más ember vetésében, kertjében, jószágában? Valamit találtál, megadtad-e urának? Van-e más ember jószága kezében? mert azt tudnod kell, a mit szent Ágoston ír: hogy a bűn meg nem bocsáttatik valamig a hamisan el vett jószág meg nem adatik? Szolgád fizetését megtartottad-e? Mikor módod volt a megfizetésben. halasztottad-e adósságod fizetését? Úzszorát vettél-e pénzre, gabonádra? Rest, hamis szolgálatod miatt tettél-e kárt uradnak? Eladtál-e marhát. melynek vétjét tudtad, ezt meg nem jelentvén? Éltél-e hamis mértékkel? Rosz pénzt adtál-e másnak? Egyelitted-e borodat, gabonádat hogy többet nyerhess rajta? Adtál-e szegénynek Istentől vett javaidból? A mit ígértél, megadtad-e? Erőltetted-e adósidat, mikor nem volt módjuk a fizetésre? Voltál-e tékozló játékban, italban? Tisztességét, jó híret, nevét felebarátodnak kissebbítetted-e szóddal? Rágalmaztál-e valakit? Megbotránkoztattál-e valakit, főleg gyermekeket? Valakinek titkos bűnét kihirdetted-e? A rád bizott titkot kicsacsogtad-e? Mód nélkül nem gyanakodtál felebarátodra? Megdorgáltad-e az emberszóllókat és rágalmazókat, vagy inkább ingerelted rágalmazásra?

A VIII. parancsolat ellen-

(Hamis tanubizonyságot ne tégy felebarátod ellen)

Hamis tanuskodással, hivalkodó, hízelkedő beszéddel vétkeztél-e? Esküdtél-e hamisan? Titkoltad-e a mit meg kellett volna mondanod? Ha ebből kára következett valakinek. megtéritetted-e?

A IX. parancsolat ellen.

(Felebarátodnak feleségét bűnre ne kívánjad).

Borzasztóbb bűn a VI. parancs elleni bűnnél, mert megbántja felebarátjának házasságát is.

A X. parancsolat ellen.

(Se házat, se mezejét . . . . .)

Kivántad-e felebarátod birtokát hamisan tieddé tenni, ha módod lett volna benne?

Az Anyaszentegyház:

I. parancsolatja ellen.

(Az Anyaszentegyháznak szokott ünnepnapjait megüljed.)

II. parancsolatja ellen.

(Ünnepnap misét becsületesen hallgass.)

Hányszor maradtál el ünnepnap szent miséről lustaságból, hanyagságból? Nem jöttél-e későn magad hibájából?

III. parancsolatja ellen.

(Bizonyos napokon a parancsolt bűjtöket megtartsad és némely eledelel magad megtartóztassad.)

Ha se beteg, se utas, se szorult nem voltál; bűjti napot megtartottad-e?

IV. parancsolatja ellen.

(Bűneidet minden esztendőben a keresztény Anyaszentegyház törvénye szerinti áldozó papnak meggyónjad és legalább húsvét táján az oltári szentséget magadhoz vedyed.)

V. parancsolatja ellen.

(Tiltott napokon menyegzőt ne tarts.)

Ezen fölül vizsgálhatod lelkedet a *hét főbűn szerint* is: 1. a kevélység, 2. a fősvénység, 3. a bujaság, 4. az irigység, 5. a torkosság, 6. a harag, 7. a jóra való restség.

És a Szentlélek ellen való bűnök szerint is; ezek pedig: 1. Isten irgalmasságában való vakmerő bizakodás 2. Isten kegyelméről való kétségbe esés, 3. a megismert igazság ellen való tusakodás. 4. Isten kegyelmének mástól való irigylése, 5. az üdvös intések ellen a bűnökben való megátalkodás, 6. a végső penitenciátlanság.

Ha gyónol, mondd meg a nagyobb vétkeknél, *hányszor követted el?* Ha nem tudod pontosan a számot, mond meg »körülbelül ennyiszor-annyiszor« avagy »heten-kint havonkint ennyiszor-annyiszor.« Így parancsolja az anyaszentegyház, így kívánja Isten.

21. A Kalváriai nagy búcsu.

a) *A búcsu ideje:* sz. kereszt feltalálása (május 3.) és fölmagasztaltatása (szeptember 14.) ünnepén, ha vasárnapra esik. Máskülönbén az ünnep után következő legközelebbi vasárnap.

Teljes búcsút csakis szombat délutántól vasárnap estig lehet nyerni, vagyis ekkor kell látogatni a Kalváriát. Gyónni egész héten, áldozni azonban csak szombaton és vasárnap lehet.

b) *Mily föltétel alatt lehet teljes búcsut nyerni?* Oly föltétel alatt, ha az ember a szombat délutántól vasárnap estig terjedő időben meglátogatja a selmeczi Kálvária huszonnégy állomását, mindegyiknél *valamit* az egyház szándékára imádkozik és az előbb említett módon gyónik és áldozik.

c) Ezen nagy búcsuk alkalmával az istentisztelet rendje a következő:

Szombaton. (Tavasszal:) d. u. 4 órakor a plébánia-templomban litánia.

D. u. 5 órakor a Kálvárián litánia kitett Szentséggel, utána a szent kereszt ereklyéjének csókoltatása.

D. u. 6 órakor a városban a sz. Katalin-templomban sz. Flórián oktávája.

(Ősszel:) d. u. 4 órakor a plébánia-templomban litánia;

d. u. 5 órakor a Kálvárián litánia szentséggel, utána a sz. kereszt ereklyéjének csókoltatása.

Vasárnap. (Tavasszal és ősszel egyaránt.)

Ha szép az idő: reggel 6 órakor a plébánia-templomban csöndes sz. mise.

Reggel 7 órakor a plébánia-templomban énekes sz. mise. Ez után indul a körmenet a Kálváriára az összes megjelent búcsusok részvételével, kik saját zászlaik alatt külön-külön csoportban vonulnak föl.

Mihelyt a nagy processió fölért a sz. Hegyre, három sz. mise tartatik:

a) A legfelső templomban a németeknek ünnepélyes sz. mise kitett Szentséggel. Utána német sz. beszéd.

b) A sz. Lépcsőnél csöndes sz. mise a magyaroknak. Utána magyar sz. beszéd a fájdalmas Anya szobránál.

c) Az alsó templomban ünnepélyes sz. mise kitett Szentséggel a tót népnek. Utána tót sz. beszéd.

D. e. 11 órakor a plébánia-templomban csöndes sz. mise kitett Szentséggel.

D. u. $\frac{1}{2}$ 5 órakor a Kálvárián (az alsó templomban) litánia kitett Szentséggel, ereklyecsókoltatás. Ekkor éneklük:

»Im Himmel und auf Erden«.

D. u. 6 órakor tavasszal a szent Katalin templomban szent Flórián oktávája.

Ha esős az idő: Reggel 6 órakor a plébánia-templomban csöndes sz. mise.

Reggel 7 órakor a plébánia-templomban ünnepélyes sz. mise a tót népnek; utána tót sz. beszéd.

Reggel 8 órakor a sz. Katalin-templomban ünnepélyes sz. mise a magyaroknak; utána magyar sz. beszéd.

Reggel 9 órakor a plébánia-templomban főistentisztelet, azaz ünnepélyes sz. mise a német népnek; utána német sz. beszéd.

D. e. 11 órakor a plébánia-templomban csöndes sz. mise kitett Szentséggel.

D. u. $\frac{1}{2}$ 5 órakor a Kálvárián (az alsó templomban) litánia kitett Szentséggel, ereklyecsókolttatás. »Im Himmel und auf Erden« stb.

22. Egyéb istentisztelet a sz. Hegyen.

[Zöld Csütörtökön magánbuzgóságból szokott ez idő szerint az »Élő rózsafüzér társulata« a sz. Katalin-templomban este 7 órakor rózsafüzért imádkozni s utána magánprocessió megy a sz. Hegyre, közösen meglátogatván a sz. állomásokat.]

Nagy Pénteken d. e. a Kálváriai Alsó Templom jobb kápolnájában a sz. Sirban kiteszi a pap az Oltári szentséget. D. u. 5 órakor beteszi.

Nagy Szombaton reggel 6 órakor kiteszi a pap a Szentséget. D. u. 4 órakor feltámadási ünnepély.

[Husvét Vasárnap kora hajnalban néhány buzgó hívó saját jószántából föltámadási ájtatosságot, azaz imát végez, 6 órára bejönnek a plébániai-templomba.]

Jézus sz. Szive ünnepe után következő vasárnapon
a régi búcsúk emlékére 9 órakor alapítványos sz. mise
kitett Szentséggel, körmenettel. Utána tót sz. beszéd.

D. u. 5 órakor litánia.

Köszönet.

Ezen könyv összeállításánál a szerkesztőn kívül közreműködtek: a tót fordító: ft. Oszvald Richard, lengei plébános úr; a német fordítók: ft. Groeger Vilmos, Jézus-társasági atya N.-Szombatban; ft. Kákonyi János, závodi plébános úr és mélyen tisztelt Kampfmüller Paula úrhölgy, Pozsony-Széleskúton.

A költő urak: ft. Harrasser Ignác, jézustársasági atya Pozsonyban és m. t. Kampfmüller úrhölgy, ft. Tyukoss János, püspöki-i plébános úr, ft. Prónai Antal kegyesrendű tanár Budapesten; ft. Sasinek Ferencz úr, Maríacellben; ft. Huszka Márton, plébános úr Felső-Apáthiban és ft. Tichomir úr, pap.

Adatokat szolgáltatottak: ft. Weiser Frigyes Jézustársasági atya, Budapesten; nagys. Szitoyai József, kir. tanácsos, polgárnagy úr Selmezbányán. A képeket készítette: Zsitvay János, gymn. tanár és festő Selmezbányán.

Mindezeknek és más buzgó közreműködőknek fáradozásaért fizessen meg a fölfeszített Jézus, a kikről te se feledkezzél meg ájtatos zarándok buzgó imáidban.

ÉNEKEK.

1.

Dallam: Jézus szenvedéséről stb.

1. Jézus! vérontásodnak itt van édes emléke, —
Kegyes megváltásodnak zeng a föld növendéke: — Gyász
órásra, hervadt szádra, szent orczádra, — Visszanéz ke-
resztfádra.

2. Elindulunk példásra óh szerelmes Jézusunk! --
Add, hogy dicső pályásra nyomodon eljuthassunk, — Vért
izzadva, megolvadva, lelket adva, — Követhessünk áldozva.

3. Evangelium nekünk a te vérrel ázott fád, — Melyen
halálig értünk izzadott véres orczád; — Vonj a fához,
szegezz ahhoz, mert üdvöt hoz, — És kegyelmekkel halmoz.

4. Hiszünk mi már te benned oh hiv és kegyes gyá-
mol, — Mivel ingyen kegyelmed teszi, hogy szent véred
foly: — Szent emberség! nincsen kétség, hogy szerelmed
— Csak irgalmából szenved.

5. Oh papjaidnak gyöngye! ki véreddel áldozol, —
Sir e siralmak völgye, hogy ily kínra kárhozol, — Értünk
méred, áldott véred, lelkeinkért, — Szent Atyádat így
kéred.

6. Ne vesszenek kárba óh Jézus! ily nagy kinjaid
— Ne essenek hiába keserű fájdalmaid — Véred ára nézz
a fára, jaj szavára — Nézz alá siralmára.

7. Jézusom! szentek szentje, kiben árnya sines bűnnek
— Bűn és a bűn keresztje, mégis válladon ülnek — Oh
végy hozzád! hadd nézzek rád, túrni példád — Tanítson
meg véres fád.

8. Emelnek már óh élet! a kínos keresztfára — Hogy
szünjön az ítélet, áll a vérnek oltára — Éltedtől válsz,
értünk jót állsz, véred ontod, — Bűnnek jajját így rontod.

9. Jézus! keserveiddel vedd sűrű keservemet —
Keserves könnyeiddel vedd be csurgó könnyemet, — Oh
vér-oltár! ha állasz már, szánj meg engem, — Légy védem,
légy mentségem.

10. Bűnös vagyok szent orvos, remegek hozzád menni
— Véred ha csak meg nem mos, nem tudok méltó lenni
— Jőjj hát hozzám, hozz áldást rám, te készítsel, — Hogy
élhessek e kincsesel.

11. Hozz életet ób élet! minden árva léleknek, —
Légy élet, nem ítélet, itt mosódó sziveknek. — Éltés étek,
majd a véték így elhárul, — Szentséged mellett nem dül.

12. Benned kegyes! reménylünk, noha vétünk sok és
nagy, — Ha meghalunk is, élünk, mivel éltünk, étke vagy,
— Él az, nem hal, ki téged vall, halni sem fél, — Ki
testeddel buzgón él.

13. Jézus! ki fájdalmidról engedéd emlékeznünk, —
Add, hogy nagy irgalmadról soha se feledkezzünk, —
Vedd hálánkat, vidd pályánkat szív-sebedhez, — Öleld
lelkünk lelkedhez.

2.

Dallama: Tárkányi énekeskönyvben.

1. Keseregve jönnek, óh Atyánk! elődbe hiveid —
Hogy ünnepeljék szent Fiad kínszenvedéseit; — Ki ben-
nünket megváltván, meghalt a keresztfán. — Tekints
kegyesen, bánkódó szívünk keserveit.

2. Örök bölcsesség kútfeje lett a kereszt nekünk, —
Azért hozzád, oh Jézusunk mindig bizvást megyünk, —
Minden reményekben a földi életben. — Kihez menjünk
Uram! Uram! ha te nem vagy velünk.

3. Te véreddel pecsételéd meg azon szent ígét, —
Melylyel, oh Jézus! az örök életet hirdeted, — igazságnak
oszlopa lett a keresztfá, — Mely a kétség örvényétől
minket megmentve véd.

4. A Kálvárián végbe vitt véres nagy áldozat, —
Oltárunkon megujul most kenyér- s bor szín alatt. —
Jézus drága szent vére lelkünknek üdvére — Ez áldozat-
ban áradoz, mit szolgál bemutat.

5. Örülve zeng az égi kar: szent, szent, szent vagy
Uram! — Bűnbánva zengje a bűnös: szent, szent, szent
vagy Uram: — Szavunkat lelkesítse Jézus szenvedése, —
Imádva zengjük örökkön, szent, szent, szent vagy Uram!

Sz. Mária hét fájdalmaról*.

3.

Dallam: Jézus szenvedéséről.

1. Keresztfá mellett álló keseredett szűz Anya! —
Nézz a sok kint valló rajta függő Fiadra, — Szent szive-
det, szűz kebledet hét fájdalom — Hegyes törként szaggatja.

* Selmeczi Kálvárián más a sorrend az egyes kápolnáknál.

2. A legelső fájdalmad volt, hogy körül metélték, — Ártatlan szent Fiadat, s piros vérét öntötték, — Fájt a szived, hogy gyermeked, már is szenved, — Bár törvény szerint tették.

3. Második fájdalmad volt az, a midőn álmodba — Hozzád az angyal így szólt: »Kelj fel! fuss Egyiptomba, — Vedd, fiadat magzatodat, mert Heródes — Van gyilkoló szándékba«.

4. A Harmadik fájdalmad midőn őt elvesztetted, — Ah miként tudakoztad: s a templomban fellelted — Így szólítád: »én és atyád szivbánkódva — Miként kerestünk téged«.

5. Negyedik fájdalmadra szived majd leszakadott, — Midőn fiad szent szádra búcsuzó csókot adott; — Mert tudtadra, fájdalmadra szenvedése — E csók által adatott.

6. Fiad ostorozása volt ötödik fájdalmad, — Két lator közt midőn a keresztfát vinni láttad, — Mint könnyezettél, keseregtél, hogy véle a — Terhet meg nem oszthattad.

7. Hatodszor a keresztfá alatt midőn állottál, — Nézvén függő fiadra, s mellette megmaradtál. — Szent kezeit és lábait megszegezve — Látván, ah! miként sirtál.

8. A hetedik fájdalmad volt midőn levétegett — A keresztről szent fiad, és öledbe tétegett. — Ki mondhatja? nem foghatja azt meg senki, — Szent szived mit érezett.

9. Drágalátos szűz Anya: a te hét fájdalmidért — Kérünk! Jézus dajkája! nyerj fiadtól örök bért, — Add sírhassunk, jajgathassunk, elkövetett — számtalan bűneinkért.

„Orgonavirágok“ ez. könyvből.

4.

Dallam: Angyalom édes védelmem stb.

1. Mennyi jókat azzal tettél — Hogy értünk, Jézus, szenvedtél, — Minket mily igen szerettél — Hogy pokoltól megmentettél.

2. E világnak váltságára — Mentél te a keresztfára. — Hogy szent véred kiontása, — Lenne bűnünk elmosása.

3. Zápor könnyek közt siratom, — Egyedül bűnöm vádolom, — Rebegő ajakkal vallom, — Hogy volt feszítőd Krisztusom.

4. Ellened én rosszalkodtam, — Szent oldalad megnyitottam, — Kezed s lábad átlyuggattam, — Kegyetlen hóhérod voltam.

5. Így neveltem kínjaidat, — Sokasítám fájdalmidat, — Okoztam szent haláloedat — Tetéztem gonoszságimat.

6. Jaj! én bűnös mit míveltem, — Hogy annak hóhéra lettem — Ki haláltól váltá lelkem, — És veszni nem hagyott engem.

7. Átkozott légy kegyetlenség, — Oh gonosz ember-telenség! — Azt üldözni ki kegyesség — Melyen bámul a föld és ég.

8. Nézd mégis a szent kereszten — Mint van keze, hogy öleljen, — Hogy országába bevigyen — Jobb latorral üdvözítsen.

9. Oh irgalom bő forrása, — Kegyes Jézus könyhullása — Szent vérednek kifolyása, — Legyen bűnünk elmosása.

10. Segélyj minket minden jóra, — És ha üt a végső óra, — Halljuk vigasztalásunkra: — »Jőjjetek, s álljatok jobbra«.

„Orgonavirágok“ cz. könyvből.

5.

1. Oh bűnös, mily nagy szerencse! élted újra létesül!
— Mennynek egy szerette kincse, Isten érted testesül, —
Utaidban ő vezérlőd, s kárhozatban üdvözítőd. — Érted
hal meg Istened.

2. Mint eped, s mint durva tüske vérzi drága szent
fejét, — Monnyi fájdalom gyötörte egyről-egyre izeit, —
Vérpatak foly két kezéből, szeggel átvert lábfejéből —
Kínban elmerítettett.

3. Bűnös, őt viszont szeretted, ő tövis közt rózsaszál;
— Oh javulj meg s őt kövessed, mást te tőled úgy sem
vár — Utaidban ő vezérlőd, kárhozatban Üdvözítőd —
Érted hal meg Istened.

4. Mind a mik csak kint okoznak, teste megnyílt
sebei, — Mind a mik szívében dúlnak, mind az ember
vétkéi. — Szenvedőse a keresztfán és halála kínok útján
— Volt, hogy üdvözítene.

5. Hát bűnös csak ezt szeressed, s mindenek felett
becsüld — Bő kegyét imádva kérjed tórden állva s légy
derült: — Utaidban ő vezérlőd, kárhozatban Üdvözítőd —
Érted hal meg Istened.

„Orgonavirágok“ cz. könyvből.

6.

1. Oh szomorú Jézus; angyalok öröme, — Mi dolog,
hogy szived bánattal van tele.

2. Csontjaidat járja lelkednek gyötrelme, — Jaj,
mert reád rohant halálnak félelme.

3. Szerelmes anyádtól immár elbúcsúztál, — Hiv
tanítványidtól hamar elmaradtál.

4. Minden barátidtól, látom megfosztottál, — Óh én szerelmezem, mily árván maradtál.

5. Látom személyedet épen elsárgulva — Minden tagjaidat reszketve, bágyadva.

6. Oh! egek, föld, tenger most csodálkozzatok, — Oh! minden angyalok, égből leszálljatok.

7. Még a mennyekben is ma ne vigadjatok, — Mert bánattal teljes teremő Uratok.

8. A bánatnak terhét tovább nem bírhatja. — Magát leborulva a földre bocsátja.

9. Mondván: édes atyám, lássad nagy gyötrelmem, — Szánd meg buba merült, keseredett szívem.

10. A szörnyű kínoktól reszket egész testem, — Vedd el édes atyám! ezt a kelyhet tőlem.

11. Óh édes Jézusom! Istennek szent fia — Vessd reánk szemcédet lelkünknek orvosa.

„Orgonavirágok“ cz. könyvből.

7.

Dallam: Alla a keserves Anya.

1. Keseregjünk az egekkel, — Zokogjunk könnyes szemekkel, — Egy szívvel és lélekkel.

2. Meghalt az élet adója, — A bűnösök megváltója, — Világ szabadítója.

3. Oh! mit mivelte a szeretet! — Hogy nekünk nyerjen életet! Keresztre feszítettet.

4. A nap fénye elborula, — A föld félvén megmozdula — Midőn meghalt szent ura.

5. Sir, kesereg, gyászol minden, — Az egész nagy természetben — Ennyi szenvedéseken.

6. De leginkább keseregjünk, — Mi, akik sok bünbe estünk, — S néki halált szerzettünk.

7. Boruljunk le keresztjéhez, — A kegyelem kútforrásához, — Mely üdvösséget szerez.

8. Óh szenvedő Jézus engedd, — Keresztfád oltalma mellett, — Kezdenünk új életet.

9. Add, hogy akik itt keseregünk, — Igaz megtérők lehessünk! — Kegyes Jézus! légy velünk.

10. S midőn eljősz ítéletre, — Szervedesed szent keresztje — Legyen örömünk jele.

„Orgonavirágok“ cz. könyvből.

8.

Dallam: Jézus szenvedéséről.

1. Vége van már mindennek, — Úr Jézus életének, — Sok keserűségének, — Vége szenvedésének: — Már itt fekszik gyászos sírban, itten nyugszik — Szent teste koporsóban.

2. Nyugodjál már Úr Jézus kintől megmenekedtél, — Ki nagy szeretetből, értünk emberré lettél; — Oh kegyesség, nagy szelidség, halált szenved — A menybeli Istenség.

3. Óh leborulok tehát előtted én Jézusom! — Ki a magas keresztfán, lettél értem váltságom — Oh kegyelmezz, óh emlékezz, füleiddel — Kérésemre figyelmezz.

4. Add, hogy bűnnel ezután soha meg ne bántsalak, — Kínod és halálodért szívemben fönntartsalak; — Oh Jézusom, szent orvosom, engedd kérlek — Tőled soha nem válnom.

5. Ki engem megváltottál, keresztfán vért ontottál,
— Érttem szegény bűnösért kint és halált kóstoltál; — Óh
el ne hagyj! mert kegyes vagy, holtom után — Ah örök
életet adj.

„Orgonavirágok“ ez. könyvből.

9.

Dallam: Ki az egek fölségében lakol.

1. Gyászba borult Isten csillag vára — Függyönt
vonnak mennynek ablakára — Meghalt, meghalt a szep-
lőtlen bárány — Vértől ázott szent kereszt oltárán.

2. Temetésre lejő a mennyország, — Könnyben áznak
az angyali orcák; — Sír, zokog a fia vesztett gerle. —
Égig ér a Szűz Anya keserve.

3. Édes fiam, édes nevelésem, — Búcsúzásom most
te tőled vészem. — Jaj mikor két szivnek meg kell válni,
— Keserűvé szok' a méz is válni.

4. Oh keresztfá szép piros almája, — Hű szerelmem
drága oltoványa, — Nagy kint látott, meghalt boldogsá-
gom, — Szűz tejemmel öntözött virágom.

5. Gyöngye tested talpadiglan véres, — Az én lelkem
nagy gyötrelmet érez! — Mint tégedet a kegyetlen dárda,
— Az én lelkem mélyét is átjárta.

6. Bánat árja bekerített engem, — Feneketlen ten-
ger nagy keservem — Meghajolva mint a szomorú fű
— Sójajtozik, óhajtozik a Szűz.

7. Bús fejemet óh jaj! kire hajtsam, — Jézusom! ki
könyörül meg rajtam? — Honfítársid hóhérok levének,
— Bár koblembe eltemethetnélek.

8. Öltözzön ma az öröm is gyászba, — Jaj kínok
közt nézek fel rád gyászfá! — Oh hajolj le szentséges
terheddel, — Magzatomat én tőlem ne vedd el!

9. Leszakítják a vérfa gyümölcsét — S édes anyja karjára helyezték, — Oly panaszban olvad fel fájdalma, — A kőszikla megrepedne rajta.

10. Nyilj meg, nyilj meg ajkak szép rózsája, — Csókjaimnak édes harmatára; — Óh ölelj meg átlukasztott szent kéz, — Mely segíteni volt engem mindig kész.

11. Majd a testet koporsóba zárják — Ráfolyatva Mária könnyárját; — Szól zokogva az egek harangja, — Mennyet, földed végig sirja hangja.

12. Sirba tették jaj közt a koporsót, — Máriának szive sirt szorongott, — Panaszával a szent város betölt — Megindulna sorsán az ég és föld.

13. Éles tör dúl a szent Szüz keblében — Mind a hét seb megujul szívében! — Gyötrelmében tán összeomolna — Ha nem fogná sirva szent Magdolna.

14. Élet Úra meghaltál üdvünkre, — A sátánnak országa most dőlt le; — Szűz anyádnak fájdalmat tekintsed, — Add meg nekünk szép mennyei kincséd.

„Orgonavirágok“ ez. könyvből.

10.

1. Oh szent kereszt áldott fája! drága a te gyümölcsöd — Isten ember Ur Krisztus, Úr Krisztus. — Rajtad függ értünk Jézus.

2. Te vagy váltságunk zászlója, Üdvösségünk záloga, — Rajtad a kín és halál, és halál, — Örök életünkre szolgál.

3. Fán kezdődött kárhozatunk; — Fán végződött váltságunk — Egyik halált okozott, okozott, — A másik életet hozott.

4. Oh felséges királyi szék, — Mit nem arany ékesít,
— De a szentek szentének, szentének, — Árja drága
vérének.

5. E vér mosta le vétkünket — E vér Istent engesz-
tel, — Gyógyít lelki sebeket, sebeket — S megnyitja az
egeket.

6. Üdvözlégly oh szent keresztfa! — Téged áldva tisz-
telünk, — Te vagy a mi örömünk, örömünk, — dicsősé-
günk s gyönyörünk.

7. Te enyhítéd fájdalminkat, — Te könnyítéd ter-
hünket. — Te vagy erős oltalom, oltalom — Ha a kinok
súlya nyom.

8. Alattad megindul a sziv, — S bánja vétkes tet-
teit. — Te általad az ember, az ember — Az üdvre ér-
demet nyer.

9. Azért kérünk édes Jézus! — Add, hogy a te
kereszted: — Legyen itt hű vezérünk, vezérünk — Míg
hozzád el nem érünk.

11.

1. Szent kereszted, lábaidhoz teszszük szenvedésünket,
— Oh Jézus! mert csak tőled várjuk enyhülésünket.

2. Várva-várnak szent kebledre kiterjesztett karjaid,
— Hogy ott kipihenhessük éltünk fáradalmaid.

3. Hol keressünk vigasztalást? A világ csak keserít
— S fölszaggatja szivünknek sok fájdalmas sebeit.

4. Ki ad nekünk menedéket? A világ nem könyörül
— Magától a szenvedőt eltaszítván, még örül.

5. Oh szenvedő Jézus Krisztus! Csak te adsz vigasz-
talást — Drága véred hullása szerez igaz gyógyulást.

6. Szivbánatunk fájdalmidban mindig enyhülést talál,
— S hogy te meghaltál értünk nem oly kínos a halál.

7. Oldalodnak szent sebében biztos oltalmat lelünk:
— Azért mi élve-halva, Jézus! csak hozzád megyünk.

12.

1. Vérző sebekkel terhelve, — A keresztfára szegezve,
— Lelked óh Jézus, adád.

2. Pedig értem nagy bűnösért, — Vonzó hű szeretetedért — Ah! ne szeresselek hát.

3. Téged Jézus el nem hagylak, — Bűnnel többet meg nem bántlak, — Én szivemnek Istene.

4. Szerelmedért szerclmemet adom áldozatul neked,
— S keblem minden érzetét.

5. Kint, keresztet türelemmel, — Elszenvedni víg örömmel — Óh adjad kegyelmedet.

6. Add, hogy sirassam vétkeimet, — Szenvedjük itten eleget, — Égi kegyelmed mellett.

7. Óh ha volna ezer éltém, -- Érted adnám azt Istenem! — Kérve kérlek térdemen.

8. Ha üt halálom órája, — Nézz rám világ Megváltója! — Könyörülj én lelkemen.

13.

1. Könnyet hullat szivünk szemünk fájdalmunkban elhalunk — Hogyha rólad emlékezünk, értünk vérző Jézusunk. — Még a lélek is feljajdul, látva, oh mily ártatlanul. — Véred a kereszten hull.

2. Nézd, ah nézd a gyászkeresztben — Mennyit szenved érted ő. — Ajkáról panasz nem lebben, és szemébe könny sem jő — Meghal ő hogy éltet adjon, bűnös lelked megmaradjon; — Érted, érted hal meg ő.

3, Édes Jézus hintsd könnyörgünk — Ránk szent véred harmatát, — Hogy megtérjen — Árva lelkünk, Melyért szenvedél halált. — Add, hogy kinos szenvedésed, Üdvözítse bűnös néped. — Édes Jézus! légy velünk.

S. L.

14.

1. Mely keservesen siratja Mária Fiát — A midőn halálra menni látja magzatát — Csordul könnye Máriának, hasad szive szüz Anyának nagy bánatában. — Nincsen enyhe bús szívének — Nyugodalma nincs lelkének, nagy fájdalmában.

2. Látván összeroncsolt testtel hegy felé menni. — Terhes keresztjét hordozva térdére esni. — E szent bárányt ütik-verik, — Isten Fiát, mint megvetik . . . Anyja elájul. — Jézus száját meg nem nyitja — Csak áldott fejét fordítja — Midőn földre hull.

3. Szent sebeibe ragadott véres öltönye — Kegyetlenül levonatván ujul sérelme. — S ily kinok közt már a hegyre — Fölért a halálos helyre s fára fektetett. — Itt durva szegek hozattak, keze lába kivonattak, S megfeszítettet.

4. Kiterjesztéd Óh Jézusom! értem karjaid. — Elké-kültek mézzel folyó kegyes ajkaid. — Bűnös lelkemet ölelni, ajkaid hév csókra nyilni — Miként sietnek! Oh szeretetnek Istene, kitől van élttem mindene — Jaj hová legyek.

5. Segíts, hogy e nagy szerelmet viszonozhassam — És megrögzött szokásimat mind elhagyhassam — Egyedül hozzád siessek — S mindig csak nálad keressek — Bő vigasztalást. Bűnös lelkem sok sebére — Szent sebeid drága vére — Nyerjen gyógyulást.

15.

1. Jaj ha kinjárt tekintem a fán függőnek — Vérről folyó patakot öt mély sebének. — Meghasad érte én szívem, siránkozik bűnös lelkem — Édes Jézusom. — Mert legfőbb oka kinodnak, én vagyok szent haláloznak: kegyes Krisztusom.

2. Piros véreddel festéd gyász keresztedet — Hogy pokoltól megmentesd bűnös lelkemet. — Érttem szenvedtél kint s halált, — Viseltél töviskoronát — Édes Jézusom! — Szent oldaladat megnyitád — Véreddel bűnöm elmosád, én szabadítóm!

3. Bűneimet megvallom neked Jézusom! — Halálold által lettél lelki orvosom; — Azért buzgón verem mellem — Siránkozik bűnös lelkem annyi vétkeken! — Tekintsd Szűz Anyád érdemét — Értünk tett könnyörgéseit, s irgalmazz nekem.

4. Leborulok előtted szent Magdolnával, — Áztatom lábaidat könnyek árával. — Tőled kérek szent kegyelmet — Hogy kerüljem a vétkeket, Jézus! hallgass meg. — Igérem jobbulásomat — Tekintsd könnyhullatásomat, — S bűnöm bocsásd meg.

5. Imádom keresztfádon halt szent testedet — És száz-ezerszer áldom drága véredet. — Szent testednek öt mély

sebe — Szűz Anyád hét hegyes tőre Engem segéljen, —
Életemnek végóráján — És a nagy ítélet napján, — Mennybe
vezessen.

16.

Dallam: Add nekem Jézus szivedet.

1. Kegyes Jézus a keresztfán hét szókat mondottál,
— S hogy igéidet kövessem, arra tanítottál. — Most azért
megemlékezem, — Óh megváltóm a kereszten — Mondott
igéidről, mondott igéidről.

2. Először kérted Atyádat: hogy ellenségednek —
Bűnciket megbocsássa, kik felfeszítettek. — Segíts, hogy
én is mindennek, tiszta szívből megengedjek — [:Ki elle-
nem vétett:].

3. Másodszor mondád latornak, hogy te veled leszen,
— Az égi paradicsomban s nagy jutalmat veszen. —
Tekints rám is óh Jézusom! — Hogy az égi paradicsom
— [:Legyen egykor részem:].

4. Harmadszor szóltál mint Fiu szeretett Anyádhoz,
— Mondván: »Ime a te fiad! János vedd magadhoz!« —
Ajánl minket is szülednek. — Ő legyen a te népednek —
[:Hiv oltalmazója:].

5. Negyedszer szólván Atyádhoz: »Istenem! Istenem!«
— Kinaidban így sóhajtál: »Mért hagytál el engem« —
Add, hogy e kínos életben, mindennemű szükségemben —
[:Istenhez sóhajtsak:].

6. Ötödször a nagy kínok közt Uram! szomjuhozál,
— A mikor üdvösségemért keresztfán áldozál: — Add,
hogy téged óhajtsalak, és epedve szomjazzalak, — [:Bol-
dogság kútfeje:].

7. Hatodszor ez volt szózatod Haldokló Jézusom! — »Oh Atyám! te szent kezedbe lelkemet ajánlom!« — Én is rád bízom életemet, — Neked ajánlom lelkemet, — [:Óh Istenem s Atyám!:]

8. Hetedszer ezt kiáltottad: »Már beteljesedett!« — Az emberek megváltása már véghez vitetett. — Add, hogy végzésedet hiven, teljesítve mindenekben — [:Üdvözüljek Amen:].]

17.

1. Felnyitott könyv a keresztfá — Melybe az örök szeretet: Jézus vérével írta be — Az Isteni törvényeket, hogy szerezzzen életet.

2. Számunkra iratott e szent — Ez égi evangelium, hogy itt keressen oktatást — Kit bármi bajnak terhe nyom s itt leljen mindenkoron.

3. Első az alázatosság, mire e vérző könyv tanít; — Szenvedvén az, ki föntartja, az ég és földnek sarkait, — Minden kínok-kínait.

4. Szelidség szól a keresztről — És esdekel bocsánatot — Azok számára, kik által — Számталanszor megbántatott — S halálra kínoztatott.

5. S mi legfőképp szivünkre szól, — Az a hívó szent kegyelem, — Mely lelkünket hozzád hívja — Oh én Megváltó Istenem! — Hogy üdvösséget nyerjen.

18.

1. Ah félek rettegek, Jézusom mit tegyek? -- Midőn a fán függni, s érettem meghalni — Látlak téged. — Lelkemben bűnömért tusakodom — Vétettem ellened nem

tagadom. — De midőn így függve, látlak kifeszítve — És vérben keverve már. — Szégyenlem és bánom, vétkem immár.

2. Mert elárultalak, zsidóknak adtalak — Annyit rosszalkodván, annyiszor kívánván — Sok tilalmast. — Meztelenséggel ruháztalak — Eczettel epével itattalak — Feszítsd meg mondtam, hogy bűnre indultam. — S nagy képmutató valék, — Ellened vétettem jóságos ég!

3. Tövises koronád, bűnöm volt csúf ruhád — Bünnel ostromoztam, kötöztem, kínoztam tagjaidat. — Barabbásnál alább becsültelek — Hivságokon kapván üldöztelek — Keresztre vittelek, ott általvertelek — Én feszítettelek fel! — De mint Dismas latrot ne felejts el.

4. Kiontott vérednek, öt mély sebeidnek — Nem egyéb az oka, hanem bűnöm soka — Tapasztalom. — Nem vétek ezután megmutatom, — Életemet jobbra változtatom — Orczámat áztatom, vétkeimet jajgatom — S holtomig siratom meg -- Istenem! mindenem! Oh hallgas meg.

5. Szenvédő Jézusom! Megváltó Krisztusom! — Ki értem meghaltál, s elveszni nem hagytál — Vétkeimben; — Mikép háláljam meg szerelmedet? -- Mikép köszönjem meg kegyelmedet? — Ezután megszánlak, csak téged szolgállok, — Soha meg nem sértlek, -- A test- s világ bármint kísértsenek.

6. Oh édes Istenem! kezdetem és végem! — Benned mozgok élek, hozzád szívből égek, --- Míg csak élek — Szívemet te neked feláldozom, — Azt máshoz kívüled nem kapcsolom; — Rejts el sebeidbe, végy szent kegyelmedbe — Az élők könyvébe tégy — S az ítélet napján jobbodra végy.

19.

1. Én nemzetem! zsidó népem! — Te ellened mit vétettem? — Hogy tőled halált szenvedtem, — Felelj meg immár énnekem.

2. Én tégedet Egyiptomból — Kihoztalak nagy rab-ságból: — Te engem a kedves hazámból — Kivetél a szent városból.

3. Egyiptomból kimentedben — Nyilást tettem a ten-gerben: — Te mellemet megnyitottad, — Lándzsáddal vérem ontottad.

4. A pusztában itattalak — És mannával tápláltalak: — Engem epével itattál — Mérges eczettel kínáltál.

5. Veled szép fényes oszlopban — Jártam és hűvös homályban: — Te is én előttem jártál — De megkötözve hordoztál.

6. Ellenségedet megvertem — Faraó népét elűztem: — Te engem ostorral vertél, — És talpig vérbe kevertél.

7. Én téged nagy méltóságra, — Emeltelek király-ságra: — Te tövissel koronáztál, — Czufos bársonnyal ruháztál.

8. Téged Kánaán földére — Vittelek minden bőségre: — Te Kálvária hegyére — Vittél minden szenvedésre.

9. Én szőlőmbe ültettelek — Szép esőkkel öntöz-telek; — Te rossz gyümölcsöt termettél — Iatrok közé feszítettél.

10. Égig felmagasztaltalak, — Téged becsben tar-tottalak: — Te a földig megaláztál — És gyalázva rágal-masztál.

11. Én nemzetem! zsidó népem! — Többet mit cselekedhettem. — Te ellened mit vétettem? — Felelj meg mostan énnekem.

12. Ne essél mégis kétségbe — Csak buzgó megtérésbe! — Könyezz és térj Istenedhez, — Hozzám te Üdvözítődhez.

13. Akarlak üdvözíteni, — Bűnödöt megbocsátani, — Fiamnak is befogadni — Csak ne késsél hozzám térni.

20.

1. Királyi zászlók lobognak, — Fénylik titka keresztfának. — Min az élet megöletett. — S halálával nyert életet.

2. Vérrel s vízzel foly oldala -- Mit megsebesített vala — Bűneink éles dárdája -- S úgy mosogat annak árja.

3. Im betelt a mit hirdete — Dávid királynak éneke — Melybe jövendölt, így szólván: — Uralkodék Isten a fán.

4. Áldott fa! mely e nagy király — Szent vérében ragyoghattál: — Jeles gyökér, hogy törzsöke — Ily szent tagokhoz érhető.

5. Boldog fa! lelkünk zálogát, — Mely karjaidra fel fogád — S minket kimentve megtöréd — Lelkünk halálos ellenét.

6. Oh szent kereszt! reménységünk — Üdvözlégy mi békességünk! — Nyerj a hiveknek malasztot, — Bűnösöknek bocsánatot.

7. Téged áldunk legfőbb jóság! — Élő kútfő Szentháromság! — Add meg a kereszt jutalmát — Ki megadtad diadalát.

21.

Szüz Anya búcsuvétele szent Fiától.

1. *Mária*: Oh egek sirjatok, kősziklák nyiljatok, —
Siralnim lássátok, kinjaim szánjátok — Nekem Máriának,
szomorú anyának — Mint szegény árvának.

2. *Jézus*: Mit sírsz édes anyám! — Oly sűrű kö-
nyekkel — Miért sóhajtozol — Felemelt kezekkel? —
Szívem megsértette — Mélyen által verte — Siralmid-
nak töre.

3. *Mária*: Oh szeretett Fiam! — Nagy az mert jaj-
gatok, — Keserüségmentől szívemben ájulok, — Mivel hogy
örömem Te voltál mindenem — S most elszakadsz tőlem.

4. *Jézus*: Ne sirj édes anyám! — Bátor elhagylak
is, — De nagy gondom lesz rád — Mindenkoron úgy is
— Szívemben hordozlak — És megvigasztallak.

5. *Mária*: Ámbár fentartasz is, — Jézusom! szived-
ben, — De mégis mit tegyek — Keserüségemben? —
Mivel nem láthatlak — Velem nem tarthatlak — Tőlem
elszakasztnak.

6. *Jézus*: Atyám akaratját — Be kell teljesítnem —
Amit reám bizott — Azt végbe kell vinnem. — Ámbár
séreelmesen — Igen keservesen — Szivednek ez essen.

7. *Mária*: Mivel immár látom, — Hogy elvász én
tőlem — Mint lesz dolgod tovább — Oh édes szülöttem?
— Mondd meg hadd érthessem — Szívembe vehessem
— El ne titkold tőlem.

8. *Jézus*: Mint latort megfogván — Utczákon hor-
doznak, — Iszonyú kínzásra — Hóhéroknek adnak —
Tövissel sértenek, — Igen megvesszőznek — Keresztre
feszítnek.

9. *Mária*: Most jut már eszembe — Simeon mon-
dása — Be is telik rajtam — Ő prófétálása: — Hogy
szivem kin éri — Hegyes tör átveri — Keményen megsérti.

10. *Jézus*: Vigasztalódjál meg, — Mert én harmad-
napra — Épen feltámadok — Szemeid láttára; — Azután
ment leszek — Semmit sem szenvedek — Veled örven-
dezek.

11. *Mária*: Kérlek mindazáltal — Téged szülöttemet
— Ne vedd meg anyai — Szives kérésemet — Tartsd
meg te magadat — Küldd el angyalodat — Vagy gondoldj
más utat!

12. *Jézus*: Meg lehetne ugyan — Ez sok féleképen, —
Mert minden hatalom — Van atyám kezében — De mint a
próféták — Rólam megjósolák — Ezt meg nem másolják.

13. *Mária*: Oh mely nehéz leszen — Ártatlan szí-
vednek — Mely kinos gyötrelem — A te szent testednek
— A hóhérok keze — Kínzó sok eszköze — És kegyet-
lensége.

14. *Jézus*: Ámde a szeretet — Meggyőzi ezeket —
Édessé változtat — Minden keserveket — Kinok közt
örvendez — Fájdalmat nem érez — Halált is meggyőz ez.

15. *Mária*: Tisztességes halált — Válaszsz hát ma-
gadnak — Ne vedd keresztfáját — A gonosz latroknak.
— Nem illik, hogy ontsák — Száraz földnek adják —
Szent véred s tapodják.

16. *Jézus*: Mózes a pusztában — Keresztfát támasz-
tott — És az ő népének — Rézkigyót mutatott; — Ez
engem példázván — A magas keresztfán — Azt válasz-
tom tehát.

17. *Mária*: Fájdalmas szivemért — Melylyel úgy
szeretlek — Két szűz emlőimért — Mikkél neveltelek, —

Ne vesd meg kérésem — Halld esedezésem — Nézd sok könyvezésem.

18. *Jézus*: Engedelmes voltam — Te akaratodnak — Szavad megfogadtam — Mint édes anyámnak: — Ah de most nem lehet — Fiad nem követhet, — Atyám mást végezett.

19. *Mária*: Tehát vedd el akkor — Érzékenysége-met — Szeretelbe úgy hát — Meríts el engemet; — Mert megreped szívem — El nem viselhetem — Mint szenved gyermekem.

20. *Jézus*: Érzékenység nélkül — Ha akkor hagy-nálak — Héví szeretetemmel — Úgy elragadnálak; — Vajjon ki siratna, — Akkor ki szánhatna? — És vigasztalhatna?

21. *Mária*: Kedves tanítványid — Kik mindig szerettek — Végső órádon is — Hozzád hívek lesznek — És akik ismérnek — Oh ártatlan lélek — Mint szánóid lesznek.

22. *Jézus*: Nem lesz akkor senki — Csak magam maradok, — Tőled is immáron — Szűz anyám elvállok, — Elvégeztem tehát — Szenvedésem útját, — Atyám akaratját.

23. *Mária*: Legyen meg hát a mit — Szent Atyád végezett — De adj erőt Fiam — Add rám kegyelmedet: — Melletted maradok, — El sem is szakadok — Bár veled meghalok.

24. *Jézus*: Isten hozzád anyám! — Bizlak szent Atyámra — És testamentomban — Hagylak szent Jánosra, — Már bűnös Ádámért — Annak váltságáért — Megyek fizetni bért.

25. *Ádám*: Én nyomorult bűnös — Ádám, mi szót hallék? — Hogy arra szívemben — Én úgy megindulék, — Kinek kell vétkemért — Egy engedetlenért — Fizetni súlyos bért?

26. *Jézus*: Én nekem: Jézusnak — Nem kénytelen-ségből — Hanem hozzád való — Nagy kegyességemből, — Mert igen szeretlek — Haláltól féltetek, — S attól most megmentlek.

27. *Ádám*: Oh mely csuda dolog! — Én bűnös véttem, — Még Jézus is kíván — Szenvedni helyettem: — Ezt egek lássátok — Nap, hold csodáljátok — S Jézust imádjátok.

28. *Mi bűnösök*: Ádám vétkeben — Mindnyájan résztvettünk, — Akik testiképen — Ő tőle születünk; — Így hát a keresztet -- Értünk is viselted — Oh égi szeretet.

29. Oh kegyes Megváltónk! -- Szent véred hullása — Legyen a mi bűnös — Lelkünk ujlása. — Add hogy megtérjenek, — Kik szent keresztednek — Hiveivé lettek.

30. Fogadd el szívünket --- Szent szereteteddel -- Éleszd lelkeinket — Drága szent véreddel — Rejts el se-beidben — Tarts meg kegyelmedben — És üdvözíts Amen.

Tárkányi énektár.

22.

1. A keresztfához megyek, — Mert máshol nem lelhetek — Nyugodalmat lelkennek, — S ott talállak óh szűz Anya -- Fájdalom közt bágyadozva — Tör veré át lelkedet.

2. Mely gyötrellem volt neked, — Isteni szülöttedet — Látni szegény jászolyban; — S midőn annyi ellenségek — Romlására esküvének — Tör veré át lelkedet.

3. De midőn ezek felett, — Láttad mennyit szenvedett — Szenvedett az ártatlan! — Láttad őt a Kálvárián! — Két lator közt a keresztfán — Kinodat ki mérje meg?!

4. A nap elsötétedett, — Ennyi kint nem nézhetett — S borzadván rengett a föld. — Sirt kesergett gyászolt minden — Az egész nagy természetben . . . — De gyötrelmed nagyobb volt.

5. S ezt, óh fájdalmas anyja! — Mind értem tőrted vala — Értem háladatlanért! — Ki fiadat megvetettem — És keresztre feszítettem — Oh én kárhozat fia!

6. Most a lelki ismeret — Életemnek átka lett — Istenem! hová legyek? — Nincs lelkemnek csendessége. — Rettent a bűn szörnyüsege. — Jaj kétségbe kell esnem!

7. Ah de fülembé hata — Szent Fiad e szózata: — »Im anyád, óh tanítvány« — Én is tanítványa voltam — Mig a bűnre nem hajoltam — Ő engem is rád bízott.

8. Ne nézd bűnös léteimet — Hanem a szeretetet, — Mely értem a fán vérzett — Fájdalmaid oh Szűz Anya! — Indítsanak bűnbánatra — Hogy kegyelmet nyerhessek.

23.

1. Álla a keserves anyja, — Keresztfánál siránkozva — Midőn függne szent Fia, — midőn függne szent Fia.

2. Kit lelkének bánatában. — És siralmas fájdalomában — [:Hegyes tör által jára:].

3. Óh mely nagy volt rettegése, — Aggodalma s epedése — [:Mely gyötrelmet szenvedé:].

4. Sirt és szive vérzett látván, — hogy nagy kínban a Keresztfán — [:Függ isteni gyermeke:].

5. Ki az a ki meg nem indul — Krisztus Anyján s könnye nem hull, — [:Látván őt keseregni:].

6. Ki az akit bú nem érne, — Egy anyát ha így szemlélnc, — [:Magzatával vérzeni?:].

7. Nemzetének bűne végett — Látta magát a szent-séget — [:Ostorral mint szaggatták:].

8. Fiát látta elhagyatva — S midőn már lelkét kiadta, — [:Hogy oldalát megnyiták:].

9. Szeretetnek szent forrása — Oh Szüz! lelked bán-tódása — [:Add lelkemé is legyen:].

10. Add hogy szivem érte égjen — S szent Fiadnak gyötrelmében — [:Lelkem mindig részt vegyen:].

11. Szüz Anyám! kérlek esengve — Hathatósan véd szivembe — [:Szent Fiadnak sebeit:].

12. Közöld velem sebesített — S az érettem felfeszített — [:Jézusnak gyötrelmeit:].

13. Add, hogy veled együtt sírjak — S töredelmes szívvel bírjak — [:Mig elérem végemet:].

14. A keresztnél veled álljak — Siralmidtől el ne váljak — [:S ebben leljem kedvemet:].

15. Szüzességnek szép virága! — Taníts engem veled drága — [:Szent Fiadon könnyezni:].

16. Oh taníts meg sok kínjáról, — És halálos fájdalomáról — [:Gyakran megemlékezni:].

17. Hogy sebében részesüljek — Szerelmétől felhevüljek — [:E mulandó életen:].

18. És ezektől gerjedeve — Legyek óh Szüz! védelmezve — [:Tőled az ítéleten:].

19. Óh Szenvedő Jézus! engedd — Szüz Anyád oltalma mellett — [:Életemet tölteni:].

20. S midőn a test sirba megyen — Engedj veled majd az égben — [:Vég nélkül örvendezni:].

24.

1. Bágyad sérelmétől martyrok asszonya -- Olvad szerelmétől szüzek királynéja -- Oh jaj, ha látnátok, hivek megszánátok — Szűz szent Anyátokat.

2. Szelid galambformán zokog édes Fián — Hogy kereszt óráján látja végső órán — Oh jaj ha látnátok stb.

3. Oh kesergő anya! szüzesség virága! -- Által veré szived Fiad nehéz kínja -- Oh jaj ha látnátok stb.

4. Sok kinban elmerült Fájdalmas Jézusom! — Ne hagyd szent Atyádat, szenvedő Krisztusom! -- Oh jaj ha látnátok stb.

5. Ah keresztény lélek a te váltságodért — Anya szent Fiával tőr s szenved életedért — Oh jaj ha látnátok stb.

6. A vak zsidóságnál keményebb szívűnek — Mondalak, ha nem sírsz Fájdalmin e szűznek! — Oh jaj ha látnátok stb.

7. Sirjunk hát mindnyájan és kövessük sirván — Ugy lesz Ő védanyánk most és holtunk után — Oh jaj ha látnátok stb.

25.

1. Bánat fogja el szívünket — Köny árasztja el szemünket — Látván mennyit szenvedett — Az isteni szeretett.

2. Imádunk ártatlan Bárány — Váltságunk szent keresztfáján — Legyen véred hullása — Lelkünknek ujulása.

3. Te elhagytad az egeket — Hogy fölkeresd a lelkeket — Kik tőled elszakadtak — S kárhozatra rohantak. Imádunk ártatlan Bárány stb., mint a 2. vers.

4. A kik tőled elpártoltunk --- A hűtlenek mi, mi voltunk; — S te minket számtalanszor — Kerestél óh jó pásztor!

Imádunk ártatlan Bárány stb.

5. Nem volt elég sok hívásod — Intésed és tanításod, — Éltedet adtad értünk — Csak hogy te hozzád térjünk. Imádunk ártatlan Bárány stb.

6. Leborulunk hát előtted — Fogadd el az esdek-
lőket — Kik ezután csak neked — Szentelik az életet. Imádunk ártatlan Bárány stb.

7. Szent kereszted diadalma — Legyen életünk ol-
talma. — Oh Jézus a keresztfán — Légy velünk a végórán. Imádunk ártatlan Bárány stb.

26.

1. Bús fájdalom szívemet — Szorongatja lelkemet -- Érted édes Istenem -- Szemeim könnyhullatási — Arad-
nak az ő folyási — Jaj nekem mert vétettem!

2. Nem titkolom vétkeket — Megvallom esctemet -- Szined előtt Istenem! -- Hogy haragot indítottam — Istenséged megbántottam -- Jaj én sok bűneimnek.

3. Kalvária hegyére — Vitettelek keresztre — Oh kegyes Üdvözítőnk! — A hol felfeszítettelek — Kereszt-
fához szegeztelek -- Jaj bűnöm gonoszsága.

4. Bűnöm volt te gyilkosod — Rosz életem kinezott — Én megváltó Krisztusom! — Mikor hívságokon kaptam — Akkor Jézust elárultam — Jaj nekem nagy bűnösnek!

5. Szent véredet ontottam — Szent tested ostoroz-
tam -- Vétkem által Jézusom! — Arczul vert feslett életem — Cusfolt rágalmazó nyelvem; — Jaj mikép üd-
vözüljek.

6. Emlékezz meg szolgálódról — Eltévedt juhocskád-
ról — Én megváltó Krisztusom! — Akiért sok kint vál-
laltál — A keresztfán is meghaltál — Jaj bocsásd meg
bűnömet.

7. Eltökélt szándékkal — Bús szívem fájdalmával
— Szánom-bánom vétkeket — Hogy téged nem követ-
telek — S hálátlanul sértettelek — Jaj siratom bűnömet.

8. Jézus add kegyelmedet — Hogy gonosz életemet
— Szívből megsirathassam — Soha többé meg nem bánt-
lak — Híve leszek keresztfádnak — Örökké tied leszek.

27.

1. Bűnös lélek sirj óh kérlek — Uradnak nagy
kínján, — Mert ártatlan mint egy Bárány — S szenved
a keresztfán.

2. Tekints kérlek szent sebére — Az Istenembernek,
— Melyet szenved, hogy lelkedet — Adja Teremtődnek.

3. Siránkozik bűneinkért — És úgy mosogatja —
Vétkeinknek undokságát — S vérrel tisztogatja.

4. Bűneinkért ostorozzák — Az ártatlan Bárányt —
Tövisekkel koronázzák — S kínozzák egyaránt.

5. Arczul verik bűneinkért — Pökdösik orcáját —
Irgalmatlanul csúfolják — Szaggatják szent haját.

6. Egyes Jézust mint egy bárányt — Utczákon
hurczolják — Kaifástól Pilátushoz — Kötözve hordozzák.

7. Te szent Atya! Szent Fiadat — Vérébe keverve,
— Tekintsd a kínos keresztfán — Latrok közt feszítve.

8. Indulj meg óh bűnös lelkem! — Szánjad szent
Uradat — Bűneidért keservesen — Sirassad magadat.

9. Oh te egek erőssége — Szivünk reménysége —
Oh csillagok fényessége — Hogy el vagy felejtve!

10. Oh te világ nagy öröme — Lelkünk csendessége
— Angyaloknak ékessége! — Mint vonnak keresztre.

11. Föld, tenger, egek sírjátok — Szenved most Uratok.
— Ti csillagok zokogjatok — Kínjait szánjátok.

12. A latrok közt mint kínlódik — Világ szabadsága
— Iszonyuan ostromoztatik — Az egek királya.

13. Ki a földet gyümölcsökkel, — Ékes termőfákkal,
— Befedi szép virágokkal — S zöldelő ágakkal.

14. Most anya-szült mezítelen — Oszlophoz kötözve
— Vesszőzletik kegyetlenül — Bűnünk miatt nyögve.

15. Ki a napot fényességgel — Eget csillagokkal —
A holdat tartja világgal — Bűnünk miatt meghal.

16. Bűnös lélek! térj meg kérlek — Sirasd bűneidet
— Nézd Uradnak szenvedését — Mint keres tégedet.

17. Oh én lelkem csendessége — El vagy most ha-
gyatva; — Zsidóktól így kínoztatván — Lettél bűnünk
zsoldja.

18. Oh én kesergő szemeim — Vérvönyet sírjátok,
— Mert keresztfán felfüggesztve — Haldoklik Uratok.

19. Kegyes Jézus! légy irgalmas — Nekem bűneimért,
— Ki a magas szent keresztfán — Ontottál értem vért.

20. Bűneimért úgy ne fizess, — A mint érdemlettem,
— Gonosz cselekedetimet — Bocsásd meg énnekem.

21. Adj kegyelmet, hogy kínodon — Kesergve meg-
térjek, — Hogy egykor veled lehessen — A bűnbánó lélek.

28.

1 Keresztények sírjátok, — Mélyen szomorkodjatok;
Keseregjen minden szív, — A ki Jézusához hiv.

2. Nincsen abban irgalom, — Hozzád buzgó fájdalom, — A ki téged meg nem szán, — Oh Jézus a keresztfán.

3. Szent testednek sebeit — Vérrrel folyó kékeit — Aki látja és nem sír, — Élő hittel az nem bír.

4. A kősziklák repednek — Nap és hold sötétednek — Minden állat megindul — Csak a bűnös nem búsul.

5. Szállj szivedbe, sirasd meg — Vétkeidet fontold meg — Hogy az Isten Fia volt — A ki érted így megholt.

6. Jézus ne nézd vétkeimet — Hanem a szeretetet — Hogy szenvedtél értettem — Ki ellened vétettem.

7. Ne engedd, hogy káromra, — Örök kárhozatomra — Legyen kinszenvedésed — Értem ontott szent véred.

8. Véghetetlen érdemed — Erősítette hitemet, — Hogy remélvén kegyelmet — Nyerjek örök életet.

29.

1. Szerettél engemet — Szeretlek tégedet: én Jézusom! — Te megváltál, értem haltál — Kinokat szenvedtél — Keresztfán függöttél, én Jézusom!

2. Ha pokol nem volna — S mennyország elmulna: én Jézusom! — Szeretnélek, kedvelnélek, — Mert te csak egyedül — Jó vagy mindenestül: én Jézusom!

3. Oh, mely igen bánom — És szivemből szánom: én Jézusom! — Hogy te neked, te ellened — Oly sokszor vétettem, — Gonoszt cselekedtem: én Jézusom!

4. Ah kérlek engedj meg, — Vétkeim bocsásd meg: én Jézusom! — Eltökéltem és föltészem — Hogy soha nem vétek — Téged meg nem sértlek: én Jézusom!

5. Tarts meg kegyelmedben — Az egy igaz hitben: én Jézusom! — Reménységben, szeretetben — Erősíts engemet — Oltalmazd lelkemet: én Jézusom!

6. Adj csendes kimulást — Lelki boldogulást: én Jézusom! — Angyalokkal szent karokkal — Legyen víg lakásom — Örök nyugovásom: én Jézusom!

30.

Ecce quomodo moritus justus.

1. Ime mint hal meg az igaz! — Mint áldozza életét — Vérében és életében, — Mint adja szeretetét.

2. Ime mint hal meg az igaz! — S mint tesz értünk eleget — Az isteni igazságnak — Az isteni szeretet.

3. Ime mint hal meg az igaz! — Kiben vétek nem vala — S kinek vérében piroslott — Föl a váltság angyala.

4. Ime mint hal meg az igaz! — Kinek vérző sebei — A poklon nyert győzelemnek — Legdicsőbb emlékei.

5. Ime mint hal meg az igaz! — Oh Jézus! óh szeretet! — A ki szent halálod által — Nyertél nekünk életet.

6. Ime mint hal meg az igaz! — A dicsőséges király, — Hol van a te győzedelmed — És fulánkod, óh halál?!

7. Ime mint hal meg az igaz! — Váltságunk hős bajnoka! — Meghal s ő feltámadásunk — Legbiztosabb záloga.

31.

Dallam: Álla a keserves anya.

1. Keseregjünk az egekkel — Zokogjunk könyes szemekkel — [:Egy szívvel és lélekkel:].

2. Meghalt az élet adója, — A bűnösök Megváltója — [:Világ szabadítója:].

3. Oh mit mívelt a szeretet! — Hogy nekünk nyerjen életet, — [:Keresztre feszítettett:].

4. A nap fénye elborult, — A föld félvén megmozdula, — [:Midőn meghalt szent Ura:].

5. Sir, kesereg gyászol minden — Az egész nagy természetben — [:Ennyi szenvedéseken:].

6. De leginkább keseregjünk — Mi, a kik sok bűnbe estünk, — [:S neki halált szereztünk:].

7. Boruljunk szent keresztféhez, — A kegyelem kútfejéhez, — [:Mely üdvösséget szerez:].

8. Óh szenvedő Jézus engedd, — Keresztfád oltalma mellett — [:Kezdenünk új életet:].

9. Add, hogy akik itt kesergünk, — Igaz megtérők lehessünk — [:Kegyes Jézus légy velünk:].

10. S midőn eljössz ítéletre — Szenvedésed szent keresztlje: — [:Legyen örömünk jele:].

32.

Dallam: A keresztfához megyek stb.

1. Nyugodjál már virágom, — Gyászba borult csillagom, — Ki voltál vigasztalásom. — Árván maradt édes anyád, — A ki gondot viselt reád, — Jaj, jaj kedves magzatom* — Jézus fényes csillagom.

2. Ki leszen már gyámolóm — Ki lesz megvigasztalóm — Jézus fényes csillagom. — Benned bízott az én lelkem; — Te voltál minden örömöm — Jaj, jaj kedves stb.*

3. Oh! mily véres a tested, — Mellyel a földet fested, — Jézus fényes csillagom. — Jaj hogy nézzem szent fejedet — S behunyott két szép szemedet — Jaj, jaj kedves stb.*

4. Elhagytak tanítványid, — Minden kedves barátid — Jézus fényes csillagom. — Oh de gyámoltalan lettem. — Mily árvaságba kerültem — Jaj, jaj kedves stb.*

5. Oh! te kegyetlen halál! — Mily szörnyükép megfosztál, — Jézus szép csillagomtól. — Kihez hajtsam már fejemet, — Bánattal teljes szívemet — Jaj, jaj kedves stb.*

6. Oh én szelid galambom, — Gyászba borult csillagom, — Oh Jézus vigasztásom! — Oh bár veled meghalhatnék, — Egy koporsóba szállhatnék — Jaj, jaj kedves stb.*

33.

1. Csorduljatok ki könnyeim Mária siralmára — Te-kintsetek két szemeim a magas keresztfára, — Amelyen Jézus haldoklik és szent Atyjának áldozik. — Tudja, hogy szent halálával világ bűne elmúlik.

2. Máriának nagy siralmát, nincsen aki leírja — Jézusért való fájdalmát kivüle nincs ki bírja. — Fájt a szive, mert jól tudta, hogy bűn nélkül szenved Fia, — Tudta, hogy egyedül a nép vétkének áldozata.

3. Oh! jó szülék képzeljétek magzatotok halálát, — Mily keserveket éreztek, ha látjátok válását. — Bár Ádám vétke hozta reánk ah, de mégis megváltanánk, — Ila lehetne, és érettük mindenünk odaadnánk.

4. Az ártatlan Szűz jól tudta, bűn nélkül fogadását — Nem volt ő benne makula, szenny sem midőn Jézusát — A szűz méhében fogadta, így az Ádám vétke s átka — Ő rája nem háramlott, sem az ő szent Fiára.

5. Méltán kesereg hát szived a te egyetlenedért, — Méltán hullnak zápor könnyid szerelmes szent Fiadért, — Midőn szelid bárányodat, legdrágább áldozatodat — Látod a bűnért szenvedni, ártatlan magzatodat.

6. Mégis szüntesd könyhullásod drágálatos Szűz Anya,
 — Majd örömedet találod, ha szentséges szent Fiadra —
 Feltámadván szemed voted s az egekbe menni nézed, —
 Fájdalmid öröm váltja fel, s elmul minden keserved.

7. Kik mosd itt veled érezzük szentséges fájdalmidat,
 — Elmélkedünk és szemléljük a te nagy siralmidat, —
 Kérd érettünk szülöttödet, mutasd neki kegyelmedet, —
 Ezekért majd végóránkon, meghallgat ő tégedet.

„Orgonavirágok“ ez. könyvből.

34.

1. Magas hegyén sötét olajfáknak — Jézus így esd
 áldott szent Atyjának: — A fájdalmak mik előttem áll-
 nak — Illogya lehet tőlem távoznának.

2. Jó lehet kész lelkem a halálra, — De a testnek
 nagy a gyarlósága — Mind az által mint Atyám óhajtja:
 Teljesedjék az ő akaratja.

3. Tanítványim tehát vigyázzatok — Hogy kísértet
 ne jöjjön reátok — Szálljon égbe hő fohászkodástok —
 Mert ellenség tör reánk tudjátok

II.

1. Lelkem teljes nagy szomorúsággal — A míg tes-
 tem szörnyű halált nem hal, — S kibékitem az embert
 atyámmal, — Megváltván őt kínos keresztfámmal.

2. Ime mindjárt ti hú tanítványok, — A vérszomjas
 sereget meglátjátok, — Mely engemet elfog mint egy latrot
 — Ti pedig mind félenken elhagytok.

3. És ezután megyek a halálra, — S leszek népem
 áldozat báránya — Vérem, mely hull kínos keresztfámra
 — Lesz a kulcs, mely az eget kitarja.

III.

1. Oh nézzük őt, nincs már rajta épség, — Bemocsolták bűneink szent képét — Azt, kit imád hódolva a föld s ég — Gonoszságink jaj vérbe keverték.

2. Bűneinket mind magára vette, — Ránehezült fájdalmaink terhe, — A halál s kín bűneinknek bére — Mihelyettünk szálla szent fejére.

3. Így teljesült a látnok igéje! — Gyógyulásunk lett az ő ékessége — Üdvösségünk pirosló szent vére.

Nagy csütörtök délután.

1. Elhagyának mind a jó barátok, — Kínjaim közt im egyedül állok. — S kit szeretve ápoltam, az álnok — Annak ajkán árulóm lőn a csók.

2. Bágyadt testem ostorokkal kinzák. — Koronámat tövisből fonják, Érti vállam nehéz kereszt súlyát — Oh nézd bűnös, fájdalmaim árját.

3. Kínjaim közt midőn megszomjaztam, — Epével enyhíték nagy fájdalmam — S bús keservem halálos nyögését — Káromlás és kacajjal kísérték.

II.

1. Végóráján Urunk halálának — Csoda dolgok földön láttatának — Mert falai templom kárpitjának — Megrepedvén, ketté hasadának.

2. A napvilág fényes ragyogása — Elborulva sötét éjszakára; — S kiket a koporsó zára, — Azok ismét keltek támadásra.

3. Indul lator szívbéli bánatra — Bocsánatért eseng bágyadt ajka. — S im a bánat neki eget nyujta — Lett Jézusnak mennyben örök társa.

III.

1. Kedves szőlőm valál óh én népem! — Kit ápol-
tam mindenkoron szépen, — De jaj váltál keservemre
nékem, — Fanyar gyümölcs lett a fizetésem.

2. Én tégedet hívlak üdvösségre, — Te engemet
feszítél keresztre — S midőn köztünk választanod kelle,
— Te Barabbást helyezted elémbé.

3. Oh ugyan mondd; érted mit nem tettem? — Ki-
ontottam végső cseppig vérem, — S mindezek közt leg-
nagyobb keservem, — Hogy véremet hiába öntöttem.

Nagy Péntek délután.

1. Mint a bárány, ha megy vesztőhelyre — Nincsen
véres bosszura hevülve, — Ugy Megváltónk, habár vérzik
szive, — Szent szerelme annál jobban ége.

2. Panaszokra száját nem nyitotta, — Aldozatát
szeliden mutatta. — S mint Ábelé tisztán szállott lángja,
— Kedvvel vevé mennyei szent Atyja.

3. Az ő népét Jézus így szerette, — Életünkért életét
letette, — Adósságunk törölte szent vére, — Ekkép nyilott
nekünk út az égbe.

II.

1. Borulj könnybe óh te Jeruzsálem, — Mert reád
jön szörnyű veszedelem. — Feltámadtál Üdvözítőd ellen
— Ezért tőled elmúlt a kegyelem.

2. Mint a patak könnyeid folyjanak, — Vége ne
légyen a siralomnak — Mert Fia az ég és Föld Urának,
— Te benned lőn zsákmánya halálnak.

3. Esdj az Úrhoz; bocsássa meg vétked, — Szent
lelkével lelked ihletné meg. — Szent vérével tisztogassa
szennyed, — Végre mennyét nyissa meg előtted.

III.

1. Oh én népem öltsd fel gyászruhádat, — Járja által szivedet a bánat, — Zokogással engeszteld Uradat — A ki reád méltó büntetést szab.

2. Vérontásom ne legyen hiába, — Gonoszságtok óh hagyjátok abba, — Tekintsetek megtérő latorra, — Induljatok az ő példájára.

3. Népem vétkét papok szemléljétek, — Szivetekre mit mivelt, vegyétek, — Oltár előtt szálljon fel kéréstek — Szent Atyámat így engeszteljétek.

„Orgonavirágok“ ez. könyvből.

35.

1. A keresztfán függőnek, nézd bűnös kékjeit, — Az érted szenvedőnek, tekintsd gyötrelmeit. — Nincs itt tag mely ép volna, — Ér melyből vér ne folya; — Feszülnek megvont inai, számba vétetnek csontjai, — Lelankadt szent feje, fogy minden ereje.

2. Ah mint meg van változva az a csuda szépség; — A melyre kívánczozva, nézett a föld és ég. — Elborult fényessége, nincs színe, ékessége — Népétől megutáltatik — Latrok közé számláltatik — A mindenek ura, az Isten szent Fia.

3. Három óra folyásig küzd így a kínos fán — Utolsó cseppig-fogytig vérét ott kiontván. — Feladja végre lelkét, leteszi nagy életét, — Ura halálát érzette — S a nap nem nézhette, — Elrejtette magát, megvonta világát.

4. Nem kénytelenítettett: Jóvolta vitte rá — Keresztre feszítettett, mert maga akará — Óh kín. óh vér, óh halál — te mily bő élet valál! — Nézd ember hogyan szeretett: — Aki érted így szenvedett! — Te érted halt meg ő, az Üdvözítő.

36.

Dallam: Imádlak nagy Istenség.

1. Folydogál a gyöngy patak, — Mária könnye szakad bánatában! — a mint méhe szép raja, — a kereszten függ vala — vérben, gyászban.

2. Nyög a szelid gerlicze, — a szüzek legszebbike, — nagy a kinja, a halálos vértusán, — nem segíthet Jézusán, — hogyan sirna?

3. Hétfájdalmú szűz Anyánk, — drága kincsünk koronánk! — óh bocsáss meg, — hogy sok bűneink miatt — szenved s hal meg szent Fiad, — ne utálj meg.

4. Jertek vigasztalni hát, — a kesergő Máriát, — jertek, jertek; — szive törrel van tele, — sirjunk mi is most vele, — jámbor lelkek.

5. Nézz le fájdalmas anya. — lelkünk drága aranya az egeből, — szent magzatod érdeme — a malasztok tengere, — óh adj ebből.

6. Kiöntött sok könnyedért, — esedezzel népedért, — hogy szeressünk; — az egekbe fölsegíts, — hogy Fiad dal téged is, — szemlélhessünk.

Szemenyei-Kapossy-féle énektárból.

37.

1. Jer bűnös, óh tekintsd, — nézd Üdvözítődöt, — Mily nagy kínokat szenved, — keresztfán éretted. — Össze van rongyolva, — teste mazzangolva, — Vérrrel van bemocskolva, — nincs ember formája.

2. Tetőtől fogva talpig — Jézusban nincs épség, — Egész teste mindvégig, — nem más, hanem kékség — Oh ember fontold meg, — vétkeid sirasd meg; — Mert bűncidnek súlya, — Jézus, hogy meghala.

3. Jézusom elbágyadva, — bűnömért lankadva, — Halálnak már a rabja, — fejét tartja hajtva. — Nap és hold eltűnik, — vérbe öltözködik — Kínos bánatja miatt, — szánja Isten fiát.

4. Jézus add, szenvedésed, — vércs vorítéked, — Legyen jobbulásunkra, — ne kárhozatunkra. — Mosd el bűneinket, — töröld el vétküncet, — Szent véred hullásáért. — üdvözítsd lelkünket.

Markos-Csizmadia-féle énektárból.

38.

1. Krisztus anyja szűz Mária! — szent Fiadnak nagy a kinja, — fordítsd reánk szemeidet, — hadd érezzük keservedet, — hadd töröljük könnyedet, — Fiui szerelmedet.

2. Hová lett szép vidámságod, — melyet adott anyaságod, — anyai sziveddel érzek, — mikor a keresztre nézek, — lelked csupa gyötrelmem, — bűnnek eredt szerelem.

3. Ékes gyümölcse méhednek, — egy öröme életednek, — előtted adja ki lelkét, — szemed előtt önti vérét, — szenvedése az élet, — élet anyja hogy élhet?

4. Élsz te mégis, — de kinlódol, — kereszt alatt
búslakodol, — az egeknek siralmában — harsogtatja jaj-
szavában; — szepeg áldott kebeled, — meghalok én is
veled.

Markos-Csizmadia-féle énektárból.

39.

Dallam: Drágalatos Isten Anyja.

1. Szánakozzunk síró szemmel — Krisztus halál-
kínjain, — lépdeljünk szent érzellemmel — a szent kereszt
utjain. — Jézus a legszentebb, — miérettünk szenved, —
értünk hal meg — ki bűnt nem tett.

2. Lelkünk drága áldozatját, — arcul verik büntelen,
— a zsidóknak általadják, — szenvedése végtelen. —
Töviskoronája, — szent fejét átjárja, — van-e ki őt meg
nem szánja.

3. Keresztet visz sebes vállán, — az ég és föld szent
Ura, — elesik a véres pályán — az elestek gyámola, —
bűnünk súlya nyomja, — nincs ki istápolja, — ki a föld-
ről felkarolja.

Markos-Gsizmadia-féle énektárból.

40.

1. Vértől sebekkel terhelve, — a keresztfára szegezve,
— Ielked óh Jézus adád.

2. Pedig értem nagy bűnösért! — Vonzó hő szerete-
tedért, — ah ne szeresselek hát?

3. Téged Jézus el nem hagylak, — bűnnel többet
meg nem bánvlak, — én szívemnek Istenét.

4. Szerelmedért szerelmemet, — adom áldozatul
neked, — s keblem minden érzetét.

5. Kínt keresztet türelemmel, — elszenvedni víg örömmel, — óh adjad kegyelmedet.

6. Add hogy sirassam vétkeimet, — szenvedjek itten eleget, — égi kegyelmed mellett.

7. Óh ha volna ezer élted, — érted adnám azt Istenem, — kérve-kérlek térdemen.

8. Ha üt halálom órája, — nézz rám világ Megváltója, — könnyörülj én lelkeimen.

Markos-Csizmadia-féle énektárból.

41.

Dallam: Jézus szenvedéséről.

1. Jer már édes reményünk a gyászos koporsóba! — Nyugotra ért napfényünk; nézz ez átkos naplóba. — Itt fejezd be, ezzel töltsd be rangod ékét, — Lángszerelmed mértékét.

2. Szent testedet kísérjük, angyaloknak szépsége. — Irgalmadat ismerjük, oh halottak mentsége, — Holttá lettél, mert kedveltél, sirba szállasz, — Hogy holtokat támassz.

3. Tedd le hát harmadnapig éltető szent testedet, — Töltsd be mind a véglapig szent s örök végzésedet. — Szent szivednek, szerelmednek. szép forrását — Öntsd ki reánk áldását.

Markos-Csizmadia-féle énektárból.

42.

Dallam: Magas hegyén sötét olajfáknak.

1. Urunk Jézus most körülvetetik; mint ártatlan — Mint ártatlan bárány megköttetik; -- hóhéroktól halálra vitelik, — magas hegyre fel is vezettetik.

2. Kiméletlen sokszor megkínztatott, — gyenge teste megostoroztatott, — szelid bárány utczákon hordatott, — békességgel szenvedvén hallgatott.

3. Maga népét Úr Jézus szerette, — életéért, életét letette; — adósságát vérével fizette, — halálával eget megszerzette.

4. Latrok közé végre számláltatott, — tolvajokkal halálra adatott; — a keresztfán nagyon gyaláztatott, — azzal népe felmagasztaltatott.

5. Mindenható szentséges Atyának, — megfeszített Úr Jézus Krisztusnak, — hozzánk küldött szent vigasztalónknak, — nagy dicsőség a szent háromságnak.

6. Jeruzsálem lásd veszedelmedet, — fölébredvén hagyd el sok vétkeket, — változtasd meg szép öltözetedet, — engesztelvén kegyes Istenedet.

7. Öltözzél fel hamar gyászruhában, — siránkozzál szived bánatjában; — légy és maradj penitenciában, — ne büntessen Isten haragjában.

8. Mert te benned világ Megváltója, — megöletett üdvösség adója; annak lettél vére kiontója, — a ki menynek és földnek alkotója.

9. Az okáért bűnödet sirassad, — két szemednek könnyeit hullassad; — éjjel-nappal orczádat áztassad, — hogy Istennek irgalmát várhassad.

10. Oh én népem! indulj! fájdalomra, — bús ügyekben gerjedj siralomra, — tekints, kérlek, kegyes jó voltomra, — légy már nekem vigasztalásomra.

11. Népem vétkét papok szemléljétek, — szivetekre mit mivelt tegyétek, — oltár előtt Atyámat kérjétek, — szent haragját úgy engeszteljétek.

12. Im az Úrnak jön bosszúállása, — rettenetes napnak villámlása; — mivel most van bűnök áradása, — akkor leszen sok népnek romlása.

13. Térj meg te is és gonoszságodat, — népem hagyd el sok hamisságodat; — hogy ne valljad örökös károdát, — hanem nyerd meg mennyben lakásodat.

14. Mindenható szentséges Atyának, — megfeszített Úr Jézus Krisztusnak, — hozzánk küldött szent vigasztalónak, — nagy dicsőség a szent Háromságnak.

Markos-Csizmadia-féle énektárból.

43.

Jézus, világ Megváltója. (Sz. Bernát hymnusa). 1513. év.

1. Jézus, világ Megváltója! — Üdvözlégy élet adója. — Keresztre ment Isten fia, — kereszted szívemet hívja. — Add, Jézusom szeresselek, — hogy örökké veled éljek.

2. Mintha itt volnál, úgy veszek, — sőt jelen valónak hiszek; — mely mezeitelenen nézlek. — De így is szívembe teszek. — Add, Jézusom szeresselek, — hogy örökké veled éljek.

3. Lábaidnak mély sebeit, — Vas szegeknek bő helyeit. — Szeretettel ápolgatom, — Bánat könnyekkel áztatom — Jézus lelkem gyógyítója, — Légy éltöm gyámolítója.

4. Háláljuk meg ily szerelmét, — Jézusunk ily nagy kegyelmét, — Sok fájdalmat emlegetvén, — Testünket türesre vetvén: — Jézus lelkünk gyógyítója, — Légy éltünk gyámolítója.

5. Valami bennünk elpusztult, — S amitől lelkünk megrútult, — Édes Jézus mindazokat, — Orvosold mint

nyavalyánkat, — Kint látott szent Üdvöztőnk. — Légy inségőnkben segítőnk.

6. Jézus, hogy kereszten lellek, — Szomorú szívvel szemlélek. — Mert így gyógyulást reménylek. — Moss meg hát véredben, s élek; — Drága Jézus légy ébresztőnk, — Minden gonosztól megmentőnk.

7. Vérben fagyott lábaidat, — Mélységes szent utaidat, — Mosd szívembe fájdalmidat, — Érezzem szent kinaidat, — Drága Jézus, légy ébresztőm, — Minden gonosztól megmentőm!

8. Szent keresztről én reményem, — Tekints reám drága fényem, — Épen téríts hozzád engem: — Ugy veled lesz békességem, — Add Jézusom, szeresselek, — Hogy örökké veled éljek.

9. Egész tested lévén sebben. — Szent véred foly igen bőven, — Lehull minden szent izeden, — Tapodtatik pogány képen, — Jézus, lelkünk gyógyítója, — Légy éltünk gyámolítója.

10. Jézus, áldattál kinodért, — Ily keserves haláloedért, — Kegyes Jézus mindezekért, — Tőled vegyek jutalmat, bért, — Add, Jézusom szeresselek. — Hogy örökké veled éljek.

Bogisich M. „Őseink buzgóságá“-ból.

44.

1674-ből.

1. Oh szentséges keresztfája — Jézus drága málhája, — Rajtad függ élet adója, lelkeink orvoslója.

2. Jézus nyavalyánk védelme, — Nagy papok fejedelme — Magadat kereszt oltárán — Eladád lelkünk árán

3. Drága véred ontásával. — Tested szakadásával: — Az ördög nyilát eltörted, — Testünket felemelted.

4. Hogy ellenségtől ne féljünk. — Szent haláloznak éljünk: — Kinjaid adjad szemlélnünk, — És veled végig lennünk.

5. Drágálatos szent nyelveddel, — Hegyes ítéleteddel -- Jobbodra szólíts bennünket, — Üdvözítsd mi lelkünket.

6. Szent anyádat kínban látád, — Szent Jánosnak ajánlád: — Így a szűz keserősége — Lett szívünk erőssége.

7. Oh drága, szerelmes Anyánk, -- Jézusnál légy patronánk: — Hogy Fiad véráldozatja, — Juttasson mennyországba.

Bogisleh M. „Öseink buzgóságá“-ból.

45.

1. Óh szerencsés bűnös ember! — neked támad életed. — Jézus Krisztus meghalt érted, — Oh végtelen szeretet. — Üdvözítőd lett ő néked, — ez életben hű vezéred.

2. Ime mily szörnyű koszorú, — áldott fejét szurdálja — Szentséges testét iszonyú — nagy fájdalom szagatja, — Keze, lába s minden ere, — gyötrellemmel kínnal tele — Mindenét kín faggatja.

3. Tövis közt a liliumot, — bűnös ember szeressed, — Az Atya Isten Fiáért — változtasd meg életedet. — Oh ne bántsđ őt vétkeiddel, — erkölcstelen életeddel, — Mert ő a te Istened.

4. Ne boszantsad Megváltódat, — Mert ő a te Istened, — Sőt inkább szívből szeressed, — Mert ő neked mindened. — Hagyd el gonosz szokásodat, — Távoztasd lelki károdat, — Keresd boldogságodat.

5. Könyörögj, legyen hasznodra, — Jézus vére ontása,
— És bűnös lelkedre folyjon — érdeme kútforrása. —
Most örvendezz keresztjében, — hogy részes légy örö-
mében, — egék dicsőségében.

46.

Dallam: Üdvözlégy Krisztusnak.

1. Üdvözlégy szent kereszt, lelkünk öröme, — Ha-
zánknak ragyogó legfőbb czímere. -- Oh szent kereszt
magasztalunk, — Tiszta szívből óhajtunk.

2. Ezerszer köszöntünk drága szent kereszt — Mert
szívünk és lelkünk tégedet szeret, -- Oh szent kereszt stb.

3. Ime leborulunk, mivel már látunk — S a nagy
Úr Istennek hálákat adunk. — Oh szent kereszt stb.

4. Üdvözlégy, áldott légy, oh sz. keresztfa, — Mely
által száll reánk Isten áldása. — Oh szent kereszt stb.

„Egyházi énekeskönyv“-ből.

47.

Dallam: Imádunk sz. Atya

1. Jertek keresztények, — Krisztusban hiv lelkek,
— Áldjuk a keresztet, — váltságunk eszközét — Mert
drága kincs szent keresztfa, — Melyen meghalt Isten fia,
— váltságunknak dija.

2. Üdvözlégy sz. kereszt, — lelkünknek öröme —
Igaz magyar nemzet erős segedelme. — Mert erős a szent
keresztfa, -- Melyen meghalt stb.

3. Benned reménységünk és minden örömünk. —
Oh áldott sz. kereszt! — légy mennybe vezérünk! —
Áldott vezér szent keresztfa, — Melyen meghalt stb.

4. A hol a szent kereszt jele formáltatik — Ott testi és lelki ellenség távozik; — Mert szent kereszt rettentője — Gonosz lelkek meggyőzője, — Bűnösök védelme.

5. Ragyog szép czimered szép Magyarorszáiban — Annak közepében a budai várban — Magyarországnak czimere — Sz. koronánk ékessége: — A Krisztus keresztje.

6. Azért óh sz. kereszt! — légedet köszöntünk, — Sirván leborulva előtted könyörgünk, — Hogy mai nap tisztelhetünk — Szemeinkkel szemlélhetünk — Szívől dicsőítünk.

7. Ezerszer Üdvözlégy, Krisztus sz. keresztje! — Igaz keresztények bajvivó fegyvere! — Oh szent kereszt magasztalunk! — Mai napon szívől áldunk — S örökké óhajtunk.

8. Oh édes Jézusunk! te hozzád kiáltunk — Neked sz. Atyáddal szívől hálát adunk, — Hogy minket megsegítettél, — Útjainkban vezérlettel, — Gonosztól mentettél.

9. Oh Jézus! te néked ajánljuk szívünket, — Szívünkkel lelkünket, minden lépésünket. — Oh Krisztusunk! segélj minket — Vedd szívesen kérésinket, add üdvösségünket.

10. Krisztus szent keresztje! legyen segedelmünk, — Az örök életre általad mehessünk, — Mennyben Jézust szemlélhessük — Mindörökké tisztelhessük, szívől dicsőítsük.

11. Segéld azért Uram, keresztény népedet, — Kikért a keresztfán ontád sz. véredet. — Oh Jézus szánjuk bűnünket, — Megjobbítjuk életünket, adjad kegyelmedet.

12. Te is óh Mária, fájdalmas szűz Anya! — Kinek ő sz. Fia keresztfán meghala. — Esedezzel mi érettünk — Midőn lesz vógsó szükségünk — Ne hagyj, légy mellettünk! — Esedezzel mi érettünk stb.

48.

Sz. kereszthez, oda menetelkor.

Dallam: Udvözlégy Krisztusnak.

1. Serkenj fel, ó bűnös vétkek álmából, — Kelj föl immár kérlek bűnnek ágyából. — Siessünk a sz. kereszt-hez, — Üdvösségünk eszközához.

2. Hadd el a világi mulandóságot, — Keress a Krisztusnál irgalmasságot. — Siessünk a szent kereszt-hez, — Üdvösségünk eszközához.

3. Ne higj hizelkedő világi jónak, — Mert fullánkja vagyon, mint a kígyónak. — Siessünk a sz. kereszt-hez stb.

4. Nyisd föl szemeidet, tekints egekre, — És a Krisztus Jézus szent keresztjére. — Siessünk a szent kereszt-hez stb.

5. Hogyha üdvösséget kívánsz lelkednek, — És megbocsátását sok vétkeidnek — Siessünk a sz. kereszt-hez stb.

6. Kik a szent keresztet buzgón tisztelik, — Bűnük bocsánatját bizonynyal nyerik. — Siessünk a szent kereszt-hez stb.

7. Elrejté ezt régen pogány nemzetség, — Hogy ne tisztelhetné a kereszténység. — Siessünk a szent stb.

8. Földbe vala rejtve, és nagy ideig, — Ugymint száz és nyolczvanegy esztendeig — Siessünk a szent stb.

9. De szent Ilona ez felkerestette, — Teljes életében buzgón tisztelte — Siessünk a szent stb.

10. Mi is keresztények szent Ilonával, — A kik megváltattunk sz. kereszt által — Siessünk a szent stb.

11. Teljes már a világ ennek hírével, — És csudákkal fénylő nagy erejével. — Siessünk a szent stb.

12. Szerelmes Jézusunk! segélj meg minket — Szent kereszted által őrizz bennünket. — Siessünk a szent stb.

13. Jézusnak áldozzuk utazásinkat. — Cselekedeteinket, gondolatinkat. — Siessünk a szent stb.

14. Légy előttünk járó fényes csillagunk, — Jézus sz. keresztje hiv útmutatónk. — Siessünk a szent stb.

15. Tarts meg egészségben ezen utunkban, — Oh sz. kereszt részeltess bő áldásodban. — Siessünk a szent stb.

„Egyházi énekeskönyv“-ből.

49.

Dallam: Áldj meg minket Jézus.

1. Üdvözlégy Krisztusnak drága szent keresztje! — Magyar nemzetünknek országos czimere. — Bús szivünknek állandó öröme, — Dicsértessél, tiszteltessél, — Mi üdvünkre mivel eszköz lettél.

2. Áldott fa, mely hasznos gyümölcsöt termettél, — Melynek árán nekünk szabadságot nyertél — A gonosztól bennünket megmentél. — Dicsértessél, tiszteltessél stb.

3. Az ítélet napján te fogsz föltetszeni — S azokat örömmre fogod gerjeszteni, — Kik a mennyért készek itt szenvedni. — Dicsértessél, tiszteltessél stb.

4. Szeretet oltára rajtad építettett, — Az ártatlan Bárány, mert rád függesztetett — Mi érettünk halálra vitetett. — Dicsértessél, tiszteltessél stb.

5. Mindnyájan szemünket ime rád függesztjük, — És szeretetedre szivünket gerjesztjük, — Minden gonoszt magunktól elüzünk. — Dicsértessél, tiszteltessél stb.

6. Oh áldott keresztfa! üdvösség eszköze, — Melyen halált s poklot Krisztusunk legyőze! — Vére által minket üdvözíte. — Dicsértessél, tiszteltessél stb.

Szent kereszttől visszajövetelkor.

Dallam: Üdvözlégý Krisztusnak.

1. Üdvözlégý Krisztusnak szent keresztfája, — Édes Jézusunknak halálos ágya! — Már elmegyünk, Isten velünk; — Oh szent kereszt! légy vezérünk!

2. Teljes vigasztalással örvendez szivünk, — Mivel óh sz. kereszt! itten tisztelünk. — Már elmegyünk stb.

3. Téged óhajt lelkünk, te benned bízunk — Hozzád buzgósággal ő kívánczok. — Már elmegyünk stb.

4. Ajándékol hagyom nálad szivemet — Oh áldott sz. kereszt, bűnös lelkemet. — Már elmegyünk stb.

5. Köszönöm Megváltóm! nagy kegyelmedet, — Hogy ma tisztelhettem sz. keresztedet. — Már elmegyünk stb.

6. Tarts meg egészségben ezen utunkban — Hogy neked szolgáljunk nagy buzgóságban — Már elmegyünk stb.

7. Dicséret, dicsőség Szentháromságnak — És minden szentekkel Szűz Máriának! — Már elmegyünk stb.

Egyházi énekeskönyvből.

50.

Dallam: Dicsértessél óh Mária . . .

1. Zengjen szivünk méltó hálát, — Áldjuk Krisztus keresztfáját; — Zengjen a hív szeretet — Győzedelmi éneket. — Te benned van bizodalunk, — Te vagy erőnk és oltalmunk, — Szent kereszt! szent kereszt! — Oh egyetlen reményünk! — Szent kereszt, légy vezérünk.

2. Ez a dicső szép vezérjel, — Legbiztosabban vezérel — Életünk ösvényein, — S minden veszedelmeim. — Te benned van bizodalunk stb.

3. Krisztus Jézus keresztfája, — Az irgalom fő csodája; — Mert azon Isten Fia — Lett váltságunknak díja. — Te benned stb.

4. A keresztfá szent oltárán — Vértelt az ártatlan Bárány, — A ki áldozat leve, — Hogy a vétket elvegye. — Te benned stb.

5. Azért járulunk hozzája, — Mert minden áldás bő árja — Onnan ömlik szüntelen, — Segítvén az emberen. — Te benned stb.

6. Ha jó halálunk órája, — Uram Jézus keresztfája! — Engedj jó harczot vívnunk, — Hogy az ég legyen díjunk. — Te benned stb.

„Büesusok könyvé“-ből.

51.

1. Jézusnak a keresztfán — nézd számtalan sebet, — S hozzá borulva méltán — bámuld szeretetét: — Testében épség nincsen, — vér minden érből cseppen: — Szerelme bírta ennyire, — melylyel érted ég szive. — Bizonynyal isteni — ily fönnen érzeni.

2. Eltűnt dicső szépsége — királyi arcziról, — Megvettegett fölsége — alattvalóitól: — Elcsügged a kinos fán, — oh mily iszonyú látvány! — Hogy el ne nyelne kárhozat, — ő lesz te érted áldozat: — Akarva szenved ő, — a bűnt nem ismerő.

3. Ő érted adta éltét, — a mit te nem becsülsz — Taposva drága vérét, — mely által üdvözülsz: — Őt új halálra készted, — meg nem javítván élted: — Ezt kapja tőled Jézusod, — ki vétkeidről megmosott; — A te kemény szived, — jóért gonoszt fizet.

4. Még vár kitárt karokkal, -- a béke-csókra hí, —
 Buzdítja hű szavakkal, ki jóra törve ví: — Ne csüggedsz
 az úton, — melyen haladsz, ha zordon. — Üdvet sugárzó
 képiből, — ki lankad, újra felüdül: — Csak hídd segédül
 őt, — nyersz bizton uj erőt.

Szepesi Imre énekeskönyvéből.

52.

Keresztúti ajtatosság.

1. Jézus szenvedéséről — bűnösök emlékezzünk —
 Fájdalmas szent Anyjával — halálán keseregjünk — Szá-
 nakodva és zokogva, — Fohászkodva szent keresztútra
 menjünk.

2. Halálra ítéltetik — érted az élet Ura, — Hogy
 számtalan bűnödért — te ne esnél pokolra. — Egek Ura,
 magát kínra — Rút halálra, — adja a keresztfára.

3. Sebes gyenge vállára — nehéz keresztfát veszi,
 — Örvendj, hogy bűnterhétől — lelkedet megmentheti. —
 Ah! enyhítsed, könnyebbítsed, — Ne terjelhed bűnnel —
 Jézus keresztjét.

4. Sok kínzás miatt — teste erőtől megfosztatik, —
 A nehéz kereszt alatt — arcczal a földre esik, — Jaj
 nem szánják, sőt kaczagják, — Lábbal rugják, — mint
 barmot úgy rángatják.

5. Jézus szive gyötrelme, -- nagyobb, hogy anyját
 látja; — Máriának hegyes tör — a szivót általjárja, —
 Hogy szent Fiát, — szelid bárányt — Taszigálják, ütik —
 verik, hurezolják.

6. Látvan a gonosz zsidók, — hogy Jézus elfáradna,
 — Kereszt viselésére — ereje nem volna; — Simont

kérik, kényszerítik — Fenyegetik, — hogy ő húzná keresztjét.

7. Szörnyen megmocskolt színét — Veronika, hogy látja, — Szive rajta megesvén, — a keszkenőjét nyújtja, — Képét reá, Jézus nyomá — Visszaadá, hogy szívében hordozná.

8. Másodszor földre esik — arcczal a szelid Bárány, — Szent képét összetörvén, — Foly a vér orrán, száján, — Szent személye teljes vérrel, — Kékségekkal, dagadozott sebekkel.

9. Jeruzsálem leányit — vérbe borult szemekkel, — Látja, hogy rajta sírnak, — meginté ez igékkel: — Ne sírjatok, hogy így láttok, — Magatokon s fiatokon sírjatok.

10. Harmadszor földre esik — az elestek gyámola, — Ki bűnt bűnre szaporít — az ennek oka vala. — Ah ne nyisd, — ne szaporítsd, — Ne súlyosítsd bűnnel — Jézus kínjait.

11. Sebeihez ragadott — ruháját lerángatják. — Szolgák nagy dühösséggel — sebeit megújítják. — Képtelenül, sebeiből — Mindenfelől vér foly — egész testéből.

12. Sok kalapács-ütéssel — keresztire szegeztetik, — Szörnyű nagy fájdalmira — teste kiterjesztetik! — Ájul szive, nincsen színe, — Szédül feje, vérbe — borult szent teste.

13. Független már Jézus bűnödért — keresztben megfeszítve, — Ölelésedre mégis — keze ki van terjesztve — Szive eped, szava neked, — Jaj mint reszket, kínok közt meghal érted.

14. Fájdalmak tengerébe — Mária szive merül — Látván, hogy Jézus teste — vér és seb mindenfelől —

Ölben tartja, csókolgatja, — Nagy zokogva, — halálán sír
bánkódva.

15. Nagy kínok hegyes töre — sérti Mária szívét, —
Midőn a koporsóba teszik — szent Fia testét! — Hol a
kincse, ott a szive, — Eltemetve, zokog és sír reszketve.

16. Értünk megfeszült Jézus! — kérünk, hogy sebeidet,
— Mutasd be szent Atyádnak — bűnünkért sz. nevedet,
— Hogy sebeid, vércsepjeid — Szenvedésid legyenek
örömünkre.

Aldás előtt.

17. Itt jelen lenni hiszünk, — s leborulva imádunk, —
Hozzánk nagy szerelmedért — Jézus hálákat adunk, —
Oh jaj szánjuk, — bűnünk bánjuk — Meg nem bántunk
— szent áldásodat várjuk.

Aldás után.

Oh jaj szánjuk, — bűnünk bánjuk, — meg nem
bántunk. — Legyen áldásod rajtunk. Amen.

53.

(Crux fidelis).

1. Szent keresztfa, fák királya — Nemes tőből szár-
mazott, — Nincs fa erdőn, melynek ága, — Ily gyümöl-
cseket hozott. — Oh szent fa! oh mi drága — Édes terhet
hordozott.

2. Zengd el ajkam a dicső harcz — Hős babérának
dalát — S a keresztválság jelének — Zengd magas dia-
dalát, — Zengd miként győzött Megváltónk — Értünk
áldozván magát.

3. Mert első szülők halálát — Almafája okozá; — Isten e fát megjelölvén — Ezt a rendelést hozá: — Váltságunk e fán legyen, — mely értékét hordozá.

4. Ezt saját üdvünk kivánta, — Hogy a csábkigyó művét — Egy magasb s dicsőbb valóság — Működése rontsa szét, — S onnan orvosolva bennünk — Hol kapnók a bűn sebét.

5. Az idők tehát beállván, — Melyet Isten kitűzött — Szent Fia mennyből leszállván, — E világra költözött, — S szűz méhében fogantatván — Ember-testbe öltözött.

6. A gyermek siránkozással — Tölti be szűk jászolát, — Míg szűz Anyja összekötvén — Testén a vászon ruhát — Istenünk lábát s kezét szűk — Kötelékkal fonja át.

7. Mondjuk a Szentháromságnak — Hálaadást, magasztalást, — Az Atyával és Fiával — Áldjuk a Vigasztalót — Áldva áldjuk mind a hármat, — Mint egy szent örök Valót.

Walser Izsó: Örök Imádás.

54.

(Patris Sapientiae).

1. Az Atyának egy Fia Istenember értünk, — éjjel elfogattaték édes Üdvözítőnk.

2. Kedves tanítványai elhagyák azonnal, — s rárohantak a zsidók, karddal és botokkal.

3. Hurczolák Pilátushoz öt hat óra tájban, — s vádolák hamis tanuk, mint gonoszt szavában.

4. Megkötözve állt ott, csapdosák orcáját; — rútul összepökdösék az egek királyát.

5. Kilenczkor kiált a nép: »Fel, feszítsd fel őtet« — s gúnyolódva rá biborpalástot terített.

6. Szörnyű töviskoronát tettek szent fejére, — s vállán keresztjét vivé, büntetés helyére.

7. És tizenkét óra volt, hogy magas keresztfán, — függő két lator között az ártatlan bárány.

8. Kínja közt megszemjázék, s ők epét adának, — annak, a ki elvevé bűnét e világnak.

9. Délután halálra vált három óra tájban, — »Lelkemet fogadd Atyám!» mondta végszavában.

10. Oldalát pogány vitéz lándzsával veré át, — megrendült a föld s a nap elveszté világát.

11. A keresztről levevék még az nap délestén, — Mindenható erejét Istensége rejtven.

12. Alkonyatkor téteték sziklasír ölébe, — a dicső szent test, jövő életünk reménye.

13. A jövődölések így megvalósodának, — Megváltónkban hirdetők üdvöt a világnak.

55.

Szűz Mária fájdalmairól.

Dallam: Könnyek árja hull stb.

1. Fájdalomnak ünnepére — jertek Jézus hívei! — a keresztfán szenvedőnek — szűz anyját köszönteni, — kit oly szörnyen megsebeztek — hétfájdalmú lörei.

2. Vér oltárnál a keresztnél — áll a szűz és kesereg, — János a szent asszonyokkal — szinte ott sír, ott remeg; — velük óhajt keseregni, — az itt egybegyűlt sereg.

3. A kesergő fájdalomnak — hangja közt is fölkiált, — a dicséret és dicsőség, — áldva a dicső királyt. — Őt, ki meghalt a keresztfán, — ki legyőzte a halált.

4.* A keresztfán szenved és szól — Isten egyszülött Fia; sziveinket járja által — szózatának szent nyila, — úgy figyeljünk, mint — legelső hallgatója Mária.

5. Hiszünk benned óh nagy Isten! — önts belénk oly nagy hitet, — mint mely óh Szüz! — a keresztnél megtartotta szivedet, — hogy Fiadnak annyi kínján — s fájdalmán meg nem repedt.

6. Itt az oltár áldozattal, — itt az új Kalvária, — hol magát feláldozandja — Jézus az Isten Fia. — Ő ki meghalt a kereszten, — melynél úgy sírt Mária.

7. Veled sírunk Jézus anyja! — veled együtt érezünk — A nagy szent áldozatnál, — mit Istennek szentelünk, — kik most szived bánatáról — könnyek közt emlékezünk.

8. Fájdalomban mint örömben, — mondjuk: szent az Úr neve! Szent az Isten! — a kesergő sziveknek enyhülete. — Szent az Isten! — Ő a minden vigasztalás Istene.

TARTALOM.

	Oldal
Kinek készült ez a könyv?	3

I. RÉSZ.

Történet.

1. A szent Hegy régi neve és mondája	5
2. Igaz-e hogy a selmeczi Kálvária belül szinarany? . .	6
3. Mit látott egykor a Scharffenberg	7
4. Fritz prot. földesúr odaajándékozta a Scharffenberget a selmeczi katolikusoknak	9
5. A selmeczi Kálvária építésének legrégebb története . .	12
6. Mennyibe került a Kálvária?	20
7. Koldulás és kegyuraság	25
8—9. A selmeczbányai Kálvária leírása. <i>Sobó Jenő</i> ak. tanártól	29
10. A Kálvária-hegy adományozásáról szóló okmányok . .	34
11. Friedenliebi Fritz Lipót András	36
12. Perger Ferencz páter	37
13. A Kálvária jöltevői, építői. (A czimerekkel)	39
14. A képek, szobrok és oltárok	46
15. A fekete vaslap.	47
16. Páter Perger testamentoma	49

II. RÉSZ.

Ajzatosság.

1. Kálváriai jó tanácsok	65
2. Útközben.	67
3. Selmeczi gyónási rend	68

4. A selmeczi Kálvária szent útjának magyarázata	69
I. A kápolnák	70
II. A templomok és egyéb szentélyek	73
III. A szent lépcső	75
5. Ima hazulról való induláskor	76
6. Imádság, mellyel a búsubhelyet köszöntjük	77
Ének (menet-visszatérőben) <i>Prónai A.</i> -tól.	77
7. Kalauz (a 24 állomás) Éneke <i>Tyukoss J.</i> -tól	79
8. Fájdalmas Anya szobra	131
9. Hálaadó imádság	132
10. Imádság Krisztus Urunk fájdalmának kápolnáihoz	133
11. Imádság a Fájdalmas Anya kápolnáihoz	133
12. Imádság Krisztus kinszenvedéséről	133
13. Szeretet-fohász a megfeszített Jézushoz	134
14. Imádság délután 3 órára	134
15. Imádság Jézus isteni szívéhez	135
16. Jézus sz. Szívének litániája	136
17. Felajánló ima Jézus sz. Szívéhez	138
18. Kitűnő ájtatosság (Selmeczi Kálváriai imakönyv)	139
19. Rövid és könnyű mód (Selmeczi Kálváriai imakönyv)	144
20. Lelki számvétel.	148
21. A Kálváriai nagy búcsu	155
22. Egyéb istentisztelet a sz. Hegyen	158
Köszönetnyilvánítás	159
Énekek	162

A szent keresztről,
illetve Krisztus Urunk kínszenvedéséről

szóló énekek

tartalom-jegyzéke.

	Oldal
1. Jézus! vérontásodnak itt van édes emléke	161
2. Keseregve jönnek Oh Atyánk	163
3. Keresztfa mellett álló keseredett szűz Anya	163
4. Mennyi jókat azzal tettél	165
5. Oh bűnös, mily nagy szerencse! élted újra létesül	166
6. Oh szomorú Jézus; angyalok öröme	166
7. Keseregjünk az egekkel	167
8. Vége van már mindennek (Jézus sirjánál)	168
9. Gyászba borult Isten csillag-vára	169
10. Oh sz. Kereszt áldott fája	170
11. Szent kereszted lábaihoz	171
12. Vérző sebekkel terhelve	172
13. Könnyet hullat szívünk	172
14. Mely keservesen siratja	173
15. Jaj ha kinját tekintem	174
16. Kegyes Jézus a keresztfán	175
17. Felnyitott könyv a keresztfá	175
18. Ah félek rettegek, Jézusom!	176
19. Én nemzelem, zsidó népem!	178
20. Királyi zászlók lobognak	179
21. Oh egek sírjatók, kösziklák nyiljatók	180
22. A keresztfához megyek	183
23. Álla a keserves anya	184

	Oldal
24. Bágyad sérelmétől martYROK asszonya	186
25. Bánat fogja el szívünket	186
26. Bús fájdalom szívemet	187
27. Bűnös lélek sírj óh kérlek	188
28. Keresztények sírjaitok	189
29. Szeretttel engemet, szeretlek tégedet.	190
30. Ime, mint hal meg az igaz: Ecce quomodo	191
31. Keseregjünk az egekkel	191
32. Nyugodjál már virágom	192
33. Csorduljatok ki könnyeim	193
34. Magas hegyén sötét olajfáknak	194
35. A kereszten függőnek	197
36. Folydogál a gyöngypatak	198
37. Jer bűnös, óh tekintsd	199
38. Krisztus Anyja szűz Mária	199
39. Szánakozzunk síró szemmel	200
40. Vérző sebekkel terhelve	200
41. Jer már édes reményünk	201
42. Urunk Jézus most körülvételik	201
43. Jézus világ Megváltója	203
44. Oh szentséges kereszt fája	204
45. Oh szerencsés bűnös ember	205
46. Üdvözlégy szent kereszt	206
47. Jertek keresztények	206
48. Serkenj föl óh bűnös	208
49. Üdvözlégy Krisztusnak drága szent keresztje	209
50. Zengjen szívünk méltó hálát.	210
51. Jézusnak a keresztfán	211
52. Jézus szenvedéséről bűnösök	212
53. Szent keresztfa, fák királya (Crux fidelis)	214
54. Az Atyának egy fia (Patris sapientiae).	215
55. Fájdalomnak ünnepére	216

